

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt

Hallintopolitiikka

Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2023:11

Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtiovarainministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-367-269-7

ISSN pdf: 1797-9714

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:11

Teema

Hallintopoliitikka

Julkaisija Valtiovarainministeriö

Yhteisötekijä Henkilöhakijoiden valtionavustuskäytäntöjen kehittämisjaosto, valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke

Kieli suomi

Sivumäärä

94

Tiivistelmä

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeen henkilöhakijajaoston tavoitteena oli selvittää yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä. Jaosto kartoitti valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta ja selvitti avustustoiminnassa hyödynnettäviä tietovarantoja ja rekistereitä sekä henkilötietojen käsittelyä koskevia erityiskysymyksiä.

Jaosto laati kuusi ehdotusta yksityishenkilöitä koskevan avustustoiminnan kehittämiseksi: 1) käsitteet, 2) suunnittelu ja arviointi, 3) asiointi ja asiakaskokemus 4) tulokset ja vaikutukset, 5) läpinäkyvyys ja selkeys ja 6) tiedon yhteiskäyttö. Erityisesti on helpotettava asiointia ja parannettava asiakaskokemusta. Yksityishenkilöille myönnettävillä valtionavustuksilla tavoitellaan yhteiskunnallisia päämääriä, joten on lisättävä ymmärrystä valtionavustusten käytön tuloksista ja vaikutuksista suunnittelun ja seurannan vahvistamiseksi.

Kehittämisehdotukset perustuvat jaoston toteuttamaan analyysiin. Tiedonhankinnassa käytettiin erilaisia tiedonlähteitä ja aineistonkeruumenetelmiä, kuten haastatteluja, kyselyitä ja työpajoja. Ehdotuksilla tavoitellaan vaikuttavampaa, tehokkaampaa, läpinäkyvämpää ja yhdenmukaisempaa avustustoimintaa.

Yhteinen toimintamalli sopii valtionavustustoiminnan viitekehyydeksi, kun valtionapuviranomaiset kehittävät avustustoimintaa ja ottavat käyttöön digitaaliset palvelut.

Asiasanat hallintopoliitikka, valtionavustukset, apurahat, julkinen rahoitus

ISBN PDF 978-952-367-269-7

Asianumero VN/32066/2021

ISSN PDF 1797-9714

Hankenumero VM175:00/2021

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-269-7>

Statsunderstöd som beviljas privatpersoner och praxis i anslutning till dessa understöd

Finansministeriets publikationer 2023:11		Tema	Förvaltningspolitiken
Utgivare	Finansministeriet		
Utarbetad av	Sektionen för utveckling av statsunderstödsförfarandena vid understöd till privatpersoner, projektet för utveckling och digitalisering av statsunderstödsverksamheten		
Språk	finska	Sidantal	94

Referat

Målet för sektionen för personsökande inom projektet för att utveckla och digitalisera statsunderstödsverksamheten var att undersöka statsunderstöd som beviljas privatpersoner och praxis i anslutning till dessa understöd. Sektionen kartlade den helhet som statsunderstöden bildar och undersökte de informationsresurser som utnyttjas i understödsverksamheten samt särskilda frågor som har att göra med behandlingen av personuppgifter.

Sektionen utarbetade sex olika förslag för att utveckla understödsverksamheten för privatpersoner: 1) begrepp, 2) planering och utvärdering, 3) ärendehantering och kundupplevelse, 4) resultat och effekter, 5) transparens och tydlighet och 6) gemensam användning av information. Det är särskilt viktigt att det blir lättare att uträtta ärenden och att kundupplevelsen blir bättre. Avsikten med statsunderstöd som beviljas privatpersoner är att uppnå samhällliga mål, så förståelsen för vilka resultat och effekter användningen av statsunderstöd har behöver bli större för att planeringen och uppföljningen ska bli bättre.

Utvecklingsförslagen är baserade på en analys som sektionen har genomfört. När informationen inhämtades, utnyttjades olika informationskällor och olika metoder för att samla information, såsom intervjuer, enkäter och workshoppar. Avsikten med förslagen är att understödsverksamheten ska ha större genomslag, bli effektivare, mer transparent och enhetligare.

Den gemensamma verksamhetsmodellen är lämplig som referensram när statsbidragsmyndigheterna utvecklar understödsverksamheten och inför digitala tjänster.

Nyckelord förvaltningspolitiken, statsunderstöd, stipendium, offentlig finansiering

ISBN PDF	978-952-367-269-7	ISSN PDF	1797-9714
Ärendenummer	VN/32066/2021	Projektnummer	VM175:00/2021

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-269-7>

Discretionary government grants available to private individuals and the practices related to such grants

Publications of the Ministry of Finance 2023:11	Subject	Governance Policy
Publisher	Ministry of Finance	
Group author	Sub-unit on developing government grant practices for private individuals, as part of the project for improving and digitalising the administration of discretionary government grants	
Language	Pages	94

Abstract

The objective of the Sub-unit on developing government grant practices for private individuals was to study discretionary government grants that are available to private individuals and the practices related to such grants. The Sub-unit mapped out the system of discretionary government grants and examined the data repositories and registers used in grant activities as well as specific issues relating to the processing of personal data.

The Sub-unit drafted six proposals for developing government grant practices for private individuals: 1) concepts, 2) planning and assessment, 3) use of services and customer experience, 4) results and effects, 5) transparency and clarity and 6) shared use of data. In particular, we must facilitate the use of services and improve customer experience. Discretionary government grants to private individuals aim to achieve societal objectives, and we must increase our understanding of the results and effects of using discretionary government grants in order to improve planning and monitoring.

The development proposals are based on an analysis carried out by the Sub-unit. Different sources of information and methods of data collection, such as interviews, surveys and workshops, were used to collect information. The proposals aim to improve the effectiveness, efficiency, transparency and uniformity of government grant practices.

The joint model can serve as a framework for discretionary government grant practices when grant authorities develop their practices and adopt digital services.

Keywords governance policy, discretionary government grants, grants, public funding

ISBN PDF 978-952-367-269-7

Reference number VN/32066/2021

ISSN PDF 1797-9714

Project number VM175:00/2021

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-269-7>

Sisältö

1	Johdanto	8
1.1	Valtionavustukset ja niiden myöntäminen.....	8
1.2	Valtionavustustoiminnan kehittäminen	11
1.3	Henkilöhakijoiden valtionavustuskäytäntöjen kehittämisjaosto	14
1.3.1	Tavoitteet ja tehtävät	14
1.3.2	Selvityksen valmisteleminen ja selvitystä koskevat rajaukset	15
1.4	Raportin rakenne	20
2	Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset	22
2.1	Valtionavustuksen käsite ja valtionavustuslajit	22
2.2	Yksityishenkilön määrittelemine	25
2.3	Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia	28
3	Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli	32
3.1	Yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistaminen	33
3.2	Yhteiskunnallisen muutoksen toteuttaminen	36
3.3	Yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi ja niiden laajentaminen.....	39
3.4	Yhteenveto	41
4	Valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut ja valtionavustuksiin liittyvät käytännöt	43
4.1	Hakuilmoitukset ja ohjeet	43
4.2	Valtionavustushakemukset.....	45
4.3	Vakioehdot	49
4.4	Myöntöperusteet ja arviointiperusteet ja -kriteerit	51
4.5	Valtionavustuspäätökset	53
4.6	Valtionavustuksen käytön valvonta ja raportointi	55
4.7	Yhteenveto	57
5	Valtionavustustoimintaan liittyvät tietovarannot ja rekisterit	59
5.1	Suomi.fi-tunnistautuminen ja -palvelutietovaranto.....	60
5.2	Verohallinto ja verotukseen liittyvät asiat	63
5.3	Apurahojen eläkevakuuttaminen.....	67
5.4	Ulosotto ja ulosottorekisteri.....	68
5.5	Väestötietojärjestelmä ja henkilö- ja kiinteistötiedot sekä muita rekistereitä	70
5.6	Muut havainnot ja huomiot	71
5.7	Yhteenveto	73

6	Henkilötietojen käsitteleminen ja julkaiseminen	75
6.1	Henkilötietojen käsitteleminen	75
6.2	Henkilötietojen julkaiseminen	77
7	Yksityishenkilöitä koskevan valtionavustustoiminnan kehittäminen	79
7.1	Yhteenveto	79
7.2	Kehittämissuhteet	81
	Liite 1 Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia	83
	Lähteet	90

1 Johdanto

1.1 Valtionavustukset ja niiden myöntäminen

Harkinnanvaraiset valtionavustukset ovat valtion varoista myönnettävää julkista tukea, jolla avustetaan yhteiskunnallisesti tarpeelliseksi katsottavaa toimintaa tai hanketta. Valtionavustus on luonteeltaan vastikkeetonta ja rahoituksena myönnettävää tukea, jonka saaja, määrä tai molemmat voivat olla harkinnanvaraisia.

Valtionavustukset ovat osa julkisen hallinnon rahoitusohjausta ja niitä myönnetään valtion talousarviosta. Osa valtionavustusten myöntämiseen osoitettavista määrärahoista on peräisin Euroopan unionin varoista. Valtionavustuksia voidaan myöntää myös valtion talousarvion ulkopuolella olevista valtion rahastoista, kuten Palosuojelurahastosta, Öljy-suojarahastosta, Valtion asuntorahastosta ja Maatilatalouden kehittämisrahastosta. Valtionavustuksia myönnetään arviolta 4 miljardia euroa joka vuosi, kun mukaan lasketaan EU-rahoitus.¹

Valtionapuviranomaiset myöntävät valtionavustuksia yhteiskunnan eri toimijoille, kuten yhdistyksille ja säätiöille, kunnille ja kuntayhtymille, yksityishenkilöille, yrityksille, korkeakouluille, asunto-osakeyhtiöille sekä muille tahoille. Suomessa on noin 90 valtionapuviranomaista. Valtionapuviranomaisina toimivat esimerkiksi kaikki ministeriöt ja monet valtion virastot ja laitokset. Valtionavustuksia myöntävät myös valtion aluehallintoviranomaiset eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja aluehallintovirastot sekä kuntayhtyminä toimivat maakuntaliitot. Valtionavustuksia voi myöntää lain nojalla myös muu taho, kuten Suomen elokuvasäätiö tai Suomen metsäkeskus.²

Valtionavustuksilla edistetään yhteiskunnallisia päämääriä ja niihin liittyviä tavoitteita. Valtionavustuksilla voidaan vakiintuneen ja lainsäädäntöön pohjautuvan toiminnan lisäksi vastata muuttuviin tarpeisiin yhteiskunnassa. Valtionavustusten myöntämistä sääntelevät valtion talousarvio ja sitä koskeva lainsäädäntö, valtionavustuskohtainen erityislainsäädäntö (lait ja asetukset sekä mahdollinen Euroopan unionin lainsäädäntö) sekä valtionavustuslaki (688/2001) yleislakina.^{3 4} Valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään val-

1 Valtionavustusten tuottavuuspotentiaali

2 Valtionapuviranomaiset

3 Valtionavustuslaki 688/2001

4 Laki valtion talousarviosta 423/1988

tionavustuksen myöntämisen perusteista ja menettelyistä, kuten valtionavustuksen maksamisesta ja sen käytön valvonnasta. Valtionavustusten myöntämiseen vaikuttavat lisäksi hallinnon yleislait, kuten hallintolaki (434/2003) ja siinä määritellyt hyvän hallinnon perusteet.⁵

Valtionavustukset myönnetään valtionavustuslain (688/2001, 2 luku, 5 §) perusteella joko yleisavustuksina tai erityisavustuksina.

- Yleisavustus voidaan myöntää valtionavustuksen saajan toimintaan yleisesti tai tiettyyn osaan sen toiminnasta.
- Erityisavustus voidaan myöntää investointiavustuksena, hankeavustuksena kokeilu-, käynnistämis-, tutkimus- tai kehittämishankkeeseen, apurahana, stipendinä tai avustuksena hakijan henkilökohtaiseen käyttöön tai hankkeeseen tai näihin verrattavana muuna erityisavustuksena.

Valtionavustusten myöntämistä on tarkasteltu jonkin verran viime vuosina. Aiemmissä selvityksissä käsitellään esimerkiksi valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä ja valtionavustusten digitalisointia mahdollisuuksineen ja hyötyineen.^{6 7 8} Valtionavustusten myöntämiseen kiinnitetään huomiota eri syistä. Esimerkiksi vastailmestyneissä julkaisuissa tunnistetaan julkisen talouden kestävyuden ja punnitsevan taloudenpidon, valtionavustusten hallinnon asianmukaisuuden sekä valtionavustusten käytön tuloksellisuuden kaltaisia syitä.^{9 10}

5 Hallintolaki 434/2003

6 Valtionavustustyöryhmän mietintö

7 Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys

8 Valtionavustusten tuottavuuspotentiaali

9 Ministeriöiden tulevaisuuskatsaus 2022

10 Rahapeliteoiminnan tuotoista myönnettyt valtionavustukset

VALTIONAVUSTUSTOIMINTA JA VALTIONAVUSTUSPROSESSI

Valtionavustustoiminta tarkoittaa valtionapuviranomaisen järjestämää toimintaa, jonka tavoitteena on saavuttaa valtionavustusten avulla yhteiskunnallisia päämääriä ja vastata yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Suunnittelun, arvioinnin ja raportoinnin kaltaisia toimintoja, joilla valtionapuviranomaiset toteuttavat valtionavustustoimintaa, kutsutaan valtionavustusprosessiksi.¹¹

Valtionavustustoimintaa luonnehditaan nykyisin hajautuneeksi, siilomaiseksi ja monimuotoiseksi. Haettavissa olevista tai myönnettyistä valtionavustuksista ei ole saatavissa kokonaisuutena ajantasaista, kattavaa ja läpinäkyvää tietoa. Säädöksiä on paljon ja niitä voi olla vaikea verrata keskenään. Lisäksi osa valtionapuviranomaisten käytännöistä vaihtelee perusteettomasti. Siksi valtionavustustoimintaa on tarpeen kehittää.¹² Valtionavustustoiminnan kehittäminen uudistaa osaltaan julkista hallintoa, ja hallinnon nykyistä yhteisempi toiminta vahvistaa julkista taloutta.^{13 14}

Valtiovarainministeriön valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankeen (VM212:00/2018) tavoitteena on lisätä valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta, läpinäkyvyyttä, tehokkuutta ja yhdenmukaisuutta.¹⁵ Tavoitteena on myös parantaa tuottavuutta pienentämällä valtionavustustoiminnassa käytettävien digitaalisten palveluiden kustannuksia ja vähentämällä prosesseihin käytettyä työaika tai kohdentamalla valtionavustustoimintaan käytettyä työaika uudelleen. Kehittämis- ja digitalisointihanke perustuu muun muassa valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitykseen ja hanke päättyy joulukuussa 2023.¹⁶

11 Valtionavustustoiminnan sanasto

12 Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys

13 Julkisen hallinnon uudistamisen strategia

14 Uudistuva ja kestävä Suomi: Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro 2022

15 Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke

16 Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys

1.2 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Valtionavustustoimintaa kehitetään ja digitalisoidaan valtiovarainministeriön viisivuotisessa hankkeessa (myöhemmin tässä raportissa valtionavustushankkeessa), jonka tavoitteena on lisätä valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta, läpinäkyvyyttä, tehokkuutta ja yhdenmukaisuutta.¹⁷ Tavoitteisiin päästään digitalisoimalla valtionavustusprosessia, yhdenmukaistamalla valtionapuviranomaisten käsitteitä ja käytäntöjä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä kehittämällä valtionavustustoimintaa yhteisen toimintamallin mukaisesti.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen perustuu yhteiseen toimintamalliin, jonka avulla valtionapuviranomaiset uudistavat valtionavustustoimintaansa ja valtionavustusprosessiaan.¹⁸ Toimintamalli jakaa valtionavustusprosessin kolmeen vaiheeseen eli yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistamiseen, yhteiskunnallisen muutoksen toteuttamiseen ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiin ja niiden laajentamiseen. Toimintamallin avulla on myös tarkoitus kehittää valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä ja niitä koskevia menettelytapoja sekä toimintakulttuuria.

Valtionavustustoiminnan tietovaranto ja siihen sisältyvät yhteiset palvelut tukevat valtionavustusprosessin digitalisointia ja parantavat valtionavustuksia koskevien tietojen hyödyntämisen mahdollisuuksia.¹⁹ Digitaaliset palvelut koostuvat kolmesta kokonaisuudesta:

1. valtionavustushakujen julkaisemisen ja asioinnin palvelu Haeavustuksia.fi;
2. valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelu Tutkiavustuksia.fi;
3. valtionavustusten käsittelyn ja hallinnoinnin palvelu Hallinnoivustuksia.fi.²⁰

Valtionavustusprosessin digitalisointi koskee erityisesti yhteiskunnallisen muutoksen toteuttamisen vaihetta valtionavustustoiminnassa. Kaikki valtionavustushaut julkaistaan jatkossa yhdessä paikassa eli Haeavustuksia.fi-palvelussa. Valtiokonttori julkaisee Tutkiavustuksia.fi-palvelussa valtionavustustoiminnan perustietoja, kuten valtionavustuksen saajan, määrän, käyttötarkoituksen ja alueellisen kohdentumisen. Valtionavustustoiminnan tietovarantoa ja esimerkiksi tietovarantoon tallennettavia vähimmäistietoja koskevat

17 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

18 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

19 Vuodenvaihteen 2022–2023 muutoksia VM:n hallinnonalalla

20 Valtionavustuspalvelut

uudet säännökset tulivat voimaan 1.1.2023.^{21 22} Valtiokonttorille säädettiin samassa yhteydessä uusia viranomaistehtäviä, jotka liittyvät esimerkiksi tietovarantoon toimitettavien tietojen ylläpitoon ja julkaisemiseen.^{23 24}

Valtionavustustoiminnan kehittäminen ja valtionavustusprosessin digitalisointi perustuvat yhteiskehittämiseen eli käyttäjälähtöiseen ja tavoitteelliseen yhteistyöhön sidosryhmien kanssa. Valtionapuviranomaiset ottavat yhteisen toimintamallin mukaiset digitaaliset palvelut käyttöön vaiheittain lähivuosien aikana.

Niitä valtionapuviranomaisia, jotka eivät hallinnoi valtionavustuksia yhteisissä palveluissa, koskee vähimmäistietojen toimittamisvelvoite valtionavustustoiminnan tietovarantoon. Velvoite koskee 1.10.2023 tai sen jälkeen haettavaksi tulevia valtionavustuksia ja niihin liittyviä valtionavustushakemuksia ja -päätöksiä. Lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuja ilman hakemismenettelyä myönnettäviä valtionavustuksia koskeva vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus koskee 1.10.2023 tai sen jälkeen tehdyn hallintopäätöksen mukaan myönnettäviä valtionavustuksia. Maa- ja metsätalouden alkutuotannon ja kalatalouden valtionavustuksia koskeva vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus koskee kuitenkin 1.6.2024 tai sen jälkeen haettavaksi tulevia valtionavustuksia ja niihin liittyviä valtionavustushakemuksia ja -päätöksiä.²⁵

Valtionavustushankkeessa toimivat jaostot ovat selvittäneet yhteisöille ja yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä. Selvitysten tarkoituksena on ollut tiedon kerääminen ja kokoaminen yhteen valtionavustushanketta ja sen tiedontarpeita varten. Tietoa on hyödynnetty esimerkiksi valtionavustustoiminnan yhteisen toimintamallin tarkentamisessa ja digitaalisten palveluiden toiminnallisessa määrittelyssä, jota jatketaan selvitysten julkaisemisen jälkeenkin. Toisaalta jaostot ovat tunnistaneet kehittämistarpeita ja tehneet kehittämissuhteita valtionapuviranomaisille.

21 Laki valtionavustuslain muuttamisesta 1075/2022

22 Valtioneuvoston asetus valtionavustustoiminnan tietovarantoon tallennettavista vähimmäistiedoista sekä valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa julkaistavasta tietoaineistosta 1394/2022

23 Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta 1076/2022

24 Laki valtiokonttorista 305/1991

25 Valtionavustuslaki 688/2001

Valtiovarainministeriön julkaisusarjassa on tähän mennessä ilmestynyt raportit, jotka koskevat järjestöille ja kunnille myönnettäviä valtionavustuksia ja niihin liittyvien käytäntöjen kehittämistä ja yhdenmukaistamista.^{26 27 28}

KÄYTÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN JA YHDENMUKAISTAMINEN

Valtionavustustoiminnan yhteisen toimintamallin mukaiset digitaaliset palvelut edistävät valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta, läpinäkyvyyttä, tehokkuutta ja yhdenmukaisuutta. Yhteinen toimintamalli siirtää painopistettä valtionavustustoiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä lisää tiedolla johtamista valtionavustustoiminnassa. Tavoitteena on, että vakiintuneita käytäntöjä uudistetaan sekä osaamista ja valtionavustuksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä enemmän ennakoinnissa ja päätöksenteossa.

Valtionapuviranomaisia ohjataan kehittämään ja yhdenmukaistamaan käytäntöjään eri tavoin. Valtionavustushankkeessa on tuotettu esimerkiksi oppaita ja selvityksiä asiaa varten.^{29 30} Digitaaliset palvelut yhdenmukaistavat valtionapuviranomaisten käytäntöjä esimerkiksi seuraavilla tavoilla.

1. Valtionavustustoiminnan sanaston mukaiset yhteiset käsitteet luovat perustan yhdenmukaiselle valtionavustustoiminnalle.
2. Digitaaliset palvelut uudistavat vakiintuneita käytäntöjä.
3. Palvelujen yhteiset rakenteet, kuten hakuilmoitukset, valtionavustusten hakemisessa ja käytön selvittämisessä kerättävät tiedot sekä vakioehdot, mahdollistavat tiedon keräämisen ja käyttämisen yhdenmukaisella tavalla.
4. Tietosisältöjä on myös perusteltua yhdenmukaistaa tarkoituksenmukaisella tavalla.

26 Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt

27 Kuntien valtionavustuskäytänteiden kehittäminen. Väliraportti

28 Kuntien valtionavustuskäytänteiden kehittäminen. Loppuraportti

29 Valtionavustushankkeessa toimivat jaostot

30 Aineistot ja tuotokset

1.3 Henkilöhakijoiden valtionavustuskäytäntöjen kehittämisjaosto

1.3.1 Tavoitteet ja tehtävät

Valtionavustushankkeen ohjausryhmä asetti henkilöhakijoiden valtionavustuskäytäntöjen kehittämisjaoston (myöhemmin tässä raportissa henkilöhakijajaoston) 8. joulukuuta 2021. Henkilöhakijajaoston toimikausi alkoi 1. helmikuuta 2022 ja se päättyi 31. tammikuuta 2023. Jaoston tavoitteena oli selkeyttää yksityishenkilöille ja kotitalouksille myönnettävien valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta ja niihin liittyviä käytäntöjä eli käytössä olevia menettelytapoja.³¹

Henkilöhakijajaostolle määriteltiin kuusi tehtävää tavoitteiden saavuttamiseksi. Henkilöhakijajaosto

1. laatii kartoituksen yksityishenkilöille ja kotitalouksille myönnettävien valtionavustusten kokonaisuudesta.
2. osallistuu valtionavustustoiminnan yhteisen toimintamallin ja sitä tukevien digitaalisten palveluiden ketterään ja käyttäjälähtöiseen kehittämiseen. Se tuottaa ratkaisuehdotuksia erityisesti yksityishenkilöiden ja kotitalouksien valtionavustuksiin liittyvistä kysymyksistä.
3. selvittää, mitä pohjatietoja yksityishenkilöistä ja kotitalouksista voitaisiin tuottaa valtionavustusten käsittelyyn automaattisesti ja miten valtionapuviranomaisten tulisi ottaa pohjatiedot huomioon valtionavustustoiminnassaan.
4. selvittää mahdollisuudet yhdenmukaistaa yksityishenkilöille ja kotitalouksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä. Henkilöhakijajaosto laatii ehdotuksen valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamisesta.
5. laatii ehdotuksen, miten henkilötietoja käsiteltäisiin valtionavustustoiminnan tietovarannossa ja siihen liittyvissä palveluissa mahdollisimman yhtenäisesti. Käytännöt perustuvat tietosuojalainsäädäntöön ja valtionavustuslakia ja valtiokonttorista annettua lakia koskeviin säädösmuutoksiin. Käytännöissä otetaan huomioon muun muassa rekisteröityjen informointi ja oikeuksien toteuttaminen.
6. tuottaa ehdotuksen, miten valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia sovelletaan yksityishenkilöiden ja kotitalouksien avustuskokonaisuuteen.

31 Henkilöhakijajaoston asettamiskirje

Henkilöhakijajaoston puheenjohtajana toimi kulttuuriasianneuvos Katri Santtila opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja varapuheenjohtajana erityisasiantuntija Ulla Suomela valtiovarainministeriöstä. Henkilöhakijajaoston jäseniksi nimettiin erityisasiantuntija Tuija Laukkanen maa- ja metsätalousministeriöstä, erityisasiantuntija Satu Lindberg Valtio-
konttorista, erityisasiantuntija Matti Ranta Opetushallituksesta, erityisasiantuntija Leena Rantala valtiovarainministeriöstä, kehittämisspäälikkö Antti Seppänen Valtiokonttorista, maksatusjohtaja Pauliina Smolander ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja taiteen tukemisen päälikkö Henri Terho Taiteen edistämiskeskuksesta.

Henkilöhakijajaoston pysyviksi asiantuntijoiksi kutsuttiin yksikön päälikkö Riikka Koivusalo Opetushallituksesta ja suunnittelija Nelli Sahlman Taiteen edistämiskeskuksesta. Erityisasiantuntija Mikko Lehtonen valtiovarainministeriöstä toimi henkilöhakijajaoston asiantuntijasihteerinä.

1.3.2 Selvityksen valmisteleminen ja selvitystä koskevat rajaukset

Henkilöhakijajaosto laati selvityksen tekemistä varten työsuunnitelman, jonka perusteella se vaiheisti valmisteluaan. Jaosto jakoi työnsä neljään kokonaisuuteen:

- Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset
- Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli
- Tietovarannot, valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut ja käytännöt
- Henkilötietojen käsittely

Henkilöhakijajaosto teki monipuolista tiedonhankintaa näihin kokonaisuuksiin liittyen ja hyödynsi selvityksessään valtionavustushankkeen aineistoja ja tuotoksia. Tässä raportissa käytetyt käsitteet perustuvat valtionavustustoiminnan sanastoon.³² Henkilöhakijajaosto kokoontui 11 kertaa. Jaosto seurasi toimikautensa aikana säännöllisesti valtionavustushankkeen etenemistä ja valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden kehittämistä.

32 Valtionavustustoiminnan sanasto

Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset

Henkilöhakijajaosto perehtyi aluksi aiemmin laadittuihin selvityksiin.^{33 34 35} Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia käsitellään niissä niukasti. Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvityksessä mainitaan kolme asiaa, jotka koskevat yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten käsittelyä.³⁶

1. Valtionavustuksia koskevat volyymit, kuten hakijoiden määrä tai myönnetyn valtionavustuksen määrä, vaihtelevat valtionapuviranomaisittain.
2. Yksityishenkilölle saatetaan myöntää hakemuksen perusteella tukea tai korvausta, joka ei ole valtionavustusta. Esiselvityksessä ilmenee, että tuen tai korvauksen myöntämisessä saatetaan silti soveltaa valtionavustuslakia, vaikka kyse ei ole valtionavustuksesta.
3. Henkilötietojen käsittelyyn on kiinnitettävä erityistä huomioita.

Henkilöhakijajaosto kokosi tietoa yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten muodostamasta kokonaisuudesta kysymällä niitä koskevia tietoja valtionapuviranomaisilta. Tietoa yksityishenkilöille myönnettävistä valtionavustuksista kartoitettiin myös valtion kirjanpitoaineistoista. Valtionapuviranomaisten toimittamat tiedot yksityishenkilöille myönnettävistä valtionavustuksista on ryhmitelty hallinnonaloittain tämän raportin liitteeksi. Jaosto pyrki määrittelemään valtionavustusten kartoittamisen lisäksi, mitä yksityishenkilö tarkoittaa valtionavustuksen hakijana ja saajana.

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

Valtionavustustoimintaa ja sen nykytilaa on analysoitu valtionavustushankkeessa yhteistä toimintamallia valmisteltaessa. Toimintamalli on laaja viitekehys, jonka arviointi ja tarkentaminen olivat yksi henkilöhakijajaoston selvityksen lähtökohdista.

Valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia ja sen tarkentamista koskeva palaute kerättiin valtionapuviranomaisilta ja valtionavustusten hakijoilta ja saajilta haastatteluiden, kyselyiden ja työpajojen avulla. Aineistonkeruusta on ollut tuloksineen hyötyä myös muuta selvitystä tehtäessä, kuten lisättäessä ymmärrystä valtionapuviranomaisten käytännöistä.

33 Valtionavustustyöryhmän mietintö

34 Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys

35 Valtionavustusten tuottavuuspotentiaali

36 Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys

Valtionavustustoiminnan toimintamallia validoitiin eli vahvistettiin ja tarkennettiin haastatteleamalla yhdeksää valtionapuviranomaista ja viittä valtionavustuksen hakijaa ja saajaa tai heitä edustavaa järjestöä. Henkilöhakijajaosto tunnisti haastattelujen perusteella viisi valtionavustustoimintaan liittyvää kehittämiskohdetta ja muodosti alustavan näkemyksensä, miten valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli soveltuu yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten muodostamaan kokonaisuuteen. Haastatteluissa käsiteltiin myös valtionavustusprosessin digitalisointia.

Valtionavustusten myöntäjiltä, hakijoilta ja saajilta kerättiin palautetta tunnistetuista kehittämiskohteista kahdella erillisellä kyselyllä, joista toinen oli suunnattu valtionapuviranomaisille ja toinen puolestaan valtionavustusten hakijoille ja saajille. Avoimet kyselyt julkaistiin Otakantaa.fi-verkkopalvelussa, joka on osa oikeusministeriön demokratiapalveluiden muodostamaa kokonaisuutta. Kyselyiden tulokset vahvistivat aiemmin tehtyjen haastatteluiden tuloksia, eivätkä tulokset olleet ristiriidassa keskenään. Kyselyihin vastanneet korostivat haastateltuja enemmän palvelumuotoilun hyödyntämistä valtionavustustoiminnan kehittämisessä. Kyselyiden tuloksiin on kuitenkin suhtauduttava suuntaa antavasti pienen vastaajamäärän (N = 10) vuoksi.³⁷

Henkilöhakijajaosto järjesti valtionapuviranomaisille kaksi työpajaa, joissa keskusteltiin kehittämiskohteista ja niihin liittyvistä toimenpide-ehdotuksista. Työpajoihin osallistui virkahenkilöitä yli kymmenestä eri organisaatiosta, ja osallistujat korostivat muun muassa yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten monimuotoisuutta. Jaosto viimeisteli työpajojen jälkeen näkemyksensä yhteisestä toimintamallista ja kuvasi ehdotuksensa yksityishenkilöitä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämiseksi.

Tietovarannot, valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut ja käytännöt

Henkilöhakijajaosto tarkasteli tehtävänantonsa mukaisesti valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja ja niihin liittyviä käytäntöjä, kuten hakuilmoituksia ja ohjeita, valtionavustushakemuksia, valtionavustusehtoja, myöntöperusteita ja arviointiperusteita ja -kriteereitä, valtionavustuspäätöksiä sekä valtionavustusten käytön valvontaa ja raportointia. Jaosto selvitti, miten digitaaliset palvelut ovat yhteydessä muihin julkisiin tietovarantoihin, rekistereihin ja palveluihin, kuten Suomi.fi-palvelukokonaisuuteen. Jaosto kokosi valtionavustusten hallinnointia ja käsittelyä koskevia havaintoja yhteen valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden toiminnallista määrittelyä varten.

37 Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia koskeva selvitys

Henkilötietojen käsittely

Henkilöhakijajaosto selvitti nykyistä henkilötietojen käsittelyn laajuutta, julkaisemisen käytäntöjä ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvää erityislainsäädäntöä suhteessa valtiovastustuslakiin ehdotettuihin muutoksiin (uusi 6 a luku valtiovastustustoiminnan tietovaranto). Asiasta laadittiin erillinen koonti, joka käsiteltiin valtiovastustushankkeen lainsäädäntöjaostossa ja otettiin huomioon yhtenä aineistona, kun hankkeessa valmisteltiin hallituksen esitystä (HE 88/2022 vp) eduskunnalle valtiovastustuslain ja valtiokonttorista annetun lain muuttamiseksi.³⁸ Henkilöhakijajaosto arvioi, ettei sen ollut tarpeen laatia muuta ehdotusta henkilötietojen käsittelystä valtiovastustustoiminnassa. Edellä viitatus säädösmuutokset tulivat voimaan 1.1.2023.

Selvitykseen perustuvasta raporttiluonnoksesta annetut lausunnot

Valtiovarainministeriö julkaisi selvityksen perusteella laaditun raportin luonnoksen lausuntopalvelussa 9. joulukuuta 2022. Siitä oli mahdollista antaa lausuntopalautetta 13. tammikuuta 2023 asti. Lausuntoja annettiin yhteensä 21 kappaletta. Valtaosan niistä antoivat valtiovastuviranomaiset (15 kappaletta) järjestöjen muodostaessa noin viidesosan lausunnonantajista.

Lausunnonantajat luonnehtivat selvitystä tarpeelliseksi, kattavaksi ja huolellisesti valmistelluksi. Henkilöhakijajaoston tekemiä kehittämis ehdotuksia kannatettiin oikeansuuntaisina ja oikeasuhteisina ja niiden perustelut koettiin riittäviksi. Raportin luonnoksen laatuun ja laajuuteen suhtauduttiin kriittisesti yhdessä lausunnossa. Lausunnon mukaan raporttiluonnoksessa ei käynyt selkeästi ilmi, minkälaisia rajauksia henkilöhakijajaosto teki selvitystä tehdessään. Selvityksen suhde EU:n valtiovastuvastuun säätöihin oli myös epäselvä.

Osa lausunnonantajista pohti, onko kaikkia yksityishenkilöille myönnettäviä valtiovastutuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä perusteltua käsitellä samassa selvityksessä. Käytäntöjen vaihtelu vaikuttaa esimerkiksi kehittämis ehdotusten tarpeellisuuteen, tarkoituksenmukaisuuteen ja toteutukseen valtiovastuviranomaisissa.

Henkilöhakijajaosto teki raporttiinsa seuraavat muutokset annettujen lausuntojen perusteella.

- Raporttiin lisättiin yhteenveto annetuista lausunnoista ja kuvaus siitä, mitkä muutokset henkilöhakijajaosto teki raporttiin.

38 HE 88/2022 vp

- Raporttiin tarkennettiin, ettei selvitys koske EU-rahoituksen myöntämistä, eikä valtiontukia. Samalla raporttiin lisättiin tieto siitä, mitä muita rajoituksia valtionavustushankkeessa on tehty selvitystä ja sen valmistelua varten.
- Raporttiin lisättiin kuvailua valtionavustustoiminnan yhteisestä toimintamallista sekä tietovarannosta ja siihen sisältyvistä palveluista. 1.1.2023 voimaan tulleet muutokset lainsäädännössä otettiin raportissa huomioon.
- Raportin liite tarkistettiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla myönnettävien valtionavustusten kuvaamiseksi asianmukaisella ja oikealla tavalla.
- Raporttiin tehtiin pienimuotoisia tarkennuksia lausuntojen perusteella.

Lausunnon kohteena olevan selvityksen lisäksi lausunnonantajat ottivat kantaa valtionavustustoiminnan kehittämiseen ja digitalisointiin yleisesti. Lausuntopalaute koski esimerkiksi valtionavustushankkeen tekemiä päätöksiä, kuten rajoituksia. Toisaalta lausunnonantajat korostivat, minkä asioiden selvittämistä ja valmistelua on niiden mielestä tarpeen jatkaa valtionavustushankkeessa ja sen jälkeen. Näitä kohtia olivat:

- Valtionavustushankkeessa ei tarkastella EU-rahoitusta tai sen myöntämistä, mutta EU-rahoitusta olisi hyvä selvittää erikseen.
- Taiteilija- ja urheilijaeläkkeitä ei ole tarkoitettu käsitellä valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa. Asiaa ehdotettiin harkittavaksi uudelleen valtionavustushankkeessa, koska prosessit ovat samankaltaisia.
- Valtionapuviranomaisille ei ole säädetty velvoitetta ottaa valtionavustustoiminnan tietovarantoon sisältyviä palveluja käyttöön. Tämänkaltaisen veloitteen säätämiseen tulevaisuudessa suhtauduttiin kriittisesti.
- Valtionavustustoiminnan tietovarannon ja palvelutietovarannon tietosisältöjen ja sääntelyn tarkastelua toivottiin jatkettavan valtionavustushankkeessa.
- Valtionavustushankkeessa toimiva yritysjaosto selvittää valtionavustuksena myönnettävää valtiontukea ja siihen liittyviä käytäntöjä ottaen EU:n valtiontukisäännöt huomioon. Yritysjaosto tarkastelee myös yksityishenkilöiden taloudellista toimintaa selvityksessään.

Selvitystä ja sen valmistelua koskevat rajoitukset

Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia ja niiden muodostamaa kokonaisuutta selvitettiin ensi kertaa näin laajasti. Valtionavustukset, niiden käyttötarkoitukset ja niihin liittyvät käytännöt eroavat perustellusti toisistaan. Selvityksen tarkoituksena oli selkeyttää,

mitä yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ovat ja tunnistaa, ketkä niitä hakevat, saavat ja myöntävät eri hallinnonaloilla. Toisaalta tarkoituksena oli saada tietoa valtionapuviranomaisten menettelytavoista valtionavustusprosessin digitalisointia varten. Kaikkia yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä oli perusteltua käsitellä yleisellä tasolla samassa selvityksessä valtionavustushankkeen tiedontarpeiden takia.

Selvityksen laatua ja laajuutta rajattiin valtionavustushankkeen tavoitteiden ja tehtävien mukaisesti. Henkilöhakijajaosto keskittyi nykytilan ja nykyisten käytäntöjen tarkastelemiseen ja niihin liittyvien kehittämissuhteiden laatimiseen. Jaoston tarkoituksena ei siten ollut laatia oikeudellista analyysia valtionavustuksia koskevasta lainsäädännöstä, joka liittyy luonnollisiin henkilöihin. Jaoston tarkoituksena ei myöskään ollut laatia oikeudellista analyysia valtionavustusten hallinnointiin liittyvästä henkilötietojen sääntelystä.

Selvityksen perusteella tehdyt kehittämissuhteet ovat yleisluontoisia. Selvitys tuottaa uutta tietoa valtionapuviranomaisille. Valtionapuviranomaiset vastaavat toimeenpanosta, kun ne kehittävät ja yhdenmukaistavat myöntämiinsä valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä. Selvitys ei koske EU-rahoitusta tai sen myöntämistä. EU:n valtioneuvoston sääntelyä ja -sääntöjä ei käsitellä tässä raportissa viittauksia lukuun ottamatta, eikä selvityksen perusteella ehdoteta niitä koskevia muutoksia.

Selvityksen julkaiseminen

Henkilöhakijajaosto luovutti selvityksensä ja valmistelemansa raportin valtionavustushankkeen ohjausryhmälle 26.1.2023. Raportti julkaistiin sen jälkeen valtiovarainministeriön julkaisusarjassa.

1.4 Raportin rakenne

Tämä raportti on jaettu seitsemään lukuun. Ensimmäinen luku esittelee johdantona, mitä harkinnanvaraiset valtionavustukset ovat ja mitä valtionavustustoiminnan kehittäminen tarkoittaa. Luvussa kuvataan myös, miten henkilöjaoston valmistelu ja selvityksen tekeminen etenevät. Toisessa luvussa luonnehditaan valtionavustuksia hakevia ja saavia yksityishenkilöitä ja kuvaillaan niille myönnettäviä valtionavustuksia.

Kolmannessa luvussa esitellään valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia ja arvioidaan sitä yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten muodostaman kokonaisuuden näkökulmasta. Luvussa luonnehditaan myös nykytilan ja tavoitetilan välistä eroa. Valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja ja niissä käsiteltävää tietoa tarkastellaan neljännessä luvussa. Siinä käydään läpi myös valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä, kuten

hakuilmoituksia ja ohjeita, valtionavustushakemuksia, valtionavustusehtoja, myöntöperusteita ja arviointiperusteita ja -kriteereitä, valtionavustuspäätöksiä sekä valtionavustusten käytön valvontaa ja raportointia.

Viidennessä luvussa kuvataan yksityishenkilöitä ja niille myönnettäviä valtionavustuksia koskevia tietoja valtionavustustoiminnassa. Tarkoituksena on kartoittaa tietovarantoja ja rekisterejä sekä tehdä havainnot tietoihin liittyvästä viranomaisyhteistyöstä. Kuudes luku jäsentää puolestaan henkilötietojen käsittelyä ja julkaisua koskevia käytäntöjä suhteessa valtionavustuslain uudistamiseen. Seitsemänten lukuun on koottu raportissa olevat kehittämissuhteet, jotka koskevat yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä.

2 Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset

Henkilöhakijajaosto selvitti yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta. Jaosto tarkasteli nykytilaa perehtymällä aiemmin laadittuihin selvityksiin. Niissä käsitellään niukasti yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia tai niihin liittyviä käytäntöjä. Valtionavustusten myöntämistä yksityishenkilöille on arvioitu, selvitetty ja tutkittu jonkin verran sektorikohtaisesti esimerkiksi taide- ja kulttuuripolitiikan ja rahoituksen näkökulmasta.^{39 40}

Henkilöhakijajaosto kokosi tietoa yhteen nykytilan kuvaamiseksi. Tässä luvussa tarkastellaan valtionavustuksiin liittyviä käsitteitä ja niitä koskevia rajoituksia. Luvussa määritellään yksityishenkilöä valtionavustuksen hakijana ja saajana. Luvun lopuksi luonnehditaan yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia. Mukana on kokonaisuuden ymmärtämiseksi myös tukia maa- ja metsätalouden harjoittamista varten, vaikka tässä raportissa ei tarkastella valtioneukia.

2.1 Valtionavustuksen käsite ja valtionavustukset

Harkinnanvarainen valtionavustus

Harkinnanvaraiset valtionavustukset ovat valtion varoista myönnettävää julkista tukea, jolla avustetaan yhteiskunnallisesti tarpeelliseksi katsottavaa toimintaa tai hanketta. Valtionavustus on luonteeltaan vastikkeetonta ja rahoituksena myönnettävää tukea, jonka saaja, määrä tai molemmat voivat olla harkinnanvaraisia.

Valtionavustus voidaan myöntää valtionavustuslain (688/2001, 2 luku, 5 §) mukaisesti yleisavustuksena tai erityisavustuksena.

39 Mahdollisesti kulttuuria?

40 Rahapelite toiminnan tuotot kulttuurille vuonna 2019

- Yleisavustus voidaan myöntää valtionavustuksen saajan toimintaan yleisesti tai tiettyyn osaan sen toiminnasta.
- Erityisavustus voidaan myöntää
 - 1) investointiavustuksena aineellisen tai aineettoman hyödykkeen hankintaan;
 - 2) hankeavustuksena kokeilu-, käynnistämisen-, tutkimus- tai kehittämishankkeeseen taikka muuhun tarkoitukseltaan rajattuun hankkeeseen;
 - 3) apurahana, stipendinä tai avustuksena hakijan henkilökohtaiseen käyttöön tai hankkeeseen
 - 4) muuna 1–3 kohdassa tarkoitettuun verrattavana erityisavustuksena.

Valtionavustuksen tunnistaminen

Yksityishenkilöille myönnetään erityisavustuksia erilaisina avustuksina, korvauksina ja tukina. Muun muassa lainsäädännössä käytetyistä käsitteistä ei voi suoraan päätellä, onko valtion myöntämä julkinen rahoitus harkinnanvaraista valtionavustusta vai ei, vaan säädöksiä on tarkasteltava tapauskohtaisesti. Ellei muussa laissa toisin säädetä, valtionavustuslaissa (688/2001, 1 luku 3 §) tarkoitettuna valtionavustuksena ei pidetä:

- 1) tukea, korvausta tai muuta etuutta, jos oikeus sen saamiseen perustuu lakiin ja myönnettävän määrän määräytymisperuste säädetään yksityiskohtaisesti laissa;
- 6) yksityiselle henkilölle annettavaa sosiaaliavustusta, sosiaalivakuutukseen perustuvaa etuutta tai muuhun lakisääteiseen sosiaaliturvaan liittyvää tukea.

Valtionavustuslain (688/2001) perusteella yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten osalta voidaan tehdä esimerkiksi seuraavia rajauksia. Asia on aina ratkaistava tapauskohtaisesti.

- Taiteilija- ja urheilijaeläkkeitä ei pidetä valtionavustuksina, koska valtionavustuslaissa (688/2001, 1 luku, 3 §) tarkoitettuihin tukiin voi kuulua myös harkinnanvaraisia tukia, jotka ovat kiinteä osa sosiaaliturvan ja sosiaalivakuutuksen tavoitteita palvelevia, lakisääteisiä rahoitusjärjestelmiä.⁴¹
- Valtionpalkintoja ei pidetä valtionavustuksina, kun ne eivät ole valtionavustuslain (688/2001, 2 luku, 5 §) kohdassa tarkoitettuja apurahoja tai stipendejä.

41 HE 63/2001 vp

Harkinnanvaraiset valtionavustukset on erotettava muusta julkisesta tuesta eri syistä. Ensiksi valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa käsitellään vain valtionavustuksia. Kaikkia valtionavustuksia koskevat perustiedot kootaan jatkossa valtionavustustoiminnan tietovarantoon; Haeavustuksia.fi ja Tutkiavustuksia.fi -palveluihin. Poikkeuksena yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitus, jota voidaan hallinnoida samassa palvelussa kuin valtionavustuksia. Yhteisrahoitteisesta toiminnasta on kyse, kun valtion talousarvion määrärahasta osoitetaan rahoitusta valtion talousarvioletalouteen kuuluvalla valtion laitokselle tai virastolle vastikkeettomaan toimintaan. Valtionavustuslaki ja sen nojalla annettu asetus eivät sääntele yhteisrahoitteista toimintaa.

Toiseksi on tärkeää erottaa valtionavustukset muista toimenpiteistä ja varmistaa, että kuhunkin toimenpiteeseen sovelletaan siihen sovellettavaksi tulevaa normistoa. Valtionavustushankkeessa on luotu rajaustyökalu, joka helpottaa valtionavustusten (ja valtionavustuslajien) tunnistamista muusta julkisesta rahoituksesta.⁴²

Valtionavustuksia koskevien käsitteiden määrittelyä

Valtionavustustoiminnan sanastossa tehdyt määritelmät eri valtionavustuslajeista poikkeavat hieman valtionavustuslain mukaisista valtionavustuslajeista. Yleisavustuksella tarkoitetaan sanaston mukaan valtionavustusta, joka voidaan myöntää yhteisölle sääntöjen mukaiseen toimintaan yleisesti tai toiminnan osaan tai yksityishenkilölle henkilökohtaiseen käyttöön erikseen määritellyn toiminnan mahdollistamiseksi.⁴³

Erityisavustuksella tarkoitetaan sanaston mukaan valtionavustusta, joka voidaan myöntää erityistä tarkoitusta varten, esimerkiksi ajallisesti rajattuun hankkeeseen tai toiminnan käynnistämisvaihetta varten. Erityisavustuksia ovat investointiavustukset ja hankeavustukset. Investointiavustuksia voidaan myöntää valtionavustuksen hakijan hallintaan ja vastuulle jäävien aineellisten tai aineettomien hyödykkeiden hankintaan tai tuottamiseen. Hankeavustuksia voidaan puolestaan myöntää tarkoitukseltaan ja kestoltaan rajattuun hankkeeseen.⁴⁴

Apurahatermiä käytetään valtionavustustoiminnan sanaston mukaan säädöksissä luonnollisille henkilöille myönnettävistä kulttuurin, urheilun tai tieteen alan valtionavustuksista.⁴⁵ Apurahoja saatetaan myöntää myös luonnollisten henkilöiden muodostamille työryhmille. Verohallinnon verotusta koskevassa ohjeessa apuraha jaetaan

42 Harkinnanvaraisen valtionavustuksen tunnistaminen

43 Valtionavustustoiminnan sanasto

44 Valtionavustustoiminnan sanasto

45 Valtionavustustoiminnan sanasto

- a. elatusapurahaksi (työskentelyapurahaksi), jolla rahoitetaan elinkustannuksia ja
- b. kohdeapurahaksi (kuluapurahaksi), jolla katetaan käyttötarkoituksen mukaisia ja toiminnassa syntyviä kuluja.⁴⁶

Valtionavustuslajien erittelemisen ja tunnistamisen on tärkeää, jotta varmistetaan valtionavustuslajien käsittelemistä koskevat erityispiirteet. Valtionapuviranomaisilla on esimerkiksi valtionavustuslajeihin perustuvia tietojen toimittamisvelvoitteita verohallinnolle (muun muassa apurahat).⁴⁷

Valtionavustuslajeista johtuu myös tiettyjä huomioon otettavia oikeusvaikutuksia. Valtionavustuslaissa (688/2001, 4 luku, 13 § ja 5 luku, 23 §) on esimerkiksi investointiavustuksia koskevia säännöksiä: käyttöä koskevat rajoitukset, kun avustus on myönnetty omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen sekä palautettava ja takaisinperittävä määrä eräissä investointiavustuksissa. Valtionavustuslajien tunnistamisella lisätään myös valtionavustustoiminnan läpinäkyvyyttä, kun asiat määritellään yhtenäisellä tavalla.

KEHITTÄMISEHDOTUS 1

Määritellään valtionavustuslajeja koskevat käsitteet yhtenäisellä tavalla

Valtionavustustoiminnan sanaston ja siinä määriteltävien käsitteiden on oltava yhtenäiset lainsäädännön kanssa. Valtionavustustoiminnan sanastossa määritellyt valtionavustuslajit on syytä tarkentaa valtionavustushankkeissa huomioiden erityispiirteet ja oikeusvaikutukset.

2.2 Yksityishenkilön määritteleminen

Yksityishenkilö voidaan määritellä Tilastokeskuksen luokittelun, verotuslainsäädännön ja oikeuskirjallisuuden perusteella a. luonnolliseksi henkilöksi ja b. yritystoimintaa harjoittavaksi luonnolliseksi henkilöksi eli yksityiseksi elinkeinonharjoittajaksi.^{48 49} Toisaalta yksityis-

46 Apurahojen, stipendien ja tunnustuspalkintojen verotus

47 Apurahojen, stipendien ja tunnustuspalkintojen verotus

48 Luonnollinen henkilö

49 Yksityinen elinkeinonharjoittaja

henkilö voidaan määritellä toimintansa perusteella taloudelliseksi toimijaksi, joka eroaa kotitaloudesta. Taloudellisen toiminnan harjoittamisesta on kyse, kun tarjotaan tavaroita ja palveluja markkinoilla.⁵⁰

Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi olla joko ammatinharjoittaja tai liikkeenharjoittaja. Ammatinharjoittajalla ei ole kiinteää toimipaikkaa tai osto- ja myyntipaikkaa. Ammatinharjoittaja myy useimmiten osaamista ja palveluja, jotka perustuvat hänen henkilökohtaiseen ammattitaitoonsa. Esimerkiksi taiteilija tai urheilija voi toimia ammatinharjoittajana, joka tarjoaa palveluja ja laskuttaa niistä, mistä syntyy verotettavaa tuloa. Osto- ja myyntitoimintaa eli tavaroiden kauppaa harjoittavat elinkeinonharjoittajat ovat puolestaan liikkeenharjoittajia.

Yksityisestä elinkeinonharjoittajasta käytetään yleiskielessä nimitystä toiminimiyrittäjä tai puhutaan toiminimestä. Toiminimi on virallisesti henkilön, yhtiön tai muun organisaation nimi, jota käytetään elinkeinotoiminnassa. Toiminimi ei ole siis yritysmuoto. Maatila- ja metsätalouden harjoittajat voivat olla yritysmuodoltaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia, yhtymiä, osakeyhtiöitä tai osuuskuntia.

Verotuksessa puhutaan freelancer-työntekijöistä, joiden tuloverotukseen liittyy erityispiirteitä. Freelancer tarkoittaa työntekijää, joka työllistää itsensä ja tekee työtehtäviä samanaikaisesti useille toimeksiantajille yrittäjämäisesti ja tulonhankkimistarkoituksessa.⁵¹ Esimerkiksi freelancer-taiteilijoiden tulot voivat muodostua muun muassa esiintymispalkkioista, tekijänoikeuskorvauksista ja apurahoista. Freelancer voi toimia toimeksiantosuhteen lisäksi työsuhteessa tai hän voi olla elinkeinonharjoittaja, jolloin oikeudet ja velvollisuudet, tulo ja sen verotus sekä esimerkiksi työttömyysturva vaihtelevat.⁵² Lisäksi luonnollinen henkilö voi toimia työnantajana.

Tilastokeskus luokittelee kotitaloudet omaksi sektorikseen talous- ja yhteiskuntatilastoissa sovellettavassa perusluokituksessa. Kotitaloudet saavat palkkaa, omaisuustuloja ja tulonsiirtoja muilta sektoreilta sekä yrittäjätuloa elinkeinotoiminnastaan. Kotitalouksiin kuuluvat henkilöt tai henkilöryhmät kuluttajina ja markkinatuottajina silloin, kun yritystoiminta ei ole laajuudeltaan merkittävää eikä sitä voida erottaa itsenäiseksi yksiköksi ja siten luokiteltavaksi yrityssektoriin.⁵³

50 Taloudellinen toimija

51 Tilastokeskuksen käsitteet. Oikeudellinen muoto

52 Freelancer verotuksessa

53 Luokitus: Sektoriluokitus 2012

Luonnollisen henkilön ja yritystoimintaa harjoittavan luonnollisen henkilön lisäksi kotitalouksiin voidaan luokitella myös yhtymät. Niillä tarkoitetaan verotuksessa kahden tai useamman luonnollisen henkilön yhteenliittymää, joka harjoittaa esimerkiksi maa- tai metsätaloutta.⁵⁴ Metsätalousyhtymä luokitellaan kotitaloussektoriin, jos yhtymän yrittäjän ja palkansaajan yhteenlaskettu henkilötyövuosimäärä jää alle kahden. Maatalousyhtymän luokittelussa ei ole vastaavaa luokitteluperustetta, vaan ne luokitellaan kuuluvaksi kotitaloussektoriin.⁵⁵

Yksityishenkilöllä voi olla omaisuutta tai hän voi kuulua yksityisomistuksensa vuoksi osakuntaan. Yksityinen henkilö tai perikunta on yksi omistajalaji Tilastokeskuksen luokituksessa.⁵⁶ Yksityishenkilö voi omistaa asuinrakennuksen, asunnon tai esimerkiksi perintökohteen; yksityishenkilö voi olla myös maanomistaja tai metsänomistaja. Esimerkiksi yksityishenkilöiden omistamiksi metsiksi katsotaan yksin tai yhdessä puolisen kanssa omistetut metsät, kuolinpesien omistamat metsät ja verotusyhtyminä hallinnoidut metsät.⁵⁷ Omistaja voi myös harjoittaa taloudellista toimintaa. Esimerkiksi metsänomistaja voi myydä puuta.

YKSITYISHENKILÖ VALTIONAVUSTUKSEN HAKIJANA JA SAAJANA

Yksityishenkilö tarkoittaa tässä raportissa luonnollista henkilöä, jolle valtionapuviranomainen myöntää harkinnanvaraista valtionavustusta. Yksityishenkilö voi toimia osana työryhmää, hänellä voi olla yksityisomaisuutta tai hän voi kuulua yksityisomistuksensa vuoksi osakuntaan, minkä perusteella hän voi hakea ja saada valtionavustusta. Kansainvälisyyttä edistävässä toiminnassa valtionavustusta saava yksityishenkilö voi myös olla ulkomaan kansalainen. Yksityishenkilö tarkoittaa myös yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa taloudellista toimintaa ja eroaa siten kotitaloudesta. Esimerkiksi yksityishenkilön oikeusasema ja toiminta vaikuttavat valtionavustusten

54 Tuloverolaki 1535/1992

55 Luokitus: Sektoriluokitus 2012

56 Omistajalaji

57 Metsämaan omistus-tilaston laatuseloste

myöntämiseen.^{58 59} Nämä erilaiset tilanteet on analysoitava ja otettava huomioon, kun Valtiokonttori jatkaa digitaalisten palveluiden kehittämistä valtionapuviranomaisten kanssa.

Tässä raportissa ei pääsääntöisesti käsitellä yrityksiä eikä yhtiymiä tai niille myönnettäviä valtionavustuksia. Selvyyden vuoksi todetaan, että toimiessaan ammatin- tai elinkeinonharjoittajana yksityishenkilö harjoittaa taloudellista toimintaa. Valtionavustushankkeessa toimiva yritysjaosto selvittää erikseen taloudelliseen toimintaan myönnettäviä valtionavustuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä ottaen huomioon myös EU:n valtiontukisäännöt.⁶⁰ Tutkimusjaosto selvittää puolestaan korkeakouluille ja valtion tutkimuslaitoksille myönnettävien valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta.⁶¹

2.3 Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia

Valtionapuviranomaisilta kysyttiin selvitystä tehtäessä, minkälaisia valtionavustuksia ne myöntävät yksityishenkilöille. Tässä luvussa esitellään tietojen koonnin keskeiset tulokset ja luonnehditaan yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia. Tarkastellut valtionavustukset on ryhmitelty tämän raportin liitteeksi. Selvyyden vuoksi todetaan, että osa tiedoista perustuu arvioon, joten niihin on suhtauduttava suuntaa antavasti. Tiedoissa voi olla mukana myös tukia, jotka ovat esimerkiksi osa maatalouden yhteistä markkinajärjestelyä.⁶² Lisäksi on mahdollista, että yksityishenkilöille myönnetään myös muita valtionavustuksia, joita ei ole tarkasteltu tässä selvityksessä.

Arvio yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten vuotuisesta määrästä vaihtelee mukaan luettavien tukien perusteella 100–300 miljoonaan euroon.⁶³ Valtionapuviranomaiset myöntävät yksityishenkilöille noin 70 erilaista valtionavustusta. Yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten tyypillisiä käyttötarkoituksia ovat esimerkiksi

- maa- ja metsätalouden harjoittaminen,

58 Valtionavustustyöryhmän mietintö

59 Osakaskunnat

60 Yritysjaosto

61 Tutkimusjaosto

62 Markkinajärjestelyt

63 Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys

- taiteen- ja tieteenharjoittaminen ja urheilijoiden ammattimainen valmentautuminen,
- kansainvälinen liikkuvuus ja kansainvälistyminen,
- kulttuuri- ja rakennusperinnön hoito ja entisöinti sekä
- rakennusten korjaus ja energiatehokkuus.

Yksityishenkilöille myönnetään erityisavustusta kaikkina sen lajeina eli investointiavustuksena, hankeavustuksena, apurahana ja stipendinä sekä muuna näihin verrattavana erityisavustuksena. Valtaosa valtionavustuksista on luonteeltaan hankeavustuksia, joita voivat tyypillisesti hakea ja saada myös erilaiset yhteisöt. Joka viides tarkastelluista valtionavustuksista on apurahana myönnettävää erityisavustusta, jota valtionapuviranomaiset myöntävät vain luonnollisille henkilöille. Apurahaa ei koske täysimääräisen avustamisen kieltö (valtionavustuslaki 688/2001, 2 luku 6.1 §) toisin kuin lähes kaikkia yhteisöille myönnettäviä valtionavustuksia.⁶⁴

Maa- ja metsätalousministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalat myöntävät tietojen koonnin perusteella eniten valtionavustuksia yksityishenkilöille. Osa tarkastelluista valtionavustuksista on senkaltaisia, että niiden hallinnointiin osallistuu usea eri viranomainen. Ruokavirasto ohjaa esimerkiksi kansallisten tukijärjestelmien toimeenpanotehtäviä ELY-keskuksissa.⁶⁵

Valtionapuviranomaiset arvioivat valtionavustusten hakijoiden määrää ja myöntämiensä valtionavustusten keskimääräistä suuruutta vuonna 2020. Koronapandemian havaittiin sekä lisänneen että vähentäneen valtionavustusten hakijamääriä tapauskohtaisesti. Tässä esitetyt euro- ja lukumäärät ovat suuntaa antavia, koska kyse on valtionavustuksista, joita on myönnetty yksityishenkilöiden lisäksi myös yhteisöille.

Hakijamäärä oli alle sata noin 20 prosentissa tarkastelluista valtionavustuksista ja niitä koskevista valtionavustushauista. Hakijoiden määrä vaihteli sadasta tuhanteen noin joka kolmannessa tarkastellussa valtionavustushaussa. Hakijoiden määrä ylitti tuhat hakijaa noin 15 prosentissa valtionavustushauista. Pienin ilmoitettu hakijamäärä oli 1, suurin puolestaan hieman yli 25 000. Kaiken kaikkiaan valtionavustushauissa oli arvion mukaan yhteensä 65 000 valtionavustusten hakijaa vuonna 2020. Vertailun vuoksi, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA vastaanottaa vuosittain noin 3 000 valtionavustushakemusta järjestöiltä, ja myönteisen valtionavustuspäätöksen saa noin joka kolmas valtionavustusta hakenut järjestö.⁶⁶

64 HE 63/2001

65 Valtion aluehallinnon virastorakenteen ja tehtävienjaon selvityshankkeen loppuraportti

66 Myönnettyt avustukset – STEA

Yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten keskimääräinen suuruus vaihtelee merkittävästi tietojen koonnin perusteella. Pienin vuonna 2020 myönnetty valtionavustus oli keskimäärin 450 euroa, suurin puolestaan noin 50 000 euroa. Mediaani oli 6 100 euroa ja keskiarvo hieman yli 9 000 euroa. Sitä suuremmat tarkastellut valtionavustukset ovat pääsääntöisesti hanke- tai investointiavustuksina myönnettyjä erityisavustuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämät urheilija-apurahat ovat suuruudeltaan 6 000, 10 000 tai 20 000 euroa vuodessa.⁶⁷ Taiteen edistämiskeskuksen myöntämä taiteilija-apuraha on vuonna 2022 noin 2 080 euroa kuukaudessa, jolloin taiteilija-apurahan suuruus on noin 25 000 euroa vuodessa.⁶⁸ Apurahakauden pituus vaihtelee taiteenaloittain puolesta vuodesta viiteen vuoteen; Taiteen edistämiskeskus voi myöntää harkinnan mukaan myös kymmenvuotisen taiteilijaprofessoriapurahan.⁶⁹ Ruokaviraston myöntämien viljelijätukien määrä tai laskentaperuste perustuu puolestaan erilaisiin mittareihin, kuten lukumääriin tai pinta-alaan tai mahdollisen sopimuskauden pituuteen.⁷⁰

Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia koskevia tietoja voidaan täydentää tarkastelemalla valtion kirjanpitoa. Yksityishenkilöille myönnettävät ja maksetut valtionavustukset kirjautuvat kirjanpidon tileille valtionavustukset kotitalouksille. Vuoden 2020 kirjanpidossa pääomatalouden tileille on kirjattu valtionavustuksia 21,8 miljoonaa euroa ja käyttötalouden tileille 259,3 miljoonaa euroa eli yhteensä 281,1 miljoonaa euroa. Koronatuot kasvattavat yhteenlaskettua määrää vuonna 2020.⁷¹

Pääomatalouden tileille kirjataan lähtökohtaisesti investointiavustukset. Muut erityisavustukset ja yleisavustukset kirjataan puolestaan käyttötalouden tileille. Kirjanpitolietojen perusteella voidaan päätellä, että tileille on kirjattu myös menoja, jotka eivät ole harkinnanvaraisia valtionavustuksia. Lisäksi vaikuttaa siltä, että elinkeinonharjoittajille kohdennettuja harkinnanvaraisia valtionavustuksia on todennäköisesti kirjattu muille tileille kuin valtionavustukset kotitalouksille -tileille.

Pääomatalouden ja käyttötalouden tilien välillä näyttää olevan myös ristiriitaisuuksia. Samoja menoja on kirjattu sekä pääomatalouden että käyttötalouden tileille. Kirjanpitolietot eivät siten anna kaikilta osin luotettavaa kuvaa yksityishenkilöille myönnettävistä

67 Urheilija-apurahat

68 Valtion talousarvioesitys 2022: Avustukset taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille

69 Tietoa taiteilija-apurahasta

70 Tuet ja rahoitus – viljelijät

71 Luokitus: Sektoriluokitus 2012

valtionavustuksista. Vastaavia kirjanpitolietoja koskevia havaintoja ja tarvetta selkeyttää kirjanpidon antamaa kuvaa tehtiin myös kunnille myönnettäviä valtionavustuksia selvitetäessä.⁷²

YKSITYISHENKILÖILLE MYÖNNETTÄVIÄ VALTIONAVUSTUKSIA

Valtionapuviranomaiset myöntävät yksityishenkilöille kymmeniä erilaisia harkinnanvaraisia valtionavustuksia. Yksityishenkilöille myönnetään erityisavustusta sen kaikissa neljässä lajissa. Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ovat pääsääntöisesti hankeavustuksina ja apurahoina myönnettäviä erityisavustuksia. Yksityishenkilölle myönnetty valtionavustus voi olla myös EU:n valtiontukisääntöjen mukaista valtiontukea.

Selvitys osoittaa, että yksityishenkilöille myönnetään hyvin erilaisia ja volyy-meiltaan vaihtelevia valtionavustuksia lukuisiin eri käyttötarkoituksiin. Niitä myönnetään myös erilaisin perustein. Yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten kirjosta muodostuu kokonaisuus, johon sisältyy erilaisia valtionavustuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä ja niitä koskevia erityispiirteitä. Yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta voidaan jatkossa tarkastella valtionavustustoiminnan tietovarantoon kertyvän tiedon avulla.

72 Kuntien valtionavustuskäytänteiden kehittäminen. Väliraportti

3 Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli jakaa valtionavustusprosessin kolmeen vaiheeseen eli yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistamiseen, yhteiskunnallisen muutoksen toteuttamiseen ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiin ja niiden laajentamiseen. Toimintamalli siirtää painopistettä valtionavustustoiminnan suunnitteluun (1. vaihe) ja arviointiin (3. vaihe). Valtionavustustoiminnan digitalisointi kohdistuu erityisesti toiseen vaiheeseen, jota voidaan luonnehtia perinteiseksi valtionavustusprosessiksi valtionavustushaun avaamisesta valtionavustuksen käyttöön ja sen valvontaan saakka.

Kuva1. Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli. Yhteiskunnallisen tarpeen analysoinnista kohti vaikutusten arviointia.

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli on viitekehys, jonka avulla valtionapuviranomaiset voivat uudistaa toimintaansa ja käytäntöjään. Valtionavustusten hakemisen ja myöntämisen on oltava läpinäkyvää ja vaikuttavaa, mitä edistetään kehittämällä ja yhdenmukaistamalla valtionapuviranomaisten käytäntöjä. (Digitaalisen) palvelukokonaisuuden kehittäminen parantaa asiakaskokemusta, tekee hajanaisesta valtionavustustoiminnasta aiempaa yhtenäisempää ja auttaa uudistamaan vakiintuneita käytäntöjä. Toimintamallin tarkoituksena on lisätä yhteistyötä ja tietoperusteisuutta valtionavustustoiminnassa.

Valtionavustushankkeessa luotu toimintamalli on sanoitettu periaatteineen oppaaksi, ja valtionapuviranomaisille on julkaistu sitä koskevia toiminnan suunnittelun ja arvioinnin työvälineitä, joista on hyötyä myös valtionavustusten hakijoille ja saajille.^{73 74} Koska valtionavustustoimintaa kehitetään ketterästi, tässä raportissa kuvataan toimintamallia sellaisena kuin se on tähän mennessä muotoiltu ja määritelty. Kuvauksessa korostuu valtionavustustoiminnan suunnittelu, koska arviointivaihetta tarkennetaan vielä valtionavustushankkeessa.

Tässä luvussa esitellään valtionavustustoiminnan yhteisen toimintamallin vaiheet ja niitä koskevat tavoitteet. Lisäksi luvussa tarkastellaan valtionavustusprosessiin kuuluvia toimintoja ja nykyisiä käytäntöjä, joita selvitettiin haastatteluiden, kyselyiden ja työpajojen avulla. Toimintamallia koskevat kehittämissuositukset esitellään vaiheittain. Luvun lopussa arvioidaan, miten toimintamalli soveltuu yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten muodostamaan kokonaisuuteen pois lukien valtiontuet, joita koskevia käytäntöjä henkilöhakijajasto ei tarkastellut selvitystä tehdessään.

3.1 Yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistaminen

Tavoitetila

Valtionavustustoiminnan ensimmäisen vaiheen tavoitteena on, että valtionapuviranomainen tunnistaa yhteiskunnallisia muutostekijöitä. Yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistamisen tavoitteena on lisätä yhteisen toimintamallin mukaisesti käsitystä toimintaympäristöstä ja sen muutoksista. Lisäksi valtionapuviranomaisen tavoitteena on tunnistaa muuttuvia yhteiskunnallisia tarpeita, joihin valtionavustuksilla voitaisiin vastata. Yhteiskunnallisia muutostekijöitä voidaan tunnistaa ilmiölähtöisesti ja yhteistyössä muiden valtionapuviranomaisten tai valtionavustusten hakijoiden ja saajien kanssa.⁷⁵

73 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

74 Toiminnan suunnittelun työvälineet

75 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

Valtionavustustoiminnan ensimmäinen vaihe koskee strategiaa ja strategisia valintoja, jotka vaikuttavat valtionavustusten myöntämiseen. Tässä vaiheessa asetetaan yhteiskunnalliset päämäärät ja niihin liittyvät tavoitteet. Valtionapuviranomainen arvioi, onko valtionavustus oikea keino vaikuttaa asioihin yhteiskunnassa. Tavoitteena on, että valtionapuviranomainen tarkastelee suunnitteluvaiheessa valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta, ei yksittäistä valtionavustusta tai sitä koskevaa hakua.⁷⁶

Valtionavustusten muodostama kokonaisuus tarkoittaa samaan ilmiöön tai teemaan liittyviä valtionavustuksia, joita voivat myöntää useat eri valtionapuviranomaiset. Valtionapuviranomaisilla on tietoa toistensa toiminnasta yhteisten digitaalisten palveluiden avulla. Suunnitellessaan valtionavustustoimintaa yhdessä valtionapuviranomaiset voivat vähentää päällekkäisiä valtionavustushakuja ja lisätä valtionavustushakuja, jotka täydentävät toinen toistaan.⁷⁷

Nykytila

Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ovat erilaisia ja niiden myöntämistä säännellään usein. Valtionapuviranomaiset tunnistavat hyvin, millaisiin päämääriin valtionavustuksia kohdennetaan ja minkälaisia tavoitteita valtionavustuksiin ja niiden käyttöön liittyy. Hallinnonalan strateginen suunnittelu ja lainsäädännössä asetetut tavoitteet vaikuttavat valtionavustustoimintaan. Valtionavustuksia myönnetään myös lainsäädännön nojalla ja siinä esitettyihin tavoitteisiin.

Ministeriöt ohjaavat hallinnonalojensa virastoja ja laitoksia. Tulosohtaus luo valtionavustustoiminnan suunnittelun ja arvioinnin rakenteita, ja valtionavustustoiminnan toimeenpanoa mitataan tulossopimusten perusteella. Ministeriöt sekä virastot ja laitokset suunnittelevat valtionavustustoimintaa yhdessä, mutta yhteistyön määrä vaihtelee hallinnonaloittain. Yhdessä suunnittelua on tavoiteltavaa jatkaa ja lisätä jatkossa. Virastojen ja laitosten asiantuntemusta ei hyödynnetä vielä riittäväällä tavalla valtionavustustoiminnan suunnittelussa.

Valtionavustuksiin liittyvää rahoitusta osoitetaan erillisillä ja yksittäisillä määrärahopäätöksillä, mikä on omiaan vähentämään valtionavustustoiminnan ennakoitavuutta ja heikentämään suunnitelmallisuutta. Ennakoimattomuus johtuu osittain myös poliittisten päätöksentekijöiden intresseistä reagoida yhteiskunnalliseen keskusteluun.

76 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

77 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

Valtionapuviranomaiset tekevät jo nyt monimuotoista yhteistyötä myöntäessään valtionavustuksia yksityishenkilöille. Suunnitellessaan valtionavustustoimintaa valtionapuviranomaiset voisivat tehdä verkostomaista yhteistyötä valtionavustusten hakijoita ja saajia edustavien järjestöjen kanssa. Valtionapuviranomaiset myöntävät yksityishenkilöille samankaltaisia energiatehokkuuteen ja rakennusten korjauksin liittyviä valtionavustuksia, jotka vaikuttavat osin päällekkäisiltä. Yksityishenkilö voi saada myös kotitalousvähenystä energiatehokkuuden parantamista varten. Tämänkaltaista päällekkäisyyttä voidaan havaita lisäämällä yhteistyötä valtionavustustoimintaa suunniteltaessa. Se voi vähentää myös päällekkäisyyteen liittyvää epäselvyyttä.

KEHITTÄMISEHDOTUS 2

Kiinnitetään huomiota valtionavustustoiminnan suunnitteluun ja arviointiin

Valtionavustustoiminnan pitkäjänteistä suunnittelua ja arviointia on perusteltua vahvistaa entisestään. Valtionapuviranomaiset arvioivat jo nyt valtionavustusten tarpeellisuutta ja kehittämistarpeita sekä vaikutuksia valtionavustuslain (7 luku, 36 §) perusteella. Suunnittelulla ja arvioinnilla voidaan aikaansaada nykyistä vaikuttavampia ja laajempia hakukokonaisuuksia.

Harkinnanvaraiset valtionavustukset ovat yksi keino saada haluttuja asioita aikaan yhteiskunnassa. Valtionavustuksilla tuetaan ja ylläpidetään yhteiskunnallisesti tärkeää toimintaa ja monia tärkeitä toimintoja. Valtionavustuksilla reagoidaan ennakoivasti myös yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin. Yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaaminen perustuu tavoitteiden asettamiseen ja niiden edistämisen seuraamiseen. On arvioitava, milloin valtionavustus on sopiva keino yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiseksi.

Valtionavustustoiminnan suunnittelun pitäisi olla yhteydessä hallitusohjelman valmisteluun ja olla osa muuta strategista valmistelua ja lainvalmistelua hallinnonalalla. Valtionavustustoiminnan yhteisen toimintamallin ensimmäistä vaihetta on tarpeen tarkentaa valtionavustushankkeessa, ja suunnittelu pitäisi kytkeä nykyistä paremmin osaksi valtionapuviranomaisten olemassa olevia strategisen suunnittelun käytäntöjä.

Valtionapuviranomaisten välistä yhteistyötä pitäisi lisätä ja syventää valtionavustustoiminnan suunnittelussa ja päällekkäisiä valtionavustuksia pitäisi koota yhteen entistä laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Huomioita tulisi kiinnittää erityisesti vertikaaliseen yhteistyöhön ministeriön ja toimeenpanevan viranomaisen välillä.

Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli rohkaisee valtionapuviranomaisia tekemään verkostomaista yhteistyötä. Olemassa olevaa yhteistyötä on perusteltua kehittää sen sijaan, että valtionapuviranomainen luo kokonaan uusia yhteistyöverkostoja toimintamallin mukaisesti.

Strategisuus ja suunnitelmallisuus lisäävät valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta.

3.2 Yhteiskunnallisen muutoksen toteuttaminen

Tavoitetila

Yhteiskunnallisen muutoksen toteuttaminen on valtionavustustoiminnan toinen vaihe, jossa valtionapuviranomainen valmistelee ja julkaisee valtionavustusohjelmat ja -haut edellisen vaiheen tulosten perusteella. Valtionapuviranomainen käsittelee valtionavustuksen hakijoiden laatimat hakemukset ja tekee niiden perusteella valtionavustuspäätökset. Valtionavustuksen saajat toteuttavat yhteiskunnallista muutosta omalla toiminnallaan tai omilla hankkeillaan. Tavoitteena on, että he raportoivat myös valtionavustuksen käytön tuloksia ja vaikutuksia sen ollessa tarkoituksenmukaista.⁷⁸

Valtionavustustoiminnan toiseen vaiheeseen kuuluu valtionavustusten hakemista ja myöntämistä koskevia toimintoja, jotka toteutetaan tyypillisesti vuosittain. Valtionavustusten hakeminen voi olla joissakin tapauksissa myös jatkuvaa. Tavoitteena on kehittää toista vaihetta yhteisten digitaalisten palveluiden avulla.⁷⁹

78 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

79 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

Nykytila

Valtionavustuksen hakemista voidaan tarkastella hakukokemuksena. Kuten edellä kuvataan, on tilanteita, joissa yksityishenkilö voi hakea useaa eri valtionavustusta samankaltaiseen käyttötarkoitukseen vuoden aikana. Toisaalta valtionavustusten muodostama kokonaisuus voi olla hakijan kannalta hajanainen. Kun valtionavustusten hakeminen ja käyttö limittyvät, hakukokemus voi muodostua raskaaksi. Pirstaleinen valtionavustustoiminta voi myös lisätä valtionapuviranomaisten hallinnollista taakkaa ja työmäärää.

Toisen puolesta asioidaan erityisesti silloin, kun yksityishenkilö ei voi tai osaa hakea valtionavustusta itse. Käytäntö vaikuttaa kohtuullisen yleiseltä, joskin eri valtionapuviranomaisten välillä on eroja. Esimerkiksi Vanhustyön keskusliitto järjestää korjausneuvontaa ja tarjoaa apua, kun yksityishenkilöt hakevat Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen energia- ja korjausavustuksia.⁸⁰ Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus on laatinut oppaan toisen puolesta asiointiin ja valtuuttamiseen, ja valtionapuviranomainen ohjeistaa esimerkiksi, kuinka toimia, kun asiamies vaihtuu kesken valtionavustusasian käsittelyyn.⁸¹ Digitaalisten palvelujen määrittelytyössä on erityistä huomiota kiinnitettävä toisen puolesta asioinnin tilanteisiin.

Asiakaskokemuksen merkitys korostuu myönnettäessä valtionavustuksia yksityishenkilöille. Valtionapuviranomaiset tuottavat monikanavaista asiakaspalvelua tällä hetkellä. Asiointiin kiinnitetään huomiota erityisesti silloin, kun usealla valtionapuviranomaisella on rooli tai rooleja (valtionavustushakemusten käsittelijä, valtionavustuksen myöntäjä tai esimerkiksi valtionavustuksen maksaja) valtionavustuksia hallinnoitaessa. Koska Valtiokonttori alkaa tuottaa valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja, valtionavustusten hakijoiden ja saajien palvelupyyntöjen hallinta on suunniteltava etukäteen.

Valtionapuviranomaiset arvioivat toimintansa tehokkuutta ja taloudellisuutta ja kehittävät toimintaansa muun muassa asiakaspalvelusta saatavan tiedon perusteella. Valtionapuviranomaiset tarkastelevat valtionavustushakemusten laatua ja niiden käsittelyyn kuluva aikaa sekä automatiikan hyödyntämistä valtionavustuspäätösten tekemisessä. Ne seuraavat esimerkiksi lisäselvityspyyntöjen määrää arvioidessaan, miten selkeitä hakuilmoitukset ja -ohjeet tai hakemuslomakkeet ovat.

Joskus valtionavustus julistetaan haettavaksi nopeasti, jolloin valtionapuviranomaisen on kiinnitettävä huomiota valtionavustuksen hakemisen ja myöntämisen selkeyteen ja sujuvuuteen sekä mahdollisten ongelmien ennalta ehkäisemiseen. Esimerkiksi muutokset valtionavustusasioiden käsittelyssä tai uusien digitaalisten palveluiden käyttöönotto

80 Korjausneuvonta

81 Kuinka toimin asiamiehenä?

voivat aiheuttaa yksityishenkilöille ongelmia valtionavustuksia haettaessa. Viestinnän koetaan vahvistavan valtionavustushakemusten laatua. Valtionapuviranomaiset korostivat työpajoissa viestintäsuunnittelun merkitystä valtionavustusten hallinnoinnin läpinäkyvyyden lisäämiseksi.

Kun yksityishenkilöille myönnetään apurahoja, päätöksenteko voi perustua vertaisarviointiin. Taiteen edistämiskeskuksessa toimikunnat tekevät kollektiivisen päätöksen apurahojen myöntämisestä säädösten perusteella.⁸² Olympiakomitean huippu-urheiluyksikkö toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle puolestaan ei-sitovan apurahaesityksen, johon vaikuttavat myös lajiliittojen lausunnot.⁸³ Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee valtionavustuspäätökset. Arviointiin osallistuvilla tahoilla on oltava riittävät tiedot arviointia varten jatkossakin ja arviointivaiheet on otettava huomioon digitaalisissa palveluissa ja niitä kehitettäessä.

Valtionavustuspäätökset tehdään ja valtionavustukset maksetaan pääsääntöisesti nopeasti ja tavoiteaikataulussa. Yksityishenkilö raportoi lähtökohtaisesti valtionavustuksen käytön valtionapuviranomaisille joko ennakkollisesti valtionavustusta haettaessa tai jälkikäteen valtionavustuksen käytön perusteella. Esimerkiksi urheilija-apurahan käytöstä ei pyydetä varsinaista erillistä raporttia apurahansaajalta. Osa valtionapuviranomaisista myöntää valtionavustuksia paljon, jolloin raporttien määrä kasvaa suureksi. Yksityishenkilöitä koskevat takaisinperintätilanteet ovat työläisiä ja vaativia sekä yksityishenkilön kannalta kohtuuttomiakin.

Tässä luvussa kuvattua nykytilaa tarkastellaan laajemmin raportin 4. luvussa, joka koskee valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja ja käytäntöjä.

82 Valtion taidetoimikunnat

83 Huippu-urheilutuet

KEHITTÄMISEHDOTUS 3

Helpotetaan asiointia ja parannetaan asiakaskokemusta

Valtionavustustoimintaa kehitettäessä pitäisi vähentää valtionapuviranomaisten ja valtionavustusten hakijoiden ja saajien hallinnollista taakkaa ja työmäärää.

Yksityishenkilöiden asiointiin ja asiakaskokemukseen voidaan vaikuttaa helpokäyttöisillä digitaalisilla palveluilla ja helposti ymmärrettävillä sisällöillä eli saavutettavuudella. Selkeä ja selkeästi informoitu valtionavustushaku ja sujuva asiointi lisäävät valtionavustustoiminnan tehokkuutta.

Valtionapuviranomaisten palvelumallin on oltava selkeä, jotta yksityishenkilöt tai toisen puolesta asioivat henkilöt saavat riittävää neuvontaa ja ohjausta. Asiakaspolkujen muotoilua ja palvelumuotoilun keinoja tulisi hyödyntää asiakaslähtöisen valtionavustusprosessin varmistamiseksi.

3.3 Yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi ja niiden laajentaminen

Tavoitetila

Valtionavustustoiminnan kolmannen vaiheen tavoitteena on arvioida yhteiskunnallisia vaikutuksia ja laajentaa niitä. Valtionapuviranomainen arvioi valtionavustusten käytön tuloksia ja vaikutuksia suhteessa ensimmäisessä vaiheessa tunnistettuihin tarpeisiin ja siinä asetettuihin tavoitteisiin. Vaikka jokaisen valtionavustuksen käyttö on lähtökohtaisesti raportoitava, tavoitteena on kiinnittää huomiota myös valtionavustusten muodostamaan kokonaisuuteen.⁸⁴

Arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietoa, mitä valtionavustusten käytöllä aiottiin saada ja saatiin aikaan yhteiskunnassa systeemisellä tasolla. Valtionapuviranomainen voi seurata tiedon perusteella strategisten päämäärien saavuttamista ja asettaa uusia tavoitteita. Arvi-

84 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

oinnista voi seurata, että valtionapuviranomainen kohdentaa valtionavustuksia uudella tavalla. Tavoitteena on myös, että valtionapuviranomainen hyödyntää tietoa suunnitellessaan valtionavustustoimintaa, kuten tulevia valtionavustushakuja.⁸⁵

Valtionapuviranomainen lisää valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta analysoidessaan valtionavustuksilla avustetun toiminnan tuloksia ja vaikutuksia koskevaa tietoa ja jakaessaan sitä yhteiskunnallista keskustelua varten. Valtionapuviranomainen voi tehdä valtionavustusten ja niiden muodostaman kokonaisuuden arviointia yhdessä valtionavustusten hakijoiden ja saajien sekä järjestöjen kaltaisten muiden asiantuntijoiden kanssa. Arviointi ja sen ajankohta vaihtelevat valtionavustushakujen laajuuden ja keston perusteella. Valtionavustusten käytön välillisiä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia on arvioitava myös pitkällä aikavälillä.⁸⁶

Nykytila

Yksityishenkilöt eivät varsinaisesti raportoi valtionavustuksen käytön tuloksia ja vaikutuksia eivätkä valtionapuviranomaiset kerää siitä systemaattisesti tietoa. Tätä käytäntöä voivat selittää eri tekijät, kuten valtionavustusten myöntämisessä tarvittavat tiedot tai valtionavustusten käyttötarkoitus. Esimerkiksi työskentelyyn tarkoitettu apuraha käytetään pääsääntöisesti elinkustannuksiin. Keskeinen kysymys kuuluu, miten tarkasti tuloksia ja vaikutuksia on perusteltua kysyä yksityishenkilöiltä valtionavustusten myöntämiseksi tai onko tämä ylipäätään mahdollista.

Valtionavustushankkeessa luotu vaikutusketju ei vaikuta perustellulta tavalta kerätä valtionavustusten käytön tuloksia ja vaikutuksia koskevaa tietoa valtionavustuksia hakevilta ja saavilta yksityishenkilöiltä.⁸⁷ Tämä tarkoittaa, ettei ole tarkoituksenmukaista lisätä vaikutusketjua hakulomakkeisiin, kuten toimitaan joidenkin yhteisöjen hakiessa valtionavustusta tai selvittäessä sen käyttöä. Osa valtionapuviranomaisista kerää tämänkaltaista tietoa valtionavustusten hakijoilta ja saajilta erillisillä kyselyillä, ja valtionapuviranomaiset tekevät ja teettävät erillisiä vaikuttavuustutkimuksia aika ajoin. Valtionapuviranomaiset voivat käyttää vaikutusketjuja muilla tavoilla suunnitellessaan ja arvioidessaan valtionavustustoimintaa. Vaikutusketjua käsitellään erikseen tämän raportin luvussa 4.2.

85 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

86 Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli

87 Valtionavustustoiminnan suunnittelun työvälineet

Valtionapuviranomaisilla on jonkin verran keinoja käydä yhteiskunnallista keskustelua valtionavustusten käytöstä. Viestintää voi kuitenkin luonnehtia tiedottamiseksi. Valtionapuviranomaiset haluaisivat viestiä valtionavustusten käytön tuloksista ja vaikutuksista enemmän, mutta esteeksi tunnustetaan esimerkiksi analysointiin ja raportointiin liittyvät resurssit. Aina ei ole myöskään selvää, mistä tekijöistä tai tekijöiden välisistä suhteista tulokset ja vaikutukset syntyvät, jolloin niiden tai hyötyjen osoittaminen on hankalaa.

KEHITTÄMISEHDOTUS 4

Lisätään ymmärrystä tuloksista ja vaikutuksista

Yksityishenkilöille myönnettävissä valtionavustuksissa korostuu käytäntö, jossa vaikuttavuutta suunnitellaan ennakkoon. Valtionapuviranomainen voi hyödyntää valtionavustustoiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa valtionavustushankkeessa kehitettyjä työvälineitä, kuten vaikutusketjuja.

Valtionapuviranomaista suositellaan kiinnittämään huomiota vaikuttavuusviestinnän kehittämiseen ja valtionavustustoiminnan näkyväksi tekemiseen: Mitä myönnettävillä valtionavustuksilla tavoitellaan, mihin valtionavustuksia kohdennetaan ja mitä valtionavustusten käytöllä saatiin aikaan? Viestintä lisää valtionavustustoiminnan läpinäkyvyyttä.

Yksityishenkilöitä koskeva valtionavustustoiminta on luonteeltaan melko vakiintunutta. Valtionavustusten muodostaman kokonaisuuden arviointia olisi syytä tehdä noin neljän vuoden välein, esimerkiksi osana hallitusohjelmakauden vaihtumista ja siihen valmistautumista.

3.4 Yhteenveto

Edellä kuvataan valtionavustustoiminnan yhteistä toimintamallia ja sen vaiheita tavoite-tilan ja nykytilan näkökulmasta. Jokaista vaihetta varten on laadittu kehittämissuositus. Yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten ja niihin liittyvien käytäntöjen tarkastelua syvennetään tämän raportin seuraavissa luvuissa, joissa tehdään myös muita kehittämissuosituksia.

Valtionapuviranomaiset ovat kehittäneet ja digitalisoineet valtionavustustoimintaa omista lähtökohdistaan. Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli vaikuttaa yleisesti sopivalta viitekehiksellä, kun valtionapuviranomaiset jatkavat toimintansa kehittämistä ja myöntävät valtionavustuksia yksityishenkilöille. Toimintamalliin suhtaudutaan pääosin myönteisesti. Valtionapuviranomaiset tekevät moniulotteista yhteistyötä, minkä lisäämistä ja syventämistä toimintamalli korostaa. Yhteistyössä syntyvän yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittaaminen koetaan kuitenkin vaikeaksi.⁸⁸ Toimintamallin on oltava selkeästi yhteydessä hallinnonalojen strategiseen valmisteluun. Valtionavustushankkeessa toimivien jaostojen palaute valtionavustustoiminnan yhteisestä toimintamallista on samansuuntaista.

Ilmiölähtöisyys on yhteisen toimintamallin periaate yhteistyön ja vaikuttavuuden ohella. Ilmiölähtöisyys on läsnä valtionavustustoiminnassa ja laajemmin valtionhallinnossa jo nyt.⁸⁹ Ilmiöitä ja niiden tilaa kartoitetaan esimerkiksi lainvalmistelussa ja arvioitaessa hallitusten esitysten yhteiskunnallisia vaikutuksia.⁹⁰ Monet yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset perustuvat lainsäädäntöön.

Ilmiölähtöisyys on läsnä myös strategisessa suunnittelussa, jossa kartoitetaan toimintaympäristön muutoksia ja asetetaan päämääriä ja tavoitteita. Valtionavustuksia kohdennetaan strategioiden perusteella tärkeiksi määriteltyihin kohteisiin. Valtionavustuksia myönnetään yhteiskunnallisiin tarpeisiin, jotka muuttuvat nopeastikin. Ajankohtaisia esimerkkejä ilmiöistä ovat koronavirustautipandemia ja Venäjän sodan vaikutukset Euroopan energia-alalle. On tarkoituksenmukaista jatkaa pohdintaa siitä, miten ilmiölähtöisyyttä voitaisiin soveltaa hallinnonalojen strategisessa valmistelussa.⁹¹

Valtionavustushankkeen on otettava toimintamallissa, sen sanoituksessa ja visualisoinnissa huomioon, että ensimmäistä ja kolmatta vaihetta ei ole perusteltua eikä tarkoituksenmukaista toistaa jokaisessa valtionavustusprosessissa. Ensimmäinen vaihe pitäisi toteuttaa esimerkiksi neljän vuoden välein, koska valtionavustustoiminta on pääosin vakiintunutta. Kolmas vaihe on myös perusteltua toistaa muutaman vuoden välein, esimerkiksi hallitusohjelmakauden vaihtumiseen valmistauduttaessa.

88 Valtionhallinnon tulosohjausmallin arviointi

89 Valtionhallinnon tulosohjausmallin arviointi

90 Lainvalmistelun vaikutusarviointiohje

91 Valtionhallinnon tulosohjausmallin arviointi

4 Valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut ja valtionavustuksiin liittyvät käytännöt

Tässä luvussa käsitellään valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja ja valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä. Käytäntöjä on tarkasteltu koostamalla tietoja valtionapuviranomaisten asiakirjoista, dokumenteista ja verkkosivuilta. Tietoja on syvennetty myös haastatteluissa, kyselyissä ja työpajoissa kerätyillä aineistoilla. Käytäntöjä on käyty lävitse henkilöhakijajaoston kokouksissa. Nykyisiä käytäntöjä peilataan valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja koskeviin suunnitelmiin.

4.1 Hakuilmoitukset ja ohjeet

Valtionavustuslaissa (688/2001, 3 luku, 9 §) säädetään, että valtionapuviranomaisen on tiedotettava sopivalla tavalla mahdollisuudesta hakea valtionavustusta ja sen hakemiseen liittyvistä menettelytavoista. Lisäksi valtionapuviranomaisen on tiedotettava valtionavustuksen myöntämisen yleisistä edellytyksistä ja ehdoista. Valtionapuviranomaisen tiedottamisvelvollisuuden tarkoituksena on turvata valtionavustusten hakijoiden ja saajien tasapuolinen kohtelu, mikä konkretisoituu valtionavustusta koskevassa hakuilmoituksessa.

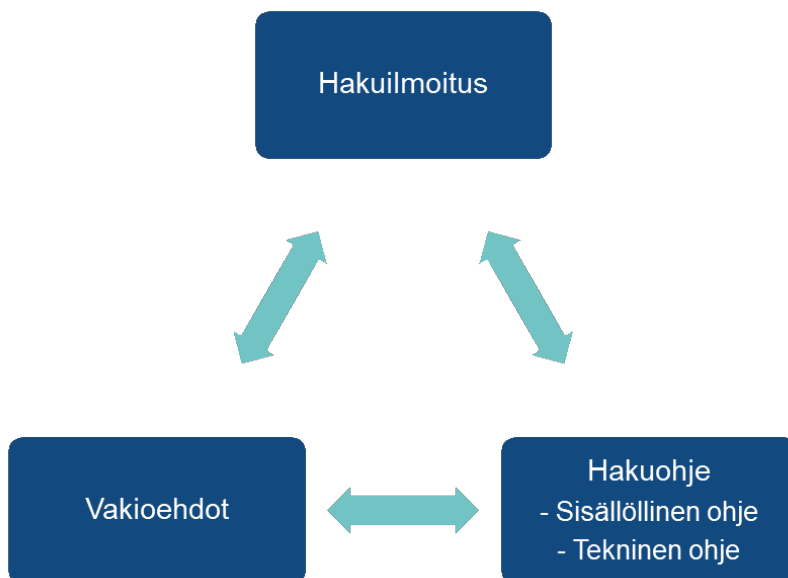
Selvitystä varten tarkasteltiin valtionapuviranomaisten yksityishenkilöille suuntaamia hakuilmoituksia. Hakuilmoitusten tietosisältöjä käsiteltiin suhteessa Haeavustuksia.fi-palvelun hakuilmoitusrakenteeseen ja Suomi.fi-palveluun, jota käsitellään raportin luvussa 5.1. Tarkasteltujen hakuilmoitusten tietosisällöt vastasivat osin toisiaan, mutta niiden laajuus vaihteli valtionapuviranomaisittain. Esimerkiksi valtionavustusten tavoitteet, myöntöperusteet sekä arviointiperusteet ja -kriteerit ilmoitettiin vaihtelevasti.

Hakuilmoituksen, hakuohjeiden sekä valtionavustuksen käyttöä koskevien ehtojen ja rajoitusten välinen suhde ei ole aina selkeä. Hakuilmoitukseen liittyvää tietosisältöä havaittiin olevan erillisissä hakuohjeissa. Hakuilmoituksiin oli kirjoitettu ohjeistusta hakemiseen (mukaan lukien tekniset ohjeet). Hakuilmoituksissa ja -ohjeissa havaittiin myös valtionavustuksen käyttöä koskeviin ehtoihin ja rajoituksiin (vakioehtoihin) liittyvää tietosisältöä.

Hakuilmoitus, hakuohjeet sekä valtionavustuksen käyttöä koskevat ehdot ja rajoitukset (vakioehdot) liittyvät asiakirjoina toisiinsa, mutta ne ovat tietosisällöltään myös omia kokonaisuuksiaan (Kuva 2). Valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa olevat tietorakenteet selkeyttävät näiden asiakirjojen välisiä eroavaisuuksia ja lisäävät luettavuutta, kun tietosisältöjä jäsennetään uudelleen. Valtiokonttori vastaa viranomaisena teknisestä ohjeistuksesta, kun valtionapuviranomaiset käyttävät Hallinnoiavustuksia.fi-palvelua. Valtionapuviranomaiset vastaavat puolestaan valtionavustushakuihin liittyvästä sisällöllisestä ohjeistuksesta, kuten tähänkin asti.

Valtionavustuslain kannalta ehdoissa on kyse lain (688/2001, 3 luku, 11 §) nojalla valtionavustuspäätökseen (itse päätöisasiakirjassa tai sen liitteessä) otettavista valtionavustuksen käyttöä koskevista ehdoista, jotka ovat valtionavustuksen saajaa sitovia. Ohjeissa on sen sijaan kyse valtionavustuksen hakemista tai sen käyttöä koskevista ohjeistuksista, jotka ovat luonteeltaan suosituksia. Valtionapuviranomaisen antamat ohjeet voivat kuitenkin vaikuttaa saajan luottamuksensuojaan. Tämän oikeudellisen eron vuoksi ehdot ja ohjeet on olennaista erottaa toisistaan.

Kuva2. Hakuilmoitus, hakuohjeet ja vakioehdot

Henkilöhakijajaosto tarkasteli valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin suunnitellun hakuilmoituksen tietorakennetta, joka koostuu kaikille yhteisistä otsikkorakenteista (perustiedot, myöntöperusteet, arviointiperusteet ja lisäehdot) sekä hakuilmoituksen yhteydessä julkaistavista vakioehdoista. Hakuilmoituksen otsikkorakenteet ovat kaikille

valtionapuviranomaisille ja avustuslajeille yhteneväiset. Jaosto arvioi, että tietorakenne soveltuu yksityishenkilöille myönnettäviin valtionavustuksiin. Tämän hetkistä rakennetta voi tarkastella Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistuissa hakuilmoituksissa.⁹²

Hakuilmoituksessa pitäisi tiedottaa nykyistä selkeämmin valtionavustuksen myöntöperusteista sekä arviointiperusteista ja -kriteereistä valtionavustuksen hakemisen ja myöntämisen läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Toisin sanoen niistä perusteista ja kriteereistä, joita valtionapuviranomainen soveltaa tosiasiallisesti käsitellessään valtionavustushakemuksia ja tehdessään valtionavustuspäätöksiä. Lisäksi valtionapuviranomaisen on suunniteltava, miten se kehittää valtionavustusten hakemista ja myöntämistä koskevaa viestintäänsä, kuten verkkosivujaan ja niille toimitettua ja tuotettua sisältöä.

4.2 Valtionavustushakemukset

Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia haetaan erilaisilla hakemuslomakkeilla, joissa kysytään monenlaisia tietoja valtionavustuksen hakijasta ja valtionavustuksella avustettavasta toiminnasta tai hankkeesta. Kysyttävät tiedot vaihtelevat valtionavustuksittain. Ne määräytyvät osaltaan lainsäädännön perusteella sen mukaisesti, mitä asioita valtionavustuksen myöntämiseksi tulee kulloinkin selvittää.

Hakemuksella kysyttävien tietojen osalta tulisi kiinnittää huomiota hyvän hallinnon perusteisiin, erityisesti tarkoituksenmukaisuuden periaatteeseen. Hakemuksella voi kysyä vain sellaisia asioita, joita valtionapuviranomainen tarvitsee päättäessään valtionavustuksen myöntämisestä. Myös henkilötietojen osalta voidaan kysyä ainoastaan tietoja, jotka ovat tarpeellisia eli tarpeellisuusvaatimuksen mukaisia.⁹³

Pyydämme tietoa vain kerran -periaatteen mukaan valtionapuviranomaisen ei tulisi pyytää valtionavustuksen hakijalta sellaista tietoa, joka on saatavissa muista viranomaislähteistä.⁹⁴ Tämä digitalisoinnin periaate on viranomaisten tiedonsaantioikeuksien sääntelyn vuoksi tavoitteen kaltainen. Jotta samojen tietojen kysymistä voitaisiin vähentää, on arvioitava tietolupia ja luvanvaraisuutta ja suunniteltava, miten mahdolliset lainsäädäntömuutokset valmisteltaisiin.

92 Haeavustuksia.fi-palvelu

93 Hallintolaki 434/2003

94 Digitalisoinnin periaatteet

Yksityishenkilöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyviä hakemuslomakkeita verrattiin valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin suunniteltuihin tietosisältöihin. Yksityishenkilöille myönnettävissä valtionavustuksissa korostuvat valtionavustuksen hakijaa koskevat tiedot. Hakijalta kysytään esimerkiksi koulutukseen ja osaamiseen tai tuloihin ja varallisuuteen liittyviä tietoja. Hakijaa pyydetään ilmoittamaan myös erilaisia yhteystietoja, kun hakijana on työryhmä tai kun valtionavustusta haetaan toisen puolesta.

Asiakastiedot ja hakukohtaiset hakijatiedot erotetaan valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa toisistaan. Asiakastietoja ovat perustiedot (esimerkiksi nimi, osoite ja sosiaaliturvatunnus), pankkitiedot, valtuudet ja avustushistoria. Osa asiakastiedoista saadaan Suomi.fi-palvelun kautta. Asiakastietoja voidaan kerryttää valtionavustustoiminnan tietovarantoon myös valtionavustushakemusten avulla. Asiakastiedoissa olevaa tietoa voidaan puolestaan hyödyntää automaattisesti seuraavassa valtionavustushakemuksessa.

Asiakasprofiilin ja siihen kerättävien tietojen tarkoituksena on vähentää samojen tietojen pyytämistä useaan kertaan. Tavoitteena on, että valtionapuviranomaiset voisivat hyödyntää jatkossa tietoja myös muissa valtionavustushauissa. Hyödynnettäviä tietoja voisivat olla esimerkiksi ansioluettelot. Tietojen hyödyntämisessä on otettava huomioon tiedonsaantioikeudet, henkilötietojen suoja ja digitaalisten palveluiden käyttöoikeuksien hallintaa.

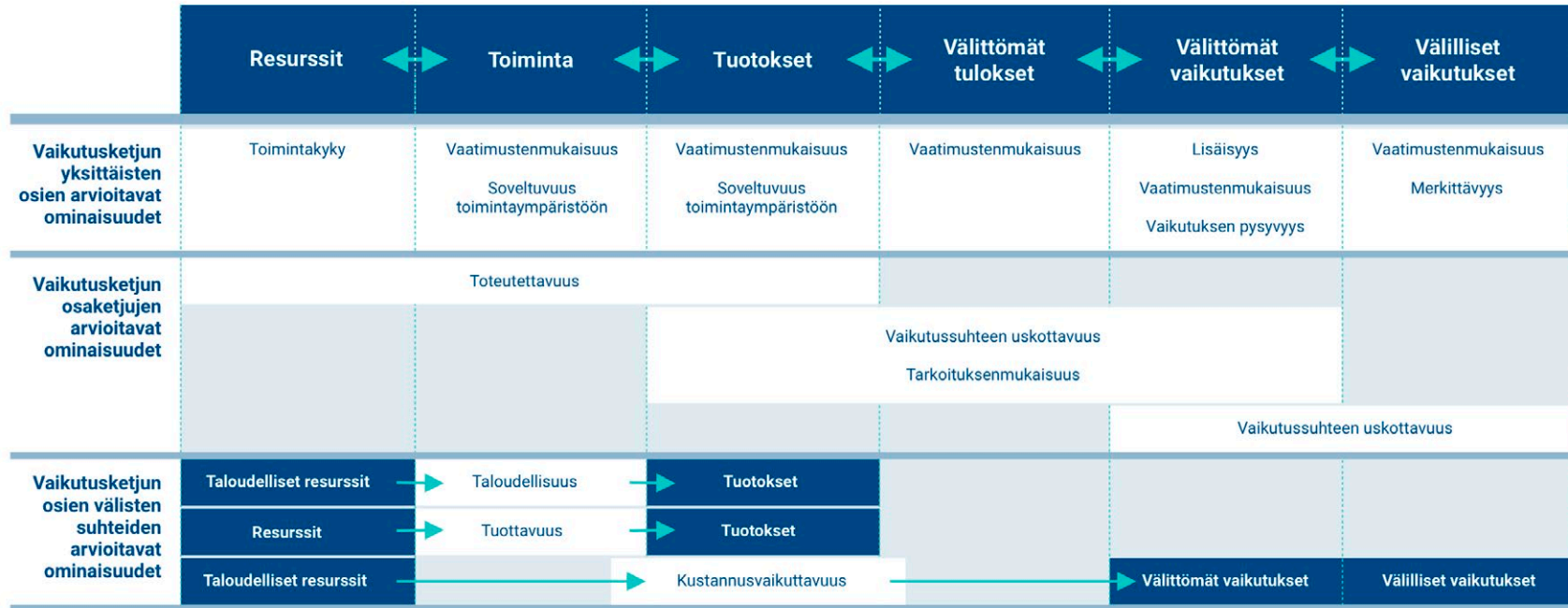
Hakukohtaiset hakijatiedot koskevat vain kyseistä valtionavustushakua. Valtionapuviranomaisen on arvioitava, mitkä sen tarvitsemat tiedot ovat valtionavustuksen hakijaa koskevia perustietoja ja mitkä puolestaan valtionavustuskohteisesti vaihtuvia tietoja.

Vaikutusketju

Valtionavustushankkeessa on luotu vaikutusketju-niminen valtionavustustoiminnan suunnittelun työväline, jota vasten valtionapuviranomaiset voivat suunnitella valtionavustushakua ja asettaa siihen liittyviä tavoitteita ja mittareita.⁹⁵ Vaikutusketjut koostuvat kuvan 3 mukaisesti resursseista, toiminnasta, tuotoksista, välittömistä tuloksista, välittömistä vaikutuksista ja välillisistä vaikutuksista. Pääperiaatteena on, että valtionapuviranomainen keskittyy vaikutusten suunnitteluun, kun taas valtionavustuksen hakijoiden tehtävänä on vaikutuksiin tähtäävän toiminnan tai hankkeen suunnittelu.

95 Toiminnan suunnittelun työvälineet

Kuva3. Vaikutusketju

Valtionavustushakua voidaan suunnitella ja tavoitteita voidaan asettaa kahdella tavalla, kun apuna käytetään vaikutusketjuja. Ohessa kuvataan molemmat suunnitteluvaihtoehdot.

Suunnitteluvaihtoehto 1

Valtionapuviranomainen suunnittelee valtionavustushaun tavoitteet eli mitä välillisiä ja välittömiä vaikutuksia valtionavustushaulla tavoitellaan. Välillinen vaikutus syntyy epäsuorasti toiminnasta. Välitön vaikutus seuraa puolestaan suoraan toiminnan tuotoksista tai tuloksista. Vaikutus on muutos, jonka tarkasteltava toiminta aiheuttaa joko yksin tai yhdessä muiden tekijöiden kanssa. Tulos seuraa toiminnan yhdestä tai useasta tuotoksesta suoraan.⁹⁶ Valtionavustuksen hakija suunnittelee, millä resursseilla, toiminnalla ja tuotoksilla saadaan aikaan välittömiä tuloksia ja edelleen välittömiä vaikutuksia.

Tällainen suunnittelumalli soveltuu hyvin esimerkiksi liikunnan hankeavustuksiin, joissa valtionapuviranomainen asettaa tavoitteeksi lisätä vähävaraisten perheiden 7–15-vuotiaiden lasten ja nuorten liikunnan harrastamista liikuntaseuroissa. Valtionavustusta hakeva toimija suunnittelee puolestaan toiminnan ja asettaa tavoitteet hankkeen välittömille tuloksille ja vaikutuksille. Valtionavustuksen hakija kuvaa hakemuksella vaikutusketjun muodossa, millä resursseilla, toiminnalla ja tuotoksilla se tähtää tavoitteena oleviin tuloksiin ja vaikutuksiin.

Suunnitteluvaihtoehto 2

Valtionapuviranomainen suunnittelee valtionavustushaun vaikutusketjun valmiiksi ja pohtii, millä toiminnalla ja tuotoksilla tavoiteltaviin tuloksiin ja vaikutuksiin päästään. Esimerkiksi vaikutustavoitteena on vähentää fossiilisten polttoaineiden kulutuksen määrää. Tavoitteeseen päästää kannustamalla kotitalouksia vaihtamaan öljylämmitysjärjestelmä fossiilivapaisiin lämmitysmuotoihin (toiminta). Valtionavustushakujen perusteella voidaan laskea, kuinka moni kotitalous on vaihtanut lämmitysjärjestelmän (tulos) ja kuinka paljon fossiilisten polttoaineiden kulutus (vaikutus) on vähentynyt. Hakija raportoi tällöin toteuttamastaan toiminnasta ja siihen käyttämistään resursseista. Hakuilmoituksella ja hakemuksessa on näkyvissä valtionapuviranomaisen tuloksia ja vaikutuksia koskevat tavoitteet.

Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia koskevien valtionavustushakujen suunnittelu perustuu pääosin toiseen vaihtoehtoon, koska ei ole tarkoituksenmukaista pyytää yksityishenkilöitä määrittelemään vaikutusketjuja heidän hakiessaan valtionavustuksia tai

96 Luonnos valtionavustustoiminnan sanaston laajentamiseksi

selvittäessään niiden käyttöä. Valtionavustushakujen tavoitteena on tukea yksityishenkilöitä toteuttamaan toimintaa tai hankkeita. Toisaalta tavoitteena on antaa resursseja toiminnan tai hankkeen toteuttamiseksi.

Hakemuslomakkeissa kysyttäviä tietoja

Valtionavustuksen hakijalta kysytään hakemuksessa muun muassa avustettavasta kohteesta ja toteutettavista toimenpiteistä. Kysyttävät tiedot ovat valtionavustuskohtaisia, ja myönnettävät valtionavustukset ovat hyvin erilaisia vaihdellen hankkeista ja investoinneista apurahoihin ja kustannusten korvaamiseen. Hakemuksella kerättävät kustannus- ja rahoitustiedot vaihtelivat myös sen perusteella, minkälaisesta valtionavustuksesta on kyse.

Henkilöhakijajaosto tarkasteli luonnosteltuja digitaalisten palvelujen hakemuslomakkeita. Jaosto kiinnitti huomiota, että valtionavustukset ovat erilaisia, minkä takia hakemusten tietosisällöistä on voitava rakentaa erilaisia valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa. Jaosto muistutti, että valtionavustuksia haetaan myös kirjallisesti. Tähän on myös oltava sujuvat ja toimivat menettelyt.

Henkilöhakijajaosto selvitti, mitä käytäntöjä sukupuolten kysymiseen lomakkeissa liittyy, jotta tietoa voidaan perustelluista syistä käyttää asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa sekä raportoinnissa. Viranomaisen tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.⁹⁷ Välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella on kielletty, millä tarkoitetaan myös eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.⁹⁸ Sukupuolta ja henkilötunnusta ei yhdistetä toisiinsa valtionavustuksen hakijaa ja saajaa koskevassa asiakasprofiilissa, joka muodostuu valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin. Sukupuoli pyydetään ilmoittamaan esimerkiksi hakemuslomakkeella siten, että vastaaja voi valita vaihtoehdon nainen, mies, muu tai en halua sanoa.

4.3 Vakioehdot

Valtionapuviranomaiset käyttävät yleisistä avustusehdoista erilaisia käsitteitä viitaten esimerkiksi valtionavustuksen käyttöä koskeviin yleisiin ehtoihin ja rajoituksiin, rahoitusehtoihin tai yleisehtoihin. Valtionavustushankkeessa on luonnosteltu yhtenäistä rakennetta valtionavustusten käyttöä koskeviin yleisiin ehtoihin ja rajoituksiin (vakioehdot) sekä valmisteltu opas valtionapuviranomaisille vakioehtojen laatimisen tueksi.⁹⁹

97 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986

98 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986

99 Valtionavustuksen vakioehdot

Vakioehdot on asiakirja, johon on koottu yhteen tietyn valtionavustuksen käyttöä koskevat yleiset ehdot ja rajoitukset. Vakioehdoissa vakioidaan ne valtionavustuksen käyttöä koskevat ehdot ja rajoitukset, jotka ovat samat kaikille kyseisen valtionavustuksen saajille. Yhdet vakioehdot otetaan liitteenä osaksi valtionavustuksen myöntämistä koskevaa päätöstä ja julkaistaan hakuilmoituksen yhteydessä. Vakioehtojen lisäksi päätökseen sisältyy päätösasiakirjassa yksilöityjä erityisiä ehtoja, joita ovat esimerkiksi valtionavustuksen käyttötarkoitus ja käyttöaika.

Vakioehdoista päättävät toimivaltansa mukaisesti valtionapuviranomaiset. Valtionavustuslain (688/2001, 3 luku, 11 §) mukaan valtionavustuspäätökseen voidaan ottaa lain (2 luku, 7 §:n 1 mom.) säädettyjen seikkojen toteutumisen varmistamiseksi välttämättömiä valtionavustuksen käyttämistä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Lisäksi valtionavustuslaissa (688/2001 3, luku 11 §:n 4 mom.) säädetään seikoista, jotka valtionavustuspäätöksestä tulee käydä ilmi valtionavustuksen asianmukaisen käyttämisen sekä valtionavustuksen saajan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyden edellyttämällä tavalla.

Jokainen valtionapuviranomainen laatii omat vakioehdonsa, jotta valtionavustusten hakijoita ja saajia informoidaan yhdenmukaisella tavalla. Vakioehtojen laatimisessa tulee ottaa huomioon viranomaisen harkintavaltaa rajoittavat säädökset ja yleiset periaatteet, kuten Suomen perustuslaki (731/1999) ja hallintolain (434/2003, 2 luku, 6 §) mukaiset hallinnon oikeusperiaatteet.¹⁰⁰ Vakioehtojen sisältöön voi vaikuttaa myös valtion talousarvio ja valtionavustuskohtainen erityislainsäädäntö. Vakioehdot eivät saa olla ristiriidassa voimassa olevan lainsäädännön kanssa.

Yhdellä myöntäjällä voi olla useita vakioehtoja, esimerkiksi yleisavustusten vakioehdot, eri hankeavustusten vakioehdot ja investointiavustusten vakioehdot. Eri tyyppisiin valtionavustuksiin voi liittyä erilaisia ehtosisältöjä, mutta vakioehtojen rakenne (otsikkotasoa) on pääpiirteissään sama. Valtionapuviranomainen ylläpitää vakioehtojaan ja niiden sisältöjä Hallinnoivastuksia.fi-palvelussa; vakioehdoissa on esimerkiksi valtionavustuslakiin tai muuhun lainsäädäntöön perustuvia yleisiä ehtoja ja rajoituksia tai muita valtionapuviranomaisen asettamia ehtoja ja rajoituksia. Vakioehdot julkaistaan hakuilmoituksen yhteydessä ja liitetään valtionavustuspäätöksiin.

Henkilöhakijajaosto tarkasteli valtionavustushankkeessa luotua vakioehtojen tietorakennetta (otsikkorakennetta). Jaosto arvioi, että vakioehtojen rakenne sopii myös yksityishenkilöille myönnettäviin valtionavustuksiin. Yhteisiä tietorakenteita (otsikoita) on kuitenkin paljon, minkä vuoksi jaosto korosti ehtojen tiivyyttä ja selkeyttä. Vakioehtojen luettavuutta

100 Suomen perustuslaki 731/1999

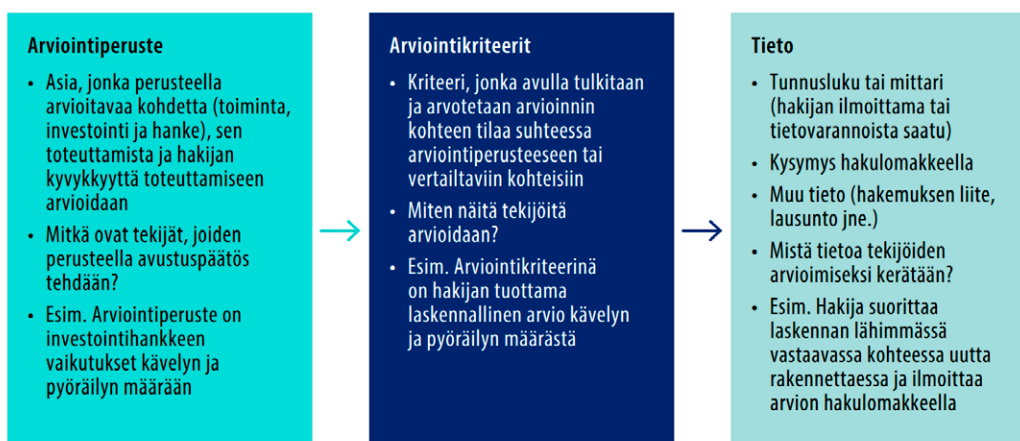
helpottaisi, jos olennaiset sisällöt olisivat helposti havaittavia. Yksityishenkilöille myönnetään valtionavustuksia erilaisiin käyttötarkoituksiin, joten valtionavustusten ehdot vaihtelevat sisällöiltään.

4.4 Myöntöperusteet ja arviointiperusteet ja -kriteerit

Valtionapuviranomaiset arvioivat valtionavustushakemuksia ja tekevät valtionavustuspäätöksiä myöntöperusteisiin ja arviointiperusteisiin ja -kriteereihin nojautuen. Arviointiperusteista ja -kriteereistä käytetään erilaisia käsitteitä, kuten arviointiperusteet, arviointikriteerit, myöntöperusteet, vertailukriteerit, hakukriteerit tai edellytykset. Tarve yhtenäistää käsitteitä on tunnistettu myös valtionavustushankkeen käsittelyssä, jossa valtionavustustoiminnan sanastoa on valmisteltu.

Arviointiperuste on asia, jonka perusteella toimintaa tai hanketta ja valtionavustuksen hakijan kyvykkyyttä toimia arvioidaan. Arviointikriteeri on puolestaan asia, jonka avulla tulkitaan ja arvotetaan arvioinnin kohteen tilaa suhteessa arviointiperusteeseen tai vertailtaviin kohteisiin. Arviointikriteereitä koskeva tieto on sen sijaan arvioinnissa käytettävä tunnusluku tai mittari tai esimerkiksi kysymys hakemuslomakkeella.¹⁰¹

Kuva4. Arviointiperuste, arviointikriteerit ja tieto

101 Luonnos valtionavustustoiminnan sanaston laajentamiseksi

Myöntöperusteet tarkoittavat esimerkiksi valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ja esteitä, joista säädetään valtionavustuslaissa (688/2001, 2 luku 7 §). Myöntöperusteet voivat tulla myös valtion talousarviosta tai erityislainsäädännöstä. Myöntöperusteet kertovat, kenelle valtionavustusta voidaan myöntää ja minkälaiseen käyttötarkoitukseen sitä myönnetään. Valtionavustuspäätöksiä tehtäessä tarkastellaan ensin myöntöperusteiden täyttymistä ja sen jälkeen hakemukset arvioidaan arviointiperusteita ja -kriteereitä ja niitä koskevaa tietoa hyödyntäen. Myöntöperusteet ja arviointiperusteet esitetään omina kohtinaan Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistavissa hakuilmoituksissa.¹⁰²

Hyvän hallinnon perusteiden noudattaminen edellyttää, että valtionavustustoiminta nojaa yleisiin ja objektiivisiin perusteisiin. Jotta objektiivisuus ja tasapuolinen kohtelu voidaan osoittaa, on valtionavustuspäätöksiin, kuten valtionavustushakemusten arviointiin, vaikuttavat tekijät kuvattava selkeästi jo hakuilmoituksessa.

Hakuilmoituksia koskevassa selvityksessä havaittiin, että arviointiperusteiden ja -kriteereiden ilmoittaminen vaihtelee. Osa valtionapuviranomaisista kuvasi selkeästi arviointiperusteet ja -kriteerit hakuilmoituksen yhteydessä. Hakuilmoitusten lisäksi arviointiperusteita ilmoitettiin hakuohjeissa. Aina arviointiperusteista ei ollut mainintaa tai arviointiperusteiden kohdassa kuvattiin valtionavustuksen myöntämisen edellytyksiä tai avustusehtoja. Arviointiperusteeksi saatettiin mainita myös kokonaisharkinta tai arviointiperusteita avattiin osittain toteamalla, että valtionavustuksen arviointiin vaikuttavat muun muassa seuraavat seikat.

Yksityishenkilöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyy selvityksen perusteella erilaisia arviointiperusteita ja -kriteereitä. Arviointiperusteita on voitu määritellä myös valtionavustusta koskevassa erityislainsäädännössä. Valtionavustusta voidaan myöntää esimerkiksi sen perusteella, että valtionavustuksen hakijaa tai kohdetta koskevat laskennalliset tai määrälliset arviointikriteerit täyttyvät. Näitä laskennallisia perusteita ovat esimerkiksi kohteen koko tai pinta-ala, kappalemäärä tai suhteellinen osuus. Valtionavustuksen myöntämiseen vaikuttavat tällöin käytettävissä olevan määrärahan riittävyys ja myöntöperusteiden täyttyminen.

Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia varten ei ole tarkoituksenmukaista määritellä yhtenäisiä arviointiperusteita ja -kriteerejä. Ne eroavat toisistaan perustellusti. Sen sijaan valtionapuviranomaiset voivat jakaa muiden valtionapuviranomaisten hyödynnettäväksi tietoa arviointiperusteista ja -kriteereistä.

102 Haeavustuksia.fi

Vertaisarviointia koskevia havaintoja

Valtionavustusten myöntämisessä voidaan hyödyntää myös vertaisarviointia. Esimerkiksi taiteilija-apurahapäätökset perustuvat asiantuntijoiden tekemään vertaisarviointiin, jolloin arvioidaan muun muassa apurahanhakijan taiteellisia ansioita. Moni apurahanhakija voi täyttää apurahan saamiseksi asetetut kriteerit, mutta erot ja esitys valtionavustusten myöntämisestä syntyvät vertaisarvioinnin perusteella.¹⁰³ Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikkö tekee esityksen opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämisestä urheilija-apurahoista asiantuntija-arvioinnin perusteella. Urheilija-apurahoihin liittyy erilaisia urheilumenestykseen liittyviä arviointikriteerejä. Esimerkiksi 20 000 euron suuruinen urheilija-apuraha voidaan myöntää ehdottomalla ja vakiintuneella kansainvälisellä huipulla olevalle olympia- tai paralympialajin yksilöurheilijalle.¹⁰⁴

Vertaisarvioinnista annettiin palautetta myös haastatteluissa ja kyselyissä. Vertaisarviointia arvostetaan yhteistyönä ja se vahvistaa luottamusta päätöksentekoon. Apurahojen hakijat ja saajat tunnistavat, että apurahat ovat kilpailtua rahoitusta, mutta apurahoja ei välttämättä osata arvostaa laajemmin yhteiskunnassa. Arvostus ja kokemus siitä tai sen puutteesta koskevat myös vertaisarviointia. Esimerkiksi osa haastatelluista valtionavustusten hakijoista ja saajista arvioi vertaisarviointia tekevien asiantuntijoiden työmäärän kasvaneen liian suureksi. Vertaisarvioinnin ja päätöksenteon välinen suhde ei vaikuta kaikissa tilanteissa selkeältä.

4.5 Valtionavustuspäätökset

Valtionavustus myönnetään tiettyä käyttötarkoitusta varten ja käytettäväksi valtionavustuspäätöksen ehtojen mukaisesti. Valtionapuviranomainen tekee valtionavustusta koskevassa asiassa kirjallisen päätöksen. Valtionavustuslain mukaan valtionavustuspäätöksessä on mainittava vähintään valtionavustuksen saaja, myönnetyn valtionavustuksen käyttötarkoitus ja sen määrä tai laskentaperuste. Valtionavustuslaissa (688/2001, 3 luku, 11 §) säädetään valtionavustuspäätöksen sisällöstä.

Valtionavustuspäätös on myös valtionavustusasiaa koskeva hallintopäätös, jonka sisällöstä säädetään hallintolaissa (434/2003). Kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi:

1. päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta;
2. asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu;

103 Tietoa taiteilija-apurahasta

104 Urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahat 2023

3. päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu; sekä
4. sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Päätöksessä pitää olla myös oikaisuvaatimusohje.¹⁰⁵

Valtionavustuspäätöksessä mainitaan päätöksentekijä ja päätöksen erityinen sisältö, kuten yksilölliset tiedot (esimerkiksi kenelle, kuinka paljon, mihin tarkoitukseen ja mille ajalle), valtionavustuksen käyttöä koskevat ehdot, jotka koskevat kyseistä päätöstä (esimerkiksi raportointiajankohta ja hyväksyttävien kustannusten määrä) sekä erityisehdot, joilla poikettaisiin vakioehdoista. Vakioehdot otettaisiin osaksi valtionavustuspäätöstä liitteenä.

Henkilöhakijajaosto tarkasteli valtionavustuspäätöksen ja ehtojen välistä suhdetta. Valtionavustuspäätös ja siinä yksilöidyt erityiset ehdot sekä päätöksen osaksi liitteenä otettavat vakioehdot koetaan pääsääntöisesti hyväksi rakenteeksi.

Valtionapuviranomaiset käyttävät vakiotekstejä tai fraasipankkeja, joilla ne kokoavat valtionavustuspäätökset ja ehtoja. Valtionapuviranomaisen omien mallitekstien lisäksi käytössä voi olla hallinnonalakohtaisia yhteisiä fraaseja eli tekstinosia, joilla voidaan varmistaa valtionavustuspäätösten ja niiden perustelemisen yhdenmukaisuutta. Ehtojen sisältöjen hallinnointiin on syytä kiinnittää huomiota valtionavustuksia hallinnoitaessa.

Hakuilmoituksessa ja valtionavustuspäätöksessä olevan rakenteen on oltava valtionavustuksen hakijalle ja saajalle mahdollisimman selkeä ja ymmärrettävä. Yksityishenkilöt eivät aina lue huolellisesti valtionavustusten hakuilmoituksia tai valtionavustuspäätöksiä ja mukaan otettavia ehtoja. Huolimattomuus voi joskus johtaa ikäviin tilanteisiin, kuten valtionavustuksen takaisinperintään. Sen lisäksi, että valtionapuviranomaiset kehittävät asiakirjojen luettavuutta, valtionavustuksen hakijaa voidaan pyytää hakemuslomakkeella vahvistamaan, että hän on tutustunut hakuilmoitukseen ja ehtoihin. Viestinnän automaatio, kuten tulevista määräajoista muistuttaminen, nähdään yhtenä keinona lisätä viestintää ja vuorovaikutusta valtionavustusten hakijoiden ja saajien kanssa.

Valtionapuviranomaisilla on selvityksen mukaan erilaisia päätöksentekoa koskevia menettelytapoja, kun ne myöntävät valtionavustuksia yksityishenkilöille. Päätöksentekoa koskevia käytäntöjä ovat muun muassa:

105 Hallintolaki 434/2003

- Valtionapuviranomainen valmisteleo valtionavustusasian ja tekee sen jälkeen päätökset valtionavustusten myöntämisestä itse.
- Valtionapuviranomainen käsittelee valtionavustushakemukset ja laatii valtionavustuspäätöksiä koskevan päätösesityksen. Ministeriö tai toinen valtionapuviranomainen tekee valtionavustuspäätökset.
- Valtionapuviranomaisen toimielin laatii valtionavustuksia koskevan päätösesityksen ja tekee valtionavustuspäätökset valtionapuviranomaisessa.
- Valtionapuviranomainen pyytää neuvottelukunnan kaltaiselta toimielimeltä lausunnon päätösesityksestä päätöksentekoa varten.

Valtionavustuspäätösten valmisteleminen ja valmisteluun liittyvät vertaisarvioinnin kaltaiset käytännöt eroavat nykyisin toisistaan. Erilaiset menettelytavat vaikuttavat valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden kehittämiseen.

4.6 Valtionavustuksen käytön valvonta ja raportointi

Valvonta

Valtionavustusten valvonta on lakisääteinen kokonaisuus, johon liittyy valtionavustuksen hakijaa koskevien tietojen selvittäminen ennen valtionavustuksen myöntämistä (esimerkiksi valtionavustuslaki 688/2001, 2 luku, 7.2 §), vakioehtojen laatiminen sekä valtionavustuksen käytön valvonta. Samoin valvontaan liittyy esimerkiksi sisäisen valvonnan järjestäminen valtionapuviranomaisessa. Valtionavustusten käytöstä ja sen valvonnasta säädetään valtionavustuslaissa (688/2001, 4 luku, 13–19 §). Valvontaan voi liittyä myös erityislainsäädäntöä. Valtionavustushankkeessa valmistellaan niin sanottua valvontakonseptia, jossa ajatuksena on lähestyä valtionavustusten valvontaa kokonaisuutena sekä korostaa riskiperusteista ja ennakollista valvontaa.

Valtionavustus saadaan käyttää ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen. Valtionavustuksen saajan on noudatettava avustettavassa toiminnassa tai hankkeessa valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja ja rajoituksia. Valtionavustuksen saajan tulee antaa myös oikeat ja riittävät tiedot valtionavustuspäätöksen ja sitä koskevien ehtojen noudattamiseksi. Valtionapuviranomaisen on puolestaan huolehdittava valtionavustuksen asianmukaisesta ja riittävästä valvonnasta käyttö- ja seurantatietojen avulla ja hyödyntämällä muita tietoja, kuten tarkastuksia.

Valtionavustustoiminnan sanaston mukaan valvonnalla tarkoitetaan sitä, että valtionapuviranomainen tai muu toimivaltainen toimija kerää tietoa valtionavustuksen saajan tai muun valtionavustuksen hyväksytyin käyttötarkoituksen toteuttajan toiminnasta ja valvoo, että nämä käyttävät valtionavustusta tai ovat käyttäneet valtionavustuksen valtionavus-

tuspäätöksen ja säädösten mukaisesti.¹⁰⁶ Valtionavustuksen käytön valvonnalla selvitetään esimerkiksi, että valtionavustuksen saajan talous ja toiminta ovat valtionavustushakemuksen ja -päätöksen mukaisia. Valtionavustuksen käytön valvontaa tehdään pääsääntöisesti rahoitettavaa toimintaa tai hanketta koskevan raportoinnin perusteella. Lisäksi valtionavustuksen saajan taloutta ja toimintaa voidaan tarkastaa ja saajalta voidaan pyytää erillisiä selvityksiä tarpeen mukaan.

Raportointi

Raportointi tarkoittaa valtionavustustoiminnan sanastossa toimintaa, jossa valtionavustuksen saaja toimittaa valtionapuviranomaiselle tai muulle toimivaltaiselle toimijalle ne talous- ja toimintatiedot, jotka sen edellytetään toimittavan.¹⁰⁷ Raportointi sisältää maksatukseen liittyvää talouden raportointia. Rahoitettavan toiminnan arviointiin liittyy myös toteutuneen toiminnan sekä sen tulosten ja vaikutusten raportointia. Raportointi mahdollistaa valtionavustuksen käytön valvonnan, kun varmistutaan talouden ja toiminnan tulokellisuudesta ja valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumisesta.

Yksityishenkilöille myönnettäviin valtionavustuksiin ei välttämättä liity mitään erillistä raportointia. Valtionavustushakemus sisältää jo toteutetun toimenpiteen ja sen kustannusten raportoinnin. Valtionavustuksen myöntämispäätös on samalla valtionavustusta koskeva maksatuspäätös. Lisäksi on tilanteita, joissa valtionapuviranomainen tekee valtionavustuspäätöksen ja valtionavustuksen maksaminen jaksotetaan kuukausittain ilman erillistä maksatushakemusta. Valtionavustuspäätöksen ja maksatuksen voivat hoitaa myös eri viranomaiset, ja päätöksentekoon, maksatukseen ja seurantaan liittyy tapauskohtaisesti erilaisia lausunto- ja lupavaatimuksia.

Valtionavustuksen saajalta vaaditaan pääsääntöisesti jonkinlainen raportti valtionavustuksen käytöstä, mutta selvittämisvelvollisuuden painopiste voi vaihdella. Joidenkin apurahojen osalta sitä ei vaadita. Valtionapuviranomaisten työmäärä voi olla suuri, kun ne käsittelevät valtionavustusten käyttöä koskevia selvityksiä. Haastatteluissa toivottiin, että tätä työmäärää kyettäisiin keventämään.

Investointiavustuksia koskevaa sääntelyä

Valtionavustuslaissa (688/2011, 4 luku, 13 §) säädetään omaisuuden hankintaan ja perusparannukseen liittyvästä käyttöajasta, mikä koskee investointiavustuksia. Jos valtionavustus on myönnetty tiettyä valtionavustuspäätöksessä määriteltyä käyttötarkoitusta varten

¹⁰⁶ Valtionavustustoiminnan sanasto

¹⁰⁷ Valtionavustustoiminnan sanasto

käytettävän omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muuhun kuin valtionavustuspäätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen. Omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta ei saa myöskään luovuttaa toiselle taholle sinä valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyttöaikana, joka on määritelty valtionavustuspäätöksessä.

Käyttöaika voi olla enintään 10 vuotta valtionavustuksen tai sen viimeisen erän maksamisesta. Omaisuuden käyttöaika on 30 vuotta valtionavustuksen myöntämisestä, jos valtionavustus on myönnetty muussa kuin elinkeinotoiminnan tukemisen tarkoituksessa kiinteän omaisuuden, rakennuksen tai rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan tai perusparannukseen. Valtionavustuslain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa tai valtionavustuspäätöksessä voidaan kuitenkin asettaa lyhyempikin käyttöaika, jos se on perusteltua valtionavustuksen käyttötarkoituksen kannalta.

Investointiavustusta koskevasta palautettavasta tai takaisinperittävästä valtionavustuksen määrästä säädetään valtionavustuslaissa (688/2001, 5 luku, 23 §). Valtionapuviranomaiselle palautettava tai takaisinperittävä investointiavustuksen määrä on investointiavustuksen kohteena olevan omaisuuden käyvän arvon osa, joka vastaa valtionavustuksen osuutta valtionavustuksen kohteena olevan omaisuuden alkuperäisistä hankintamenoista investointihankkeen toteuttamisen jälkeen. Jos investointiavustus on myönnetty elinkeinotoiminnan tukemiseen, valtionavustuksen palautettava tai takaisinperittävä määrä on investointiavustuksen maksettu määrä.

4.7 Yhteenveto

Edellä on kuvattu valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja niihin suunniteltuine tietosisältöineen ja valtionavustuksiin liittyviä käytäntöjä. Yhteenvetona voidaan todeta, että yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset ja niihin liittyvät käytännöt eroavat toisistaan. Valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin suunnitellut tietorakenteet (hakuilmoitukset, hakulomakkeet ja vakioehdot) soveltuvat yksityishenkilöille, mutta niiden selkeyteen ja saavutettavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut eivät muuta valtionapuviranomaisen toimivaltaa, talousarviosta annetussa laissa (423/1988) määriteltyjä kirjanpitoyksikön tehtäviä eikä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) säädettyjä tiedonhallintayksikön tehtäviä.^{108 109} Valtionapuviranomainen vastaa jatkossakin hallinnonalansa

108 Valtion talousarviosta annettu laki 423/1998

109 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019

talouden ja toiminnan suunnittelusta sekä talousarvion laadinnasta. Valtionavustustoiminnan tietovarannossa ja digitaalisissa palveluissa Valtiokonttori vastaa tietyistä, erikseen säädetyistä tiedonhallintaan liittyvistä ja tietoturvallisuutta koskevista tehtävistä.¹¹⁰

Valtionavustuslain muutokset tuovat valtionapuviranomaisille uuden velvollisuuden toimittaa valtionavustuksia koskevia vähimmäistietoja yhteiseen tietovarantoon ja siihen liittyvissä digitaalisissa palveluissa käytettäväksi silloin, kun valtionapuviranomainen ei käytä valtionavustusten hallinnointiin yhteisiä digitaalisia palveluja.¹¹¹ Kun valtionapuviranomainen käsittelee valtionavustusasiat Hallinnoiavustuksia.fi-palvelussa, palveluun tallennettavista tiedoista muodostuu samalla valtionapuviranomaisen asiarekisteri eli diaari. Hallinnoiavustuksia.fi-palvelussa olevasta diaarinumerosta ilmenee kyseessä kulloinkin oleva valtionapuviranomainen.

KEHITTÄMISEHDOTUS 5

Lisätään hallinnoinnin läpinäkyvyyttä ja informoidaan selkeästi

Valtionavustustoiminnan läpinäkyvyyttä on tarpeen lisätä hakuilmoituksissa erottamalla hakuilmoitukset, ohjeet ja vakioehdot toisistaan. Myös hakemusten arviointiperusteet ja -kriteerit on tuotava selkeästi esiin hakuilmoituksissa. Valtionavustustoiminnassa otetaan käyttöön valtionavustustoiminnan sanasto. Valtionavustusten hakijoiden ja saajien informoinnin on oltava hyvän hallinnon mukaista.

110 Laki valtiokonttorista 305/1991

111 Laki valtionavustuslain muuttamisesta 1075/2022

5 Valtionavustustoimintaan liittyvät tietovarannot ja rekisterit

Valtionapuviranomainen tarvitsee erilaisia tietoja käsitellessään valtionavustusasioita ja tehdessään valtionavustuspäätöksiä. Se kerää osan tiedoista valtionavustusten hakijoilta ja saajilta ja osan puolestaan muilta viranomaisilta. Valtionapuviranomaisella voi myös olla tiedoksisaantioikeus toisella viranomaisella oleviin tietoihin.

Tässä luvussa kuvataan tietovarantoja ja rekistereitä, jotka liittyvät yksityishenkilöitä koskevaan valtionavustustoimintaan. Asiaa käsitellään kuvaamalla tietovarantoja ja rekistereitä, jäsentämällä niitä koskevaa säädösperustaa ja luonnehtimalla siirrettäviä tietoja. Henkilöhakijajaoston arvioinnin ja selvityksen perusteella tunnistettiin seuraavia yhteyksiä:

- Suomi.fi-palvelu: Tunnistautuminen ja valtuuksien antaminen, palveluiden kuvaaminen palvelutietovarantoon
- Verohallinto ja verotukseen liittyvät asiat: Verottajalle toimitettavat vuosilmoitukset, tulorekisteri ja tiedonsaantioikeus, harmaan talouden torjunta ja velvoitteiden hoitoselvitys
- Apurahojen eläkevakuuttaminen
- Ulosotto ja ulosottorekisteri
- Väestötietojärjestelmä ja henkilö- ja kiinteistötiedot sekä muita rekistereitä

Yksityishenkilöitä koskevaan valtionavustustoimintaan liittyy paljon rajapintatarpeita erilaisten tietovarantojen ja rekistereiden välille. Mahdolliset integraatiot tai muut tavat yhdistää tietoa suunnitellaan ja toteutetaan erikseen kehitettäessä valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja.

5.1 Suomi.fi-tunnistautuminen ja -palvelutietovaranto

Tunnistautuminen ja valtuuksien antaminen

Yksityishenkilöt tunnistautuvat valtionavustushakujen julkaisemisen ja asioinnin palveluun julkishallinnon asiointipalveluiden yhteisessä Suomi.fi-tunnistuspalvelussa. Tarkoituksena on henkilöllisyyden varmistaminen.¹¹² Yksityishenkilö voi antaa samassa palvelussa toiselle henkilölle valtuuden asioida puolestaan. Haeavustuksia.fi-palveluun voivat tarvittaessa kirjautua myös valtionavustusten hakijat ja saajat, jotka ovat ulkomaiden kansalaisia. Esimerkiksi Opetushallitus ja Suomen Akatemia myöntävät valtionavustuksia ulkomaiden kansalaisille. Näiden henkilöiden tunnistautumista ja tunnistuspalvelua tarkastellaan erikseen, kun valtionavustustoiminnan digitaalisia palveluja kehitetään.¹¹³

Palveluiden kuvaaminen palvelutietovarantoon

Valtionapuviranomaisilla on viranomaisina velvollisuus kuvata myös valtionavustuksiin liittyvät palvelunsa Suomi.fi-palvelutietovarantoon, josta käytetään lyhennettä PTV.¹¹⁴ Velvollisuus perustuu hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettuun lakiin (571/2016) eli niin sanottuun tukipalvelulakiin.¹¹⁵

Digi- ja väestötietovirasto on ohjeistanut palveluiden kuvaamista, mutta esimerkiksi valtionavustuksia koskevaa yksityiskohtaista ohjeistusta ei ole. Valtionapuviranomaisilla on liikkumavaraa, miten ne kuvaavat palvelunsa. Käytännössä ei ole yhtenäistä tapaa, jolla valtionavustusten hakemista ja myöntämistä koskevia palveluja ja asiointikanavia kuvataan palvelutietovarannossa.

Valtionavustuksia koskevat tiedot ovat vaihtelevia ja eri laajuisia Suomi.fi-palvelussa. Osa valtionapuviranomaisista kuvaa harkinnanvaraiset valtionavustukset palveluna, osa puolestaan jokaisen yksittäisen valtionavustushaun. Suomi.fi-palvelut rakentuvat palvelutyypin ja kohderyhmien perusteella (Kuva 5). Palvelutyypit kuvaavat osin erilaisia elämäntilanteita ja tarpeita.¹¹⁶ Käytössä olevat luokittelut eivät ole kattavia koko valtionavustustoiminnan näkökulmasta.

112 Vahva tunnistautuminen verkkopalveluun

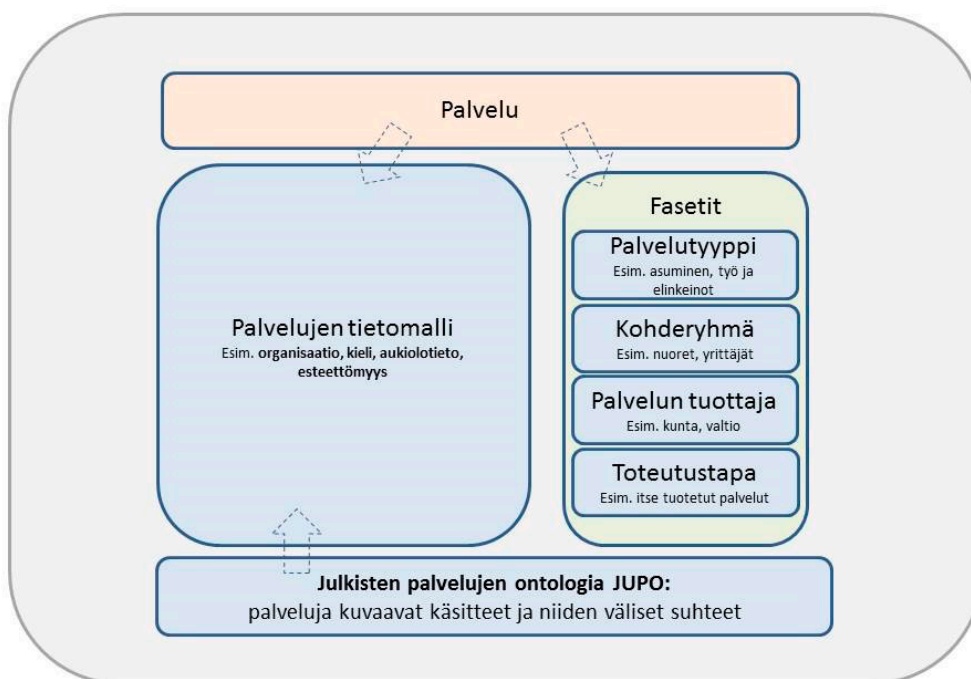
113 Finnish Authenticator -tunnistuspalvelu

114 Palvelutietovaranto

115 Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016

116 Palvelutietovarannon ohjeet

Kuva5. Palvelujen tietomalli ja ryhmittely¹¹⁷

Valtionapuviranomaiset ovat kuvanneet valtionavustuspalvelujaan Suomi.fi-palvelutietovarantoon eri tavoin. Palvelutietovarannosta on rakennettu myös rajapintoja valtionapuviranomaisten verkkosivuille. Suomi.fi-sivustolla ja valtionapuviranomaisen verkkosivustolla kuvatut tiedot ovat siten olleet tarkastelluissa tapauksissa joiltakin osin yhteneväiset. Yksityishenkilöt on ohjattu Suomi.fi-palvelusta valtionapuviranomaisten asiointipalveluihin.

Hallinnoiavustuksia.fi-palvelun käyttöönottavat valtionapuviranomaiset julkaisevat jatkossa viralliset hakuilmoitukset Haeavustuksia.fi-palvelussa. Haeavustuksia.fi-palvelussa julkaistavaa hakuilmoitusta voidaan pitää virallisena ja oikeudellisesti sitovana asiakirjana, jolla annetaan valtionavustusten hakemista koskevat tiedot, joihin hakemuksen käsittely perustuu (muun muassa myöntöperusteet, arviointiperusteet ja -kriteerit ja vakioehdot). Näin toimitaan, kun valtionavustusten hakeminen tapahtuu Haeavustuksia.fi-palvelussa. Valtionapuviranomaiset julkaisevat Haeavustuksia.fi-palvelussa valtionavustuksia koskevat hakuilmoitukset, joiden tietosisältö on yksilöidymmpi kuin Suomi.fi-palvelutietovarannossa

117 JHS 183 Julkisen hallinnon palvelujen tietomalli ja ryhmittely verkkopalveluissa

olevat tiedot. Suomi.fi-palvelutietovarannoissa olevia tietoja voidaan pitää valtionavustuksen hakijan muuna informointina. Hakijat ohjataan Suomi.fi-palvelusta hakemaan valtionavustuksia Haeavustuksia.fi-palvelusta.

Omia digitaalisia palveluja valtionavustustoiminnassa käyttäviä valtionapuviranomaisia koskee jatkossa valtionavustuslain (688, 6 a luku) mukainen vähimmäistietojen toimittamisvelvoite valtionavustustoiminnan tietovarantoon. Kun valtionavustuksen hakijat hakevat valtionavustuksen valtionapuviranomaisen omassa palvelussa, virallinen ja oikeudellisesti sitova hakuilmoitus julkaistaan valtionapuviranomaisen palvelussa. Haeavustuksia.fi-palveluun toimitetaan hakua koskevat minim tiedot tiedon toimittamisvelvoitteen mukaisesti.

Suomi.fi-palvelun merkitys valtionavustushakua koskevassa informoinnissa ja ohjauksessa valtionavustuspalveluihin vaihtelee. Toiset valtionapuviranomaiset julkaisevat valtionavustushakua koskevat tiedot Suomi.fi-palvelussa. Hakua koskevien tietojen toimittaminen Haeavustuksia.fi-palveluun nähdään päällekkäisenä suhteessa velvoitteeseen julkaista palvelutietoja Suomi.fi-palvelussa.

Valtionapuviranomaisia koskee tukipalvelulaissa säädetty velvoite julkaista palveluita koskevia tietoja Suomi.fi-palvelutietovarannossa.¹¹⁸ Palvelusta ja palvelun sisällöstä noudatetaan Digi- ja väestötietoviraston antamia ohjeita. Valtionapuviranomaiset käyttävät myös verkkosivujaan valtionavustusten hakijoiden ja saajien informointiin käytäntöjensä mukaisesti. Valtionapuviranomaisten on suunniteltava, millä tavalla ne tiedottavat valtionavustuspalveluistaan ja avoinna olevista hauista. Lisäksi niiden on suunniteltava, miten mahdolliset yhteydet eri palvelujen (esimerkiksi Suomi.fi, verkkosivut ja asiointipalvelut) välille rakennetaan.

Valtionavustushanke selvitti mahdollisuutta yhtenäistää tietorakenteita ja rakentaa rajapintoja Suomi.fi-palvelutietovarannon ja valtionavustustoiminnan tietovarannon välille. Valtionavustushankkeen tekemän tarkastelun perusteella arvioitiin, ettei rajapinnan rakentaminen ole tarkoituksenmukaista, koska tietosisällöt ja niiden yksityiskohtaisuuden taso eroavat toisistaan, vaikka palvelujen tarkoitus on osaltaan sama. Haeavutustuksia.fi-palveluun kootaan mahdollisia valtionavustusten hakijoita varten kaikki yksittäisiä valtionavustushakua koskevat tiedot. Suomi.fi-palvelutietovarantoon kootaan puolestaan kansalaisia ja yrityksiä varten laajasti viranomaisten palveluja koskevia tietoja – valtionavustukset mukaan lukien. Hakuilmoitusten lisäksi valtionavustustoiminnan tietovarantoon tulee toimittaa valtionavustushakemuksia ja -päätöksiä koskevia tietoja, joita ei koota Suomi.fi-palvelutietovarantoon.

118 Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016

Lisäksi selvittiin mahdollisuutta yhtenäistää Suomi.fi-palvelutietovarannossa julkaistavien valtionavustuspalveluiden tietosisältöjä ja ohjeistuksen tarvetta. Yhtenäistämistä ei tässä vaiheessa nähty tarkoituksenmukaisena, koska valtionavustushankkeessa keskitytään yhteisen toimintamallin mukaisten digitaalisten palveluiden kehittämiseen ja käyttöönottamiseen hankkeen loppuun saattamiseksi.

5.2 Verohallinto ja verotukseen liittyvät asiat

Verottajalle toimitettavat vuosi-ilmoitukset

Verottajalle toimitettavista tiedoista säädetään verotusmenettelyä koskevassa laissa (1558/1995).¹¹⁹ Lain (1558/1995, 3 luku, 15 §) mukaan tulotietoja koskee yleinen tiedonantovelvollisuus. Verohallinnolle on toimitettava verotusta varten tarpeelliset tiedot maksetuista tai välitetyistä rahanarvoisista suorituksista, niiden oikaisuista, saajista ja suoritusten perusteista. Rahanarvoisella suorituksella tarkoitetaan muun muassa palkkaa, luontoisetua ja palkkiota sekä työstä, tehtävästä tai palveluksesta maksettua korvausta sekä palkintoa, apurahaa, stipendiä, tunnustuspalkintoa, opintotukea, kustannusten korvausta, eläkettä, pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuvaa suoritusta ja veronalaista tuloa, sosiaalieläntuutta, osinkoa, osakaslainaa, rahasto-osuuden tuottoa, korkoa, vuokraa ja vakuutuskorvausta sekä tekijänoikeudesta, patentista, kaivosoikeudesta tai muusta sen kaltaisesta oikeudesta maksettua korvausta. Tiedot on toimitettava Verohallinnolle, vaikka suoritus olisi maksettu ennakonpidätystä toimittamatta taikka suoritus olisi maksettu tai välitetty rajoitetusti verovelvolliselle taikka kyseinen tulo olisi saajalleen verosta vapaa.

Verohallinto on antanut lain nojalla päätöksen yleisestä tiedonantovelvollisuudesta, joka rajoittaa edellä olevaa tietojen toimittamisvelvoitetta.¹²⁰ Avustuksia koskevat tiedonantovelvollisuudet on mainittu päätöksessä (1 luku, 3 § ja 10 §). Sen mukaisesti maksajan on ilmoitettava luonnolliselle henkilölle maksamansa stipendit, apurahat, tunnustuspalkinnot sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annettussa laissa (236/1961, 1 §) tarkoitetut apurahat ja avustukset (kirjastokorvaukset), joiden määrä samalle suorituksen saajalle kalenterivuonna on vähintään 1 000 euroa.¹²¹ Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisen, muun julkisyhteisön sekä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen on ilmoitettava maksamansa julkiset tuet ja avustukset. Julkisella tuella ja

¹¹⁹ Laki verotusmenettelystä

¹²⁰ Verohallinnon päätös yleisestä tiedonantovelvollisuudesta

¹²¹ Laki eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista 236/1961

avustuksella tarkoitetaan elinkeino- ja työllistämistukia ja -avustuksia ja niihin verrattavia tukia ja avustuksia. Päätöksessä on säädetty tulojen ja varallisuuden ilmoittamisesta (3 luku, 25 §), tietojen antamisajasta (6 luku, 44 §) ja tiedonantotavasta (6 luku, 45 §).¹²²

Tiedot toimitetaan verottajalle apurahoihin ja julkisiin tukiin liittyvinä vuosi-ilmoituksina. Niiden tietosisällöistä on olemassa omat tietuekuvaukset.¹²³ Verottajalle ilmoitetaan apurahaan liittyvinä tietoina muun muassa apurahan saajan nimi, henkilötunnus, apurahan haettu käyttötarkoitus, diaarinumero, myönnetty summa ja tieto, onko apuraha myönnetty työryhmälle, apurahan laatu ja myöntämisen perusteet. Verottajalle toimitetaan vuosi-ilmoitukset myös julkisista elinkeinotuista. Julkisella tuella ja avustuksella tarkoitetaan elinkeino- ja työllistämistukia ja -avustuksia ja niihin verrattavia tukia ja avustuksia. Lisäksi verottajalle tulee toimittaa tiedot asuntojen korjaukseen liittyvistä avustuksista. Valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön varoista saadut avustukset asunnon kunnossapitoon tai perusparannukseen estävät kotitalousvähennyksen saamisen samaan työhön.

Tulorekisteri ja tiedonsaantioikeus

Laissa tulotietojärjestelmästä (53/2018) säädetään tulorekisteriin tallennettavista tiedoista (3 luku, 6–9 §) ja tietojen antamisesta Tulorekisteriyksikölle (4 luku, 10–12 §).¹²⁴ Tulorekisteriin ilmoitettavat etuudet ovat

- lakisääteiset eläkkeet,
- vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen perustuvat eläkkeet,
- kaikki veronalaiset etuudet,
- verovapaat etuudet, jotka vaikuttavat Kelan perustoimeentulotukeen,
- työttömyyskorvauksiin liittyvät kulukorvaukset,
- suoritukset, jotka etuuden maksajan on ilmoitettava perintö- ja lahjaverolain perusteella (28 a §),¹²⁵ sekä
- tietyistä vakuutusmuotoisista sijoitustuotteista johtuvat tappiot, kuten säästöhenkivakuutuksen tappio, kapitalisaatiosopimuksen tappio ja määräaikaisen eläkevakuutuksen tappio.

122 Verohallinnon päätös yleisestä tiedonantovelvollisuudesta

123 Tietuekuvaukset

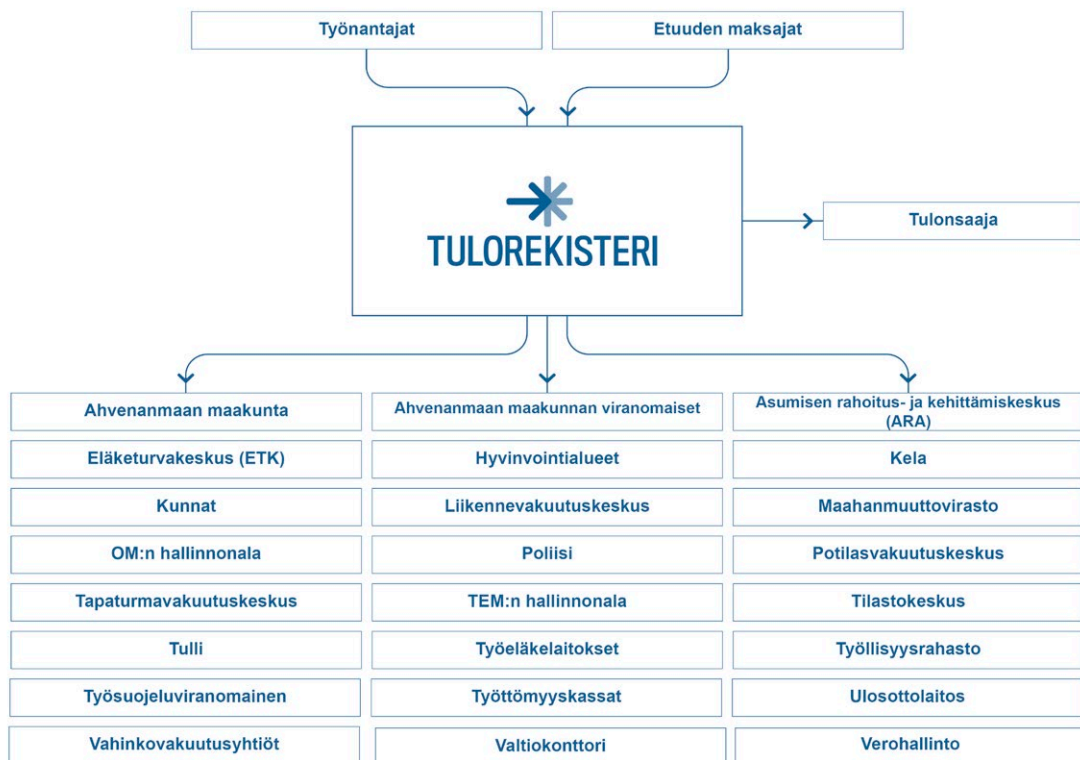
124 Laki tulotietojärjestelmästä 53/2018

125 Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940

Tulorekisteriin ei ilmoiteta stipendejä, apurahoja tai palkintoja veromenettelystä annetun lain perusteella (3 luku, 15 §).¹²⁶ Henkilöhakijaoston selvityksen perusteella valtionavustuksia koskevia tietoja ei toimiteta tulorekisteriin.

Tulorekisterin tietoja saavat käyttää vain ne viranomaiset ja muut tahot, joilla on siihen lakisääteinen oikeus. Tietojen ilmoittamista ja käyttämistä säätelee edellä mainittu laki tulotietojärjestelmästä. Tulorekisterin ylläpitäjänä ja vastuuviranomaisena toimii Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Tietoja luovutetaan vain voimassa olevien ja lakiin perustuvien tiedonsaantioikeuksien perusteella ja vain tulotietojärjestelmästä annetussa laissa mainituille tahoille. Tiedonsaantiprofiileissa määritellään organisaatiolle luovutettavat tiedot ryhmittäin eri käyttötarkoitusten ja -tilanteiden mukaan. Kulloinkin luovutetaan vain ne tiedot, jotka ovat lain edellyttämällä tavalla välttämättömiä ratkaistavana olevassa asiassa tai hoidettavassa tehtävässä.

Kuva6. Tulorekisterin tietovirtakuva¹²⁷

¹²⁶ Laki veromenettelystä

¹²⁷ Tulorekisteri tiedon käyttäjille

Tulorekisterin tietojen käyttäminen edellyttää voimassa olevaa tietolupaa, joka on Tulorekisteriyksikön päätös siitä, mitä tietoja tulorekisteristä välitetään ja luovutetaan kullekin tiedon käyttäjälle. Mikäli valtionapuviranomaisella on tarve hyödyntää tulorekisterissä olevia tietoja, oikeus saada tietoja edellyttää muutoksia valtionavustusta koskevaan lakiin ja tulotietojärjestelmää koskevaan lakiin. Esimerkiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta on korjausavustushakemusta käsitellessään tarve selvittää hakijaruokakunnan pysyvät tulot kuukausitasolla. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tiedonsaantioikeus perustuu korjausavustuslakiin (1087/2016, 11 §) ja valtionavustuslakiin (6 luku, 31 §). Tiedonsaantioikeuteen liittyen on tehty lainsäädäntömuutosesitys (HE 123/2022 vp).¹²⁸

Harmaan talouden torjunta ja velvoitteiden hoitoselvitys

Harmaa talous on toimintaa, josta aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään verojen, lakisääteisten eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen taikka tullin perimien maksujen suorittamisen välttämiseksi tai perusteettoman palautuksen saamiseksi. Harmaalla taloudella tarkoitetaan usein myös toimintaa, jossa muita lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään taloudellisen hyödyn saamiseksi.¹²⁹

Verohallinnon selvitysyksikkö laatii pyynnöstä velvoitteidenhoitoselvityksen Harmaan talouden selvitysyksikköä koskevassa laissa (1207/2010, 6 §) säädettyihin käyttötarkoituksiin:

6) valtionavustuslain (688/2001) perusteella organisaation toimintaa varten annettavan rahoituksen myöntämistä ja valvontaa;¹³⁰

Velvoitteidenhoidon selvityksessä on kyse valtionavustuksen hakijan tilanteen ennakkolisestä selvittämisestä. Yksityisestä elinkeinonharjoittajasta voidaan laatia oma selvitys (YEH-raportti), joka muodostaa kokonaiskuvan elinkeinonharjoittajan toiminnasta, velvoitteiden hoidosta ja taloudesta.

Valtiovarainministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys eduskunnalle valtionavustuslain eräiden säännösten muuttamisesta.¹³¹ Tarkoituksena on valmistella harmaan talouden ehkäisyyn liittyviä muutoksia valtionavustuslakiin. Esityksessä ehdotettaisiin valtionapuviranomaisille uusia velvoitteita, kuten valtionavustuksen hakijoiden taustojen ja taloudellisen tilanteen selvittäminen ennen kuin valtionavustuksia myönnetään. Valmisteilla olevat

128 HE 123/2022 vp

129 Harmaa talous ja rikollisuus

130 Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä 1207/2010

131 Hallituksen esitys eduskunnalle valtionavustuslain eräiden säännösten muuttamisesta

muutokset koskisivat tilanteita, joissa valtionavustuksen hakija on yritys- ja yhteisötietolaisissa (244/2001, 3 §) tarkoitettu yritys tai muu yhteisö tai säätiö kuin julkisoikeudellinen oikeushenkilö, säätiömuotoinen yliopisto tai osakeyhtiömuotoinen ammattikorkeakoulu. Muutokset koskisivat elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä (3 § 1 mom. 1 kohta), mutta eivät muutoin yksityishenkilöitä.¹³²

5.3 Apurahojen eläkevakuuttaminen

Suomessa asuvan apurahan saajan on vakuutettava itsensä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa (Mela), jos hän työskentelee Suomessa myönnetyn apurahan turvin. Vakuutus vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta on otettava siten kuin maatalousyrittäjien eläkelaisissa (1280/2006) (MYEL) säädetään.^{133 134}

Maatalousyrittäjien eläkelain (1280/2006) vakuutuksen piiriin kuuluu apurahansaaja,

1. joka täyttää MYEL 8 a §:ssä säädetyt apurahansaajaa koskevat ehdot,
2. joka asuu Suomessa (katso tarkemmin kohta 2.7 ja poikkeuksista luku 6),
3. joka on iältään 18–68-vuotias,
4. joka ei ole työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä, ja
5. jolle on myönnetty apuraha: – jonka turvin hän työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ja – joka vuotuisesti työtuloksi muunnettuna on vähintään 4 131 euroa (vuoden 2022 tasossa).

Maatalousyrittäjien eläkelain (1280/2006, 2 luku, 8 a §) mukaan apurahansaajalla tarkoitetaan Suomessa asuvaa henkilöä, joka olematta työsuhteessa apurahan myöntäjään tekee Suomessa tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa hänelle Suomesta henkilökohtaisesti myönnetyn apurahan turvin. Apurahansaajalla tarkoitetaan myös henkilöä, joka vastaavasti työsuhteessa olematta tekee tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa tutkija- tai taiteilijaryhmässä, jolle apuraha on myönnetty. Apurahansaajalla tarkoitetaan lisäksi henkilöä, joka työsuhteessa ollessaan tai yrittäjätoimintaa harjoittaessaan saa apurahan työsuhteesta tai yrittäjätoiminnasta erillään tehtävää tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten.¹³⁵

132 Yritys- ja yhteisötietolaki 244/2001

133 Maatalousyrittäjien eläkelaki 1280/2006

134 Apurahansaajat

135 Maatalousyrittäjien eläkelaki 1280/2006

Apurahan myöntäjän on ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokseen, kun se on myöntänyt apurahansaajalle kestoaltaan ja määrältään vakuuttamisen edellytykset täyttävän apurahan. Myöntäjältä saatu ilmoitus apurahasta on edellytyksenä apurahansaajan eläkevakuutushakemuksen käsittelylle. Apurahansaajan on puolestaan ilmoitettava eläkelaitokselle mahdollisista apurahan käytön muutoksista. Apurahansaajien vakuuttamisvelvollisuutta valvotaan myöntäjiltä saatujen ilmoitusten perusteella. Apurahan myöntäjän tulee ilmoittaa apurahasta Maatalousyrittäjien eläkelaitokseen, kun sekä työskentelyn kesto että myönnetyn apurahan määrä ylittävät laissa mainitut vähimmäisrajat.¹³⁶

5.4 Ulosotto ja ulosottorekisteri

Ulosotto tarkoittaa laiminlyödyn veloitteen täytäntöönpanoa, kuten rahasaatavien perintää, ja se perustuu lakiin ulosottokaaresta (705/2007).¹³⁷ Huomattava osa ulosoton rekisteritiedoista ja asiakirjoista on säädetty salassa pidettäviksi. Säädösten tavoitteena on suojata luonnollisen henkilön asemaa ulosottovelallisenä.¹³⁸ Ulosottorekisteriin tallennetut tiedot, joista voidaan antaa (705/2007, 1 luku, 31 § 1 mom.) tarkoitettu todistus, ovat julkisia, ja muut rekisterin tiedot salassa pidettäviä.

Sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään ulosottoviranomaisen oikeudesta tai velvollisuudesta luovuttaa tietoja, viranomaisella ja muulla julkista tehtävää hoitavalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada ulosottorekisteristä tehtäviensä hoitamiseksi tarvitsemansa asianhallintatiedot pyyntöä edeltävien neljän vuoden ajalta sekä yhteistoimintatietoja. Tiedot voidaan luovuttaa sähköisessä muodossa, jos tietojen vastaanottajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja.¹³⁹

Ulosottokaaresta (705/2007, 4 luku, 2 §) säädetään palkan ulosmittauksesta. Palkkaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös:

- 1) eläkkeeseen sekä sairauspäivärahaan ja muihin sellaisiin palkan sijasta maksettaviin toimeentuloetuuksiin ja korvauksiin, joiden ulosmittaamista ei ole laissa kielletty;

136 Apurahansaajat

137 Ulosottokaari 705/2007

138 Ulosottotietojen julkisuus

139 Ulosottokaari 705/2007

- 2) korvaukseen, joka maksetaan luonnolliselle henkilölle patenttia koskevan oikeuden, tekijänoikeuden ja muun vastaavan oikeuden luovutuksesta tai käyttämisestä;
- 3) apurahaan ja muihin vastaaviin varoihin, jotka julkisyhteisö taikka yleishyödyllinen yhteisö tai säätiö on myöntänyt luonnolliselle henkilölle, jollei saaja osoita, että varat on myönnetty 19 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaiseen tarkoitukseen.

Lain (705/2007, 4 luku, 19 §) mukaan sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, ulosmitata ei saa:

- 1) avustusta tai kustannusten korvausta, joka on myönnetty eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla määrättyyn tarkoitukseen;
- 6) sellaisia varoja, jotka julkisyhteisö tai yleishyödyllinen yhteisö tai säätiö on myöntänyt luonnolliselle henkilölle käytettäväksi 21 §:ssä tarkoitettun omaisuuden hankkimiseen taikka opiskelun, tutkimuksen tai muun niihin verrattavan toiminnan aiheuttamiin kustannuksiin;

Edellä 1 momentin 6 ja 7 kohta eivät koske varoja, jotka on tarkoitettu elinkustannuksiin. Lisäksi 6 kohdan soveltaminen edellyttää, että velallinen on varojen käytöstä tilintekovelvollinen varojen myöntäjälle. Ulosottoimenpiteen kohteeksi joutuminen on yksi valtionavustuksen harkinnanvaraisen takaisinperinnän peruste, mistä säädetään valtionavustuslaissa (688/2001, 5 luku, 22 §, 6 kohta).

Kun asiaa tarkastellaan yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten näkökulmasta, havaitaan, että valtionavustusten hallinnoinnissa on yhteyksiä ulosottoon. Valtionavustuslaissa ei ole erityisiä säännöksiä esimerkiksi siitä, että ulosoton toimenpiteen kohteena oleminen olisi este valtionavustuksen myöntämiselle yksityishenkilölle. Myönnettyä valtionavustusta voidaan ulosmitata ja valtionavustuksen takaisinperintä voi mennä ulosottoon.¹⁴⁰

140 Tietoa ulosotosta

5.5 Väestötietojärjestelmä ja henkilö- ja kiinteistötiedot sekä muita rekistereitä

Väestötietojärjestelmä (VTJ) on valtakunnallinen sähköinen perusrekisteri, josta löytyvät ajantasaiset henkilötiedot Suomen kansalaisista ja Suomessa vakinaisesti tai tilapäisesti asuvista ulkomaalaisista henkilöistä. Järjestelmässä on tiedot myös rakennuksista, rakennushankkeista, huoneistoista sekä kiinteistöistä, joilla rakennukset sijaitsevat. Kiinteistötiedot, kuten kiinteistötunnus, rekisteröintipäivä ja omistaja, päivitetään Maanmittauslaitoksen ylläpitämästä kiinteistöjärjestelmästä (KTJ).^{141 142}

Väestötietojärjestelmästä on tarve tarkistaa eräiden asumista koskevien valtionavustusten osalta, asuuko valtionavustuksen hakija kyseessä olevassa asunnossa ja asuuko asunnossa myös muita henkilöitä. Tietojen tarkistamisessa hyödynnetään jo nykyään robotiikkaa.

Rakennuksista rekisteröidään väestötietojärjestelmään muun muassa rakennustunnus, sijainti, omistaja, pinta-ala, varusteet, liittymät verkostoihin, käyttötarkoitus ja valmistuspäivä. On todennäköistä, että myös kiinteistöjä koskevia tietoja tarvitaan valtionavustuspäätösten tekemiseksi. Mahdollista yhteyttä voitaneen rakentaa joko väestötietojärjestelmän tai kiinteistötietojärjestelmän ja valtionavustustoiminnan digitaalisten palveluiden välille.

Valtionavustuksen hakijana voi olla tieosakkaista (luonnollisista henkilöistä) koostuva tiekunta. Hallintoa ja tienpitoa varten voidaan perustaa tieosakkaista muodostuva tiekunta. Tiekunta voidaan perustaa yksityistietoimituksessa tai tieosakkaat voivat perustaa sen itse kokouksessaan. Tiekunnan perustamisen edellytyksenä on, että kohteena olevaan tiehen kohdistuu pysyvä tieoikeus. Tiekunta syntyy, kun se on merkitty kiinteistötietojärjestelmään. Tiekuntien tulee ilmoittaa tiekunnan perustamisesta, säännöistä ja yhteystiedoista Maanmittauslaitokselle.¹⁴³

Maanmittauslaitos pitää rekisteriä tiekuntien hallinnassa olevista yksityisistä teistä. Tästä yksityistierekisteristä selviää tiekunnan nimi, tunnus, mahdolliset säännöt ja yhteyshenkilön tiedot (jos ne on ilmoitettu) sekä luettelo kiinteistöistä, joiden alueella tie kulkee. Myönnettäessä valtionavustuksia tieosakkaille ja yksityisteiden hoitoon on mahdollista hyödyntää rekistereissä olevia tietoja.¹⁴⁴

141 Väestötietojärjestelmä

142 Kiinteistöjärjestelmä ja maanmittaustoimitukset

143 Yksitystien hoito ja ylläpito

144 Yksitystien hoito ja ylläpito

Valtionavustusta voidaan myöntää myös kahdesta tai useammasta kiinteistöstä (luonnollisista henkilöistä) koostuvalle vesiosakaskunnalle.¹⁴⁵ Osakaskuntaan kuuluvat ne kiinteistöjen omistajat, joilla on osuus yhteiseen vesialueeseen. Osakaskunnan osakkaaksi pääsee saamalla omistukseensa kiinteistön, jolla on osuus yhteiseen vesialueeseen. Tilalla voi myös olla osuus useampaan yhteiseen vesialueeseen. Osuudet ilmenevät Maanmittauslaitokselta saatavasta kiinteistörekisteriotteesta. Osakaskunta voi olla järjestäytynyt, jolloin osakaskunnalla on säännöt ja se pitää sääntöjen mukaisia kokouksia. Osakaskunta voi olla myös järjestäytymätön.¹⁴⁶

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto hoitaa yhteisalueain (758/1989) mukaisten osakaskuntien sääntöjen vahvistamisen kaikkien aluehallintovirastojen alueilla.¹⁴⁷ Osakaskunnan on ilmoitettava aluehallintovirastoon ja Maanmittauslaitokselle tiedot hoitokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tai toimitsijan ja hänen varamiehen nimestä ja heidän osoitteistaan. Vesiosakaskuntia koskevia tietoja voi olla tarvittaessa saatavissa Maanmittauslaitoksen ja aluehallintoviraston rekistereistä.^{148 149}

5.6 Muut havainnot ja huomiot

Valtionavustuslain (688/2001, 2 luku, 7.2 §) mukaan jos valtionavustusta voidaan käyttää palkkakustannuksiin, valtionavustus voidaan myöntää vain erityisen painavasta syystä, jos

- avustuksen saajaa tai tämän edustajaa ei ole lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 a §:ssä tarkoituksesta rikoksesta tai
- ulkomaalaislain (301/2004) 186 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta taikka
- valtionavustuksen saajalle ei ole lainvoimaisella päätöksellä määrätty työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettua seuraamusmaksua.

Edellä mainittu säännös koskee luvattoman ulkomaalaisen työvoiman käyttöä, työnantajan ulkomaalaisrikkomusta ja laittomasti maassa olevan henkilöstön ottamista työsuhteeseen. Näitä asioita koskevaa sääntelyä on rikoslaissa (38/1889, 47 luku, 6 a §),

145 Osakaskuntia koskevia tietoja

146 Osakaskuntia koskevia tietoja

147 Yhteisaluelaki 758/1989

148 Osakaskunnan sääntöjen vahvistaminen

149 Osakaskuntia koskevia tietoja

ulkomaalaislaissa (301/2004, 12 luku, 186 §) ja työsopimuslaissa (55/2001, 11 luku, 3).^{150 151}
¹⁵² Edellä kuvattu tilanne koskee harvemmin yksityishenkilöitä, jotka hakevat tai saavat valtionavustuksia. Toisaalta myös yksityishenkilö voi toimia työnantajana.

Hakemuslomakkeilla on joissakin tapauksissa pyydetty vahvistamaan valintaruudulla, että valtionavustuksen hakija ei ole tuomittu edellä mainituista rikoksista tai ettei hänelle ole määrätty seuraamusmaksua. Valtionavustuksen hakijaa saatetaan pyytää vahvistamaan samalla tavalla, ettei valtionavustusta käytetä mahdollisten pakotteiden vastaisesti.¹⁵³

Valintaruutu on käytäntönä tarkoituksenmukainen, kun valtionavustuksen hakijoita on suuri määrä. Toisaalta valintaruudun käyttö ei välttämättä ole riittävä keino, koska valtionavustuksen hakijan antaman tiedon oikeellisuutta ei voida sen perusteella varmistaa. Sen takia voi olla tarpeen, että valtionapuviranomainen selvittää edellä mainittuja tietoja muista viranomaisrekistereistä säädetty tiedonsaantioikeudet huomioon ottaen. Lisäksi valtionapuviranomaisen on perusteltua selvittää, voisiko rekistereissä olevan tiedon tarkistamisen automatisoida.

Koska edellä kuvattu tilanne rikostuomioista ja seuraamusmaksuista koskee enemmän elinkeinonharjoittajia ja yrityksiä kuin muita yksityishenkilöitä, asian selvittämistä jatketaan valtionavustushankkeessa toimivassa yritysjaostossa. Valtionapuviranomaisen tiedonsaantioikeuksista sakkorekisteristä on jo säädetty valtionavustuslaissa (6 luku, 31 § 3 mom.) ja rikosrekisterilaissa (4 a §), mikä liittyy edellä oleviin tilanteisiin.¹⁵⁴

Valtionapuviranomaiset ovat keränneet valtionavustusten hakijoita ja saajia koskevia tietoja erilaisiin tilastointitarpeisiin. Osa valtionapuviranomaisista käyttää tiedonhallinnassa koodistoja. Valtionapuviranomaisia suositellaan lisäämään koodistonsa Digi- ja väestöviraston yhteentoimivuusalustalle, jossa on myös valtionavustustoiminnan sanasto.¹⁵⁵ Näin valtionapuviranomaiset voivat jakaa tietoa toisilleen ja hyödyntää toistensa käyttämiä koodistoja.

150 Rikoslaki 38/1889

151 Ulkomaalaislaki 301/2004

152 Työsopimuslaki 55/2001

153 Pakotteet maittain

154 Rikosrekisterilaki 770/1993

155 Yhteentoimivuusalusta

5.7 Yhteenveto

Edellä on kuvattu useita erilaisia tietovarantoja ja rekistereitä, joita hyödynnetään valtionavustustoiminnassa. Ne otetaan huomioon, kun valtionavustustoiminnan tietovarantoon sisältyviä palveluja kehitetään. Myös muut valtionavustushankkeessa toimivat jaostot tarjoavat tietovarantoja ja rekistereitä sekä niihin liittyvää sääntelyä, jotta asiasta muodostuu kokonaiskuva.

Tietovarantoja ja niihin sisältyviä palveluja sekä näiden välisiä yhteyksiä on paljon. Yhteyksiä voidaan rakentaa integraatioina, käyttöliittyminä tai kyselyinä. Tietoyhteyksien rakentamiseen liittyy myös paljon lainsäädäntöä. Tietojen käyttöä ja hyödyntämistä voidaan säännellä viranomaiskohtaisilla tietoluvilla. Henkilöhakijajaosto muistuttaa, että tiedonsaantioikeuksiin, luvanvaraisuuteen ja tarvittavaan lainsäädännön valmisteluun on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Tietovarantoja ja rekistereitä voidaan hyödyntää, kun valtionavustuksia käsitellään valtionavustusprosessissa. Valtionavustustoiminnan tietoperusteisuus on sen sijaan tätä laajempi asia. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi olemassa olevia analyyseja, raportteja ja tilastoja tai muita yhteiskunnallisia tietovarantoja suunniteltaessa yksityishenkilöitä koskevaa valtionavustustoimintaa tai arvioitaessa sen vaikuttavuutta pitkällä aikavälillä. Erilaisen tietovarantojen ja niihin sisältyvien digitaalisten palvelujen liittäminen toisiinsa täyttää erilaisia tiedontarpeita ja mahdollistaa tietojen käytön uusilla tavoilla.

KEHITTÄMISEHDOTUS 6

Etsitään ja edistetään tiedon yhteiskäyttömahdollisuuksia

Valtionavustustoiminnan digitalisointia ja tiedon hyödyntämistä on syytä lisätä. Lähtökohtana on että valtionapuviranomainen voi hyödyntää toisella viranomaisella olevia tietoja myöntäessään valtionavustuksia. Digitalisoinnissa on otettava huomioon Pyydämme uutta tietoa vain kerran -periaatteen edistäminen ja tiedonsaantioikeuksien ja lainsäädännön valmistelun tarve tapauskohtaisesti.

Integraatiot mahdollistavat automaation ja robotiikan lisäämisen valtionavustustoiminnassa, kuten tietojen automaattisen tarkistamisen ja vertailemisen. Tällöin voidaan vähentää hallinnollista taakkaa ja työmäärää sekä kohdentaa työaikaa mahdollisuuksien mukaan uudelleen. Integraatiot

parantavat myös yksityishenkilöiden asiointi- ja hakukokemusta sekä valtionavustusprosessia, kun yksityishenkilön ei tarvitse toimittaa samoja tietoja useaan kertaan viranomaisille.

Valtionavustustoiminnan tietovarannon perustaminen ja yhteisten digitaalisten palveluiden käyttäminen on kustannustehokasta, kun liittymiä ei rakenneta eikä ylläpidetä valtionapuviranomaiskohtaisesti. Toimivat digitaaliset palvelut lisäävät valtionavustustoiminnan tehokkuutta.

6 Henkilötietojen käsitleminen ja julkaiseminen

Tässä luvussa tarkastellaan henkilötietojen käsitlemistä ja julkaisemista suhteessa valtionavustuslakiin esitettyihin muutoksiin. Henkilöhakijajaoston selvityksen yhteydessä toteutettiin asiaa koskeva tietojen koonti, joka otettiin huomioon, kun valtionavustushanke valmisteli hallituksen esitystä.¹⁵⁶ Valtionavustuslakia ja valtiokonttorista annettua lakia koskevat muutokset tulivat voimaan 1.1.2023.

6.1 Henkilötietojen käsitleminen

Lähtökohtaisesti henkilötietojen käsittelystä säädetään EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa¹⁵⁷. Kansallisesti yleistä tietosuojasetusta täsmentää yleislakina tietosuojalaki (1050/2018).¹⁵⁸ Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia koskevassa erityislainsäädännössä ei yleensä säädetä henkilötietojen käsittelystä, kuten henkilötietojen tallentamisesta, luovuttamisesta ja julkaisemisesta. Tietojen koonnin perusteella tarpeelliseksi katsottuja poikkeuksia ja yleissääntelyä täydentäviä säädöksiä kuitenkin on, esimerkiksi:

- Suomen metsäkeskuksen tietojärjestelmästä annetussa laissa (419/2011) säädetään Suomen metsäkeskuksen henkilötietoja sisältävästä metsätietojärjestelmästä ja siinä olevien tietojen käsittelystä.¹⁵⁹
- Kolttalaissa (253/1995) säädetään tiedonsaantioikeudesta ja tietojen luovuttamisesta ja siitä, että siinä sovelletaan porotalouden rakennetukilakia.¹⁶⁰
- Ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa (560/2021) on henkilötietojen käsittelyyn ja julkaisemiseen liittyvää sääntelyä.¹⁶¹

156 HE 88/2022 vp

157 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679

158 Tietosuojalaki 1050/2018

159 Laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä 491/2011

160 Kolttalaki 253/1995

161 Laki ruokahallinnon tietovarannosta 560/2021

Yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklassa määriteltyihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat muun muassa tiedot, joista ilmenee henkilön rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys tai terveyttä koskevia tietoja. Jos tällaisia tietoja käsitellään, niitä on suojeltava erityisen tarkasti.^{162 163}

Tietojen koonnin perusteella valtionapuviranomaiset eivät yleensä käsittele erityisiä henkilötietoryhmiä käsitellessään valtionavustusasioita. Valtionavustustoiminnassa on kuitenkin myös tilanteita, joissa valtionapuviranomaiset käsittelevät erityisiä henkilötietoryhmiä. Esimerkiksi taiteilija-apurahakauden keskeyttämistä tai siirtämistä koskevan hakemuksen käsittelyssä saatetaan tarvita terveyttä koskevia tietoja.¹⁶⁴ Asumisen rahoitus- ja kehittämissivuston hallinnoimissa asuntojen korjausavustuksissa voi olla tilanteita, joissa käsitellään henkilön terveyttä koskevia tietoja. Myönnettäessä valtionavustuksia kolttien asuntorakentamisen investointeihin selvitetään, onko hakijan mahdollista saada valtionavustusta kolttalain perusteella.

Tietojen koonnin perusteella yksi erityisiin henkilötietoryhmiin liittyvä valtionapuviranomaisten menettelytapa on, että tällaisten tietojen käsittelyä pyritään välttämään ohjeistamalla valtionavustusten hakijoita olemaan toimittamatta kyseessä olevia tietoja tai kysymällä niitä välillisesti. Kun Suomen Akatemia esimerkiksi käsittelee valtionavustuksen käyttöajan pidentämistä koskevia hakemuksia, joissa perusteena on terveyteen liittyviä tietoja, pyydetään päätöksentekoa varten työnantajan selvitys asiasta, ei henkilön sairauslomatodistusta. Tällöin kyse ei yleensä ole yksityishenkilölle, vaan tutkimusorganisaatiolle myönnettävästä valtionavustuksesta.

Valtiovarainvaliokunta katsoo, että valtionavustuslaki on luonteeltaan valtionavustustoimintaa sääntelevä yleislaki, eikä siinä ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista ennakoita ja säännellä tarkemmin yksittäisiin valtionavustusjärjestelmiin mahdollisesti liittyviä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käyttötilanteita. Tämän tyyppisen yksityiskohtaisen sääntelyn tarvetta on kuitenkin syytä arvioida ja ottaa tarvittaessa huomioon yksittäisiä valtionavustusjärjestelmiä koskevissa erityislaeissa.¹⁶⁵

162 Erityisten henkilötietoryhmien käsittely

163 Erityisten henkilötietoryhmien käsittely

164 Katso esimerkiksi laki eräistä kääntäjille ja kirjailijoille suoritettavista apurahoista ja avustuksista 236/1961

165 HE 88/2022 vp

6.2 Henkilötietojen julkaiseminen

Tietojen koonnin perusteella yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia koskevien henkilötietojen ja muiden tietojen julkaiseminen vaihtelee valtionavustuskohtaisesti. Esimerkiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus julkaisee tunnuslukuja, kuten valtionavustuksen hakijoiden määrän ja hakijamäärän jakautumisen maakunnittain, muttei yksittäistä valtionavustuksen saajaa koskevaa tietoa. Opetushallitus ja Suomen metsäkeskus julkaisevat samoin yhteenvetotietoja yksityisille henkilöille myönnettävistä valtionavustuksista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisee urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahan saaneiden nimet ja lajiliitot sekä tiedot myönnettyjen apurahojen suuruudesta. Taiteen edistämiskeskus julkaisee lähtökohtaisesti jokaisen apurahansaajan nimen, mahdollisen taiteilijanimen, asuinpaikan, apurahan käyttötarkoituksen ja myönnetyn apurahan määrän. Apurahansaaja voi pyytää, ettei hänen tietojaan julkaista valtionapuviranomaisen verkkosivuilla.

Henkilötietojen julkaiseminen on henkilötietojen käsittelyä, josta pitää säätää laissa. Rekisteröidyn suostumus ei yleensä ole viranomaistoimintaan sopiva oikeusperuste, vaan käsittelyperusteena on yleensä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitaminen, yleistä etua koskeva tehtävä tai julkisen vallan käyttö.

Henkilötietojen julkaiseminen voi perustua esimerkiksi erityislainsäädäntöön, kuten EU:n rakennerahastoja koskevaan lainsäädäntöön taikka EU:n valtioneuvoston päätöksiin ja EU:n asetuksen tai kansalliseen lain säännökseen, jolla on implementoitu eli täytäntöönpantu valtioneuvoston julkaisulovelto. Jälkimmäisestä tilanteesta ovat esimerkkinä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan ruokahallinnon tietovaranto ja metsätietojärjestelmä. Ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain (560/2021, 9 §) mukaan Ruokavirasto julkaisee ruokahallinnon tietovarannon tietojen perusteella tuensaajat ja saadut tuet Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti.¹⁶⁶ Vastaava säännös on riistavahinkolaki (105/2009, 5 luku, 36 a §).¹⁶⁷

¹⁶⁶ Laki ruokahallinnon tietovarannosta 560/2021

¹⁶⁷ Riistavahinkolaki 105/2009

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ JA JULKAISUA KOSKEVA YHTEENVETO

Yksityishenkilöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyy suuntaa antavan tietojen koonnin perusteella laajamittaista henkilötietojen käsittelyä, mikä on otettava huomioon myös valtionavustustoiminnan tietovarannossa ja siihen sisältyvissä digitaalisissa palveluissa. Sellaisia valtionavustuksia, joita myönnetään myös yksityishenkilöille, hakee arvion mukaan 65 000 yksityishenkilöä ja yhteisöä vuosittain. Valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa julkaistavien henkilötietojen määrä ei siten ole myöskään vähäinen.

Valtionavustustoimintaa koskevassa hallinnonalakohtaisessa erityislainsäädännössä on melko vähän henkilötietojen käsittelyyn liittyvää sääntelyä. Voimassa oleva sääntely vaikuttaa valtionavustustoiminnan tietovarannon perustamiseen ja siihen sisältyvien digitaalisten palveluiden käyttöön ja kehittämiseen. Erityisten henkilötietoryhmien käsittelyyn ja suojaamiseen on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota esimerkiksi arvioitaessa henkilötietojen käsittelyn riskejä ja vaikutuksia.

On huomionarvoista, että valtionavustuksen saajina olevien yksityishenkilöiden tietojen julkaisemisen nykyiset käytännöt vaihtelevat valtionapuviranomaisittain. Valtionavustuslain muutokset (1075/2022) tarkoittavat muun muassa sitä, että tietyt vähimmäistiedot myönnettyistä valtionavustuksista julkaistaan jatkossa lakisääteisesti valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa eli Tutkiavustuksia.fi-palvelussa. Nämä tiedot ovat valtionavustuksen saajan nimi, myönnetyn valtionavustuksen euromäärä, valtionavustuksen käyttötarkoitus ja alueellinen kohdentuminen. Tietoja myönnettyistä valtionavustuksista, joiden suuruus on alle 1 000 euroa, ei julkaista Tutkiavustuksia.fi-palvelussa.

Valtionavustuslain muutos yhdenmukaistaa valtionapuviranomaisten käytäntöjä ja kokoaa tiedot yksityishenkilöille myönnettyistä valtionavustuksista yhteen paikkaan, jotta niitä voidaan hyödyntää.

7 Yksityishenkilöitä koskevan valtionavustustoiminnan kehittäminen

Henkilöhakijajaoston tavoitteena oli selvittää yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä. Jaoston tehtävänä oli laatia kartoitus valtionavustusten muodostamasta kokonaisuudesta asian selkeyttämistä varten. Jaosto selvitti tietovarantoja ja rekistereitä sekä henkilötietojen käsittelyä koskevia erityiskysymyksiä valtionavustusprosessin digitalisointia varten.

Tämän luvun yhteenveto tiivistää selvitystä ja luvuissa käsiteltyjä keskeisiä teemoja. Lukuun kootaan myös kehittämisehdotukset ja luonnehditaan niitä tiiviisti.

7.1 Yhteenveto

Henkilöhakijajaoston raportti on kattava ja kokoava katsaus yksityishenkilöille myönnettävistä valtionavustuksista ja niihin liittyvistä käytännöistä. Valtionavustusten kirjosta muodostuu kokonaisuus, johon sisältyy erilaisia valtionavustuksia ja niihin liittyviä käytäntöjä ja niitä koskevia erityispiirteitä. Yksityishenkilöille myönnettävistä valtionavustuksista ja niihin liittyvistä käytännöistä ei ole aiemmin tehty vastaavaa laajaa selvitystä, joten tämä selvitys luo kaivattua kokonaiskuvaa aiheesta. Yksityishenkilölle myönnetty valtionavustus voi olla myös EU:n valtiontukisääntöjen mukaista valtiontukea. Maa- ja metsätalouden harjoittamiseen myönnettäviä tukia tuodaan raportissa esiin kokonaisuuden ymmärtämiseksi, mutta niitä koskevia kehittämisehdotuksia ei tehdä. Taloudellisen toiminnan avustamista selvitetään valtionavustushankkeessa erikseen.¹⁶⁸

Henkilöhakijajaosto osallistui valtionavustustoiminnan yhteisen toimintamallin kehittämiseen ja arvioi sitä yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten muodostaman kokonaisuuden näkökulmasta. Toimintamalli sopii viitekehyykseksi, kun valtionapuviranomaiset kehittävät yksityishenkilöitä koskevaa valtionavustustoimintaa. Toimintamallin tavoitteena on siirtää painopistettä valtionavustusasioden valmistelusta valtionavustus-toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Se tarkoittaa, että valtionapuviranomaisten on arvioitava olemassa olevia resursseja ja kohdennettava niitä mahdollisesti uudelleen. Kyse

168 Yritysjaosto

on myös osaamisen ja tiedon hyödyntämisestä. Valtionavustustoiminnan suunnittelun ja arvioinnin aikajänne ja niiden ajoittuminen hallitusohjelmakausien vaihteeseen olisi hyvä sanoittaa ja visualisoida yhteiseen toimintamalliin ja sitä koskeviin aineistoihin valtionavustushankkeessa.

Valtionapuviranomaiset ovat tehneet vähän yhteistyötä yksityishenkilöitä koskevassa valtionavustustoiminnassa. Valtionapuviranomaisia suositellaan lisäämään ja syventämään keskinäistä yhteistyötään, kuten jakamaan hyviä käytäntöjä. Kun valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoimintaa yhdessä, ne voivat esimerkiksi vähentää päällekkäistä avustamista samankaltaiseen tarkoitukseen tai valtionavustusten hakijoiden epäselviksi kokemia tilanteita.

Yksityishenkilöille myönnettävät valtionavustukset eroavat merkittävästi toisistaan. Siten myös niihin liittyvät käytännöt ovat perustellusti erilaisia. Valtionapuviranomaiset voivat yhdenmukaistaa valtionavustustoimintaa ottamalla käyttöön valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut, jossa olevat tietorakenteet, kuten hakuilmoitukset, valtionavustus päätökset ja vakioehdot, ovat samankaltaisia. Niiden tietojen sisällöt eroavat toisistaan jatkossakin. Yhteisten palveluiden ja rakenteiden tavoitteena on vähentää hallinnollista taakkaa ja työmäärää, parantaa asiakaskokemusta sekä lisätä tuottavuutta.

Tietovarantoja ja rekistereitä sekä henkilötietojen käsittelyä koskevat havainnot korostuivat henkilöhakijajaoston selvityksessä. Yksityishenkilöitä koskevaan valtionavustustoimintaan liittyy monia tietovarantoja ja niiden välisiä yhteyksiä on paljon. Asian kartoittaminen tukee valtionavustusprosessin digitalisointia, kuten tietovirtojen ja käsittelyn mallintamista. Jaosto kävi lävitse valtionavustustoimintaan liittyviä käytäntöjä ja tuotti tietoa digitaalisten palvelujen toiminnallista määrittelyä varten. Henkilötietojen käsittelyä ja julkaisua koskevasta selvityksestä oli hyötyä hallituksen esitystä (HE 88/2022 vp) valmisteltaessa. Lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2023.^{169 170 171}

Henkilöhakijajaoston selvitys antaa valtionapuviranomaisille uutta tietoa yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten muodostamasta kokonaisuudesta. Valtionavustusten hakijoiden ja saajien näkemykset tästä selvityksestä ja kehittämisehdotuksista ovat suuntaa antavia, koska jaoston valmistelu perustui muita valtionavustushankkeessa toimineita jaostoja enemmän viranomaisyhteistyöhön.

169 Valtionavustuslaki 688/2001

170 Laki valtiokonttorista 305/1991

171 Valtioneuvoston asetus valtionavustustoiminnan tietovarantoon tallennettavista vähimmäistiedoista sekä valtionavustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa julkaistavasta tietoaineistosta 1394/2022

7.2 Kehittämisehdotukset

Henkilöhakijajaosto laati kuusi ehdotusta yksityishenkilöitä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämiseksi. Kehittämisehdotukset perustuvat jaoston toteuttamaan analyysiin. Ehdotuksilla tavoitellaan entistä vaikuttavampaa, tehokkaampaa, läpinäkyvämpää ja yhdenmukaisempaa valtionavustustoimintaa. Tiedonhankinnassa käytettiin erilaisia tiedonlähteitä ja aineistonkeruumenetelmiä, kuten haastatteluja, kyselyitä ja työpajoja.

Määritellään valtionavustulajeja koskevat käsitteet yhtenäisellä tavalla

Valtionavustustoiminnan sanastossa määritellään valtionavustustoimintaa koskevat käsitteet ja annetaan valtakunnalliset suositukset. Sanasto auttaa kehittämään ja yhdenmukaistamaan käytäntöjä sekä vähentämään tulkinnanvaraisuutta valtionavustuksia hallinnoitaessa. Valtionavustulajeja koskevat käsitteet on määriteltävä yhtenäisellä tavalla, jotta valtionavustuksia hakevia ja saavia yksityishenkilöitä voidaan informoida selkeästi. Valtionavustustoiminnan sanasto ja valtionavustuslaki eivät voi olla ristiriidassa keskenään. Käytettävissä käsitteistä on otettava huomioon myös valtionavustulajien erityispiirteet ja oikeusvaikutukset.

Kiinnitetään huomiota valtionavustustoiminnan suunnitteluun ja arviointiin

Valtionavustusprosessi ymmärretään usein tiettyä valtionavustusta ja sen hallinnointia ja käsittelyä koskevaksi asiaksi. Valtionavustustoiminnan suunnittelun ja arvioinnin tavoitteena on tarkastella valtionavustusten muodostamaa kokonaisuutta ja valtionavustuksia yhtenä keinona edistää ja saavuttaa yhteiskunnassa asetettuja päämääriä ja tavoitteita.

Valtionavustustoiminnan suunnittelun ja arvioinnin merkitystä on tarve kehittää valtionavustusasioiden käsittelyn ja niin sanotun perinteisen valtionavustusprosessin rinnalla. Valtionavustustoiminnan yhteyttä strategiaan tavoitteisiin ja yhteiskunnallisiin päämääriin on hyvä kirkastaa: Mitä yksityishenkilöille myönnettävillä valtionavustuksilla tavoitellaan yhteiskunnassa? Tavoitteet käyvät usein ilmi lainsäädännöstä, jonka perusteella yksityishenkilöille myönnetään valtionavustuksia. Tavoitteiden asettaminen on osa hallinnonalojen strategista suunnittelua. Lisäksi tavoitteiden saavuttamista on seurattava, kuten valtionavustustoiminnan yhteisessä toimintamallissa tavoitellaan. Yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistamista ja valtionavustusten vaikutusten arviointia on toistettava määräajoin. Valtionapuviranomainen voi toteuttaa näitä vaiheita esimerkiksi valmistautuessaan hallitusohjelman vaihtumiseen.

Helpotetaan asiointia ja parannetaan asiakaskokemusta

Valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut luovat perustan yhdenmukaiselle valtionavustustoiminnalle. Yksityishenkilöiden tai toisten puolesta asiointiin sekä asiakaskokemukseen voidaan vaikuttaa helppokäyttöisillä palveluilla ja helposti ymmärrettävillä sisällöillä sekä muulla valtionavustuksia ja valtionavustustoimintaa koskevalla viestinnällä. Asiakaspalvelu ja toimivat digitaaliset palvelut lisäävät valtionavustusten hakemisen ja myöntämisen sujuvuutta.

Lisätään ymmärrystä tuloksista ja vaikutuksista

Yksityishenkilöille myönnettävillä valtionavustuksilla edistetään erilaisia päämääriä ja tavoitteita ja vastataan myös muuttuviin tarpeisiin yhteiskunnassa. Valtionapuviranomaiset eivät varsinaisesti kerää nykyisin tietoa yksityishenkilöille myönnettävien valtionavustusten käytön tuloksista ja vaikutuksista. Valtionapuviranomaisten on lisättävä ymmärrystä valtionavustusten käytön tuloksista ja vaikutuksista yhteiskunnallisella ja systeemisellä tasolla, jotta ne voivat asettaa yhteiskunnallisiin päämääriin liittyviä tavoitteita ja seurata niiden edistymistä suunnitellessaan ja arvioidessaan valtionavustustoimintaa. Tavoitteet on kuvattava hakuilmoituksissa. Valtionavustuslaki (7 luku, 36 §) velvoittaa valtionapuviranomaista arvioimaan myöntämiensä valtionavustusten tuloksellisuutta, tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutuksia.

Lisätään hallinnon läpinäkyvyyttä ja informoidaan selkeästi

Valtionavustustoiminnan digitaalisiin palveluihin toteutetut ratkaisut tukevat hyvän hallinnon periaatteiden toteuttamista valtionavustustoiminnassa. Valtionavustustoimintaan liittyvien asiakirjojen selkeyttä on syytä kehittää entisestään. Hallinnon läpinäkyvyyttä ja informointia on tarpeen selkeyttää erottamalla hakuilmoitukset, ohjeet ja vakioehdot toisistaan. Valtionavustushakemuksen arviointiperusteita ja -kriteereitä on myös hyvä tarkastella selkeän kielen vaatimusten näkökulmasta.

Etsitään ja edistetään tiedon yhteiskäyttömahdollisuuksia

Tiedon yhteiskäyttöä ja digitalisoinnin periaatetta, tietoa pyydetään vain kerran, on tarpeen edistää. Tietojen yhteiskäytössä on kuitenkin otettava huomioon henkilötietojen suoja sekä tiedonsaantioikeuksiin liittyvä sääntely. Tietovarantojen ja rekistereiden hyödyntämiseen valtionavustustoiminnassa sisältyy myös automatiikkaan ja robotiikkaan liittyviä hyödyntämismahdollisuuksia. Yksityishenkilöitä koskevaan valtionavustustoimintaan liittyy useita eri tietovarantoja ja rekistereitä, joten mahdollisuuksia on tarpeen selvittää lisää yhteisten digitaalisten palveluiden käyttöönoton rinnalla.

Valtionapuviranomaisia suositellaan ottamaan ehdotukset huomioon, kun ne kehittävät yksityishenkilöitä koskevaa valtionavustustoimintaa.

Liite 1 Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia

Taulukoissa 1–4 kuvataan suuntaa antavasti, minkälaisia harkinnanvaraisia valtionavustuksia yksityishenkilöille myönnetään eri hallinnonaloilla. Valtionavustusten ryhmittely perustuu vuoden 2022 alussa tehtyyn tietojen koontiin ja henkilöhakijajaoston selvityksestä vuodenvaihteessa 2022–2023 annettuihin lausuntoihin. Siksi on mahdollista, että yksityishenkilöille myönnetään muitakin valtionavustuksia. Yksityishenkilöille myönnetään myös muita tukia, joita ei ole taulukoitu liitteeseen. Kunkin taulukon lopussa on hieman lisätietoja taulukoinnista. Liitteessä olevien taulukoiden tarkastelussa on hyvä ottaa huomioon, että valtionavustuksia koskevat tiedot ovat saattaneet muuttua.

Taulukko 1. Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla

	Avustuslaji	Valtionavustuksen saaja	Valtionavustuksen myöntäjä
Kyläkauppatuki	Yleisavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Ruokavirasto
Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen	Muu	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Ruokavirasto
Maatalouden neuvontapalvelut	Yleisavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Maa- ja metsätalousministeriö
Harkinnanvaraiset eläintautikorvaukset ja kasvin-tuhoajakorvaukset		Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Ruokavirasto
Maaseudun yritystuet		Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (tai paikallinen Leader-toimijaryhmä)
Maatalouden investointuet, nuoren viljelijän aloitustuki (rakennetuet)	Erityisavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Porotalousvahinkojen korvaus		Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
	Avustuslaji	Valtionavustuksen saaja	Valtionavustuksen myöntäjä
Porotalous ja kolttalain mukaiset tuet		Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

	Avustuslaji	Valtionavustuksen saaja	Valtionavustuksen myöntäjä
Tuki taimikon varhaishoitoon sekä nuoren metsän hoitoon ja pienpuun keräykseen	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Suomen metsäkeskus
Tuki terveyslannoitukseen	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Suomen metsäkeskus
Tuki suometsän hoitoon	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Suomen metsäkeskus
Tuki metsätien tekemiseen	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Suomen metsäkeskus
Ympäristötuki	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Suomen metsäkeskus
Metsäluonnon hoitohanke	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Suomen metsäkeskus
Metsitystuki	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Suomen metsäkeskus

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva Suomen metsäkeskus myöntää valtionavustuksia erityislainsäädännön nojalla. Suomen metsäkeskus myöntää valtionavustuksia osana metsätalouden tukijärjestelmää kestävänsä metsätalouden rahoituksena (ns. Kemera-tuki).¹⁷² Sitä sääntelee kestävänsä metsätalouden määräaikainen rahoituslaki (34/2015).¹⁷³ Metsitystuki perustuu lakiin metsityksen määräaikaisesta tukemisestä (1114/2020).¹⁷⁴ Kemera-tuet ovat esimerkki valtionavustuksista, joita voi hakea pääsääntöisesti jatkuvasti.

Taulukossa ei ole esimerkiksi tukia, jotka ovat osa maatalouden yhteistä markkinajärjestelyä.¹⁷⁵ Maatalouden neuvontapalvelut tarkoittavat harkinnanvaraisia maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen neuvontaa sekä 4H-toimintaa koskevia valtionavustuksia, joita

172 Metsätalouden kannustejärjestelmä

173 Kestävänsä metsätalouden määräaikainen rahoituslaki 34/2015

174 Laki metsityksen määräaikaisesta tukemisestä 1114/2020

175 Markkinajärjestelyt

myönnetään rekisteröidyille yhdistyksille ja muille yhteisöille.¹⁷⁶ Maaseudun yritystuet ovat harkinnanvaraista tukea erilaisille yrityksille.¹⁷⁷ Maatalouden rakennetuista säädetään lailla ja niihin liittyy harkintaa.^{178 179}

Taulukko 2. Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla

	Avustuslaji	Valtionavustuksen saaja	Valtionavustuksen myöntäjä
Urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapuraha	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Opetus- ja kulttuuriministeriö
Käsikirjoitusapuraha	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Suomen elokuvasaatiö
Kulttuuriviennin matkatuki	Muu	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Suomen elokuvasaatiö
Liikkuvuusapuraha	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Suomen Akatemia
Liikenteen kulttuuriperintöavustus	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Museovirasto
Maailmanperintökohteiden hoitoavustus	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Museovirasto
Muinaisjäännösalueiden hoitoavustus	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Museovirasto
Rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden entistämistäavustus	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Museovirasto
EDUFI-harjoittelu suomalaisorganisaatioissa ja kehitysyhteistyötä tekevissä organisaatioissa	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Opetushallitus
Suomea Suomessa -harjoittelu	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Opetushallitus

176 Harkinnanvaraiset maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen neuvontaa sekä 4H-toimintaa koskevat valtionavustukset

177 Maaseudun yritysrahoitus

178 Laki maatalouden rakennetuista 1476/2007

179 Maatalouden investointituet

	Avustustylä	Valtionavustuksen saaja	Valtionavustuksen myöntäjä
Virkamiesvaihto (ml. Pohjoismainen) Suomea Suomessa	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Opetushallitus
Suomen kielen apurahat opiskelijoille ja tutkijoille	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Opetushallitus
Sukukansa-apurahat opiskelijoille ja tutkijoille	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Opetushallitus
Matka-apurahat (esim. Suomen kielen ja kulttuurin kesäkurssit sekä kääntäjäkurssi)	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Opetushallitus
Opetusvierailut	Apuraha	Myös muu kuin luonnollinen henkilö, yliopisto hakee valtionavustuksen	Opetushallitus
EDUFI-Fellowship sekä EDUFI Fellowship ukrainalaisille jatko-opiskelijoille	Apuraha	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Opetushallitus
Taiteilija-apurahat	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Taiteen edistämiskeskus
Apurahat kirjailijoille ja kääntäjille	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Taiteen edistämiskeskus
Kohdeapurahat	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Taiteen edistämiskeskus
Työskentelyapurahat	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Taiteen edistämiskeskus
Kuvataiteen näyttöapurahat	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Taiteen edistämiskeskus

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva Suomen elokuväsäätiö myöntää valtionavustuksia erityislainsäädännön nojalla.¹⁸⁰ Taulukossa ei ole mukana taiteilijoille tai urheilijoille erityislainsäädännön nojalla myönnettäviä eläkkeitä eikä valtionpalkintoja, joita ei ole tarkoitus käsitellä valtionavustustoiminnan digitaalisissa palveluissa valtionavustushankkeessa tehdyn rajauksen perusteella.^{181 182}

180 Laki valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen 1174/2018

181 Valtion ylimääräinen urheilijaeläke

182 Valtionpalkinnot

Taulukko 3. Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia sisäministeriön hallinnonalalla

	Avustuslaji	Valtionavustuksen saaja	Valtionavustuksen myöntäjä
Henkilökohtainen apuraha	Apuraha	Vain luonnollinen henkilö	Palosuojelurahasto

Palosuojelurahasto myöntää valtionavustuksia tulipalojen ehkäisyyn ja pelastustoimen edistämiseen. Henkilökohtaisia apurahoja myönnetään keskimäärin kahdesta kolmeen kappaletta vuosittain.¹⁸³

Taulukko 4. Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia ympäristöministeriön hallinnonalalla

	Avustuslaji	Valtionavustuksen saaja	Valtionavustuksen myöntäjä
Korjausavustus iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen	Investointiavustus	Vain luonnollinen henkilö	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Kuntotutkimus- ja perusparannuksen suunnitelluavustus henkilöasiakkaille	Yleisavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Energia-avustukset	Investointiavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Avustukset rakennusperinnön hoitoon (ympäristön avustukset ja korvaukset)	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Avustus pientalon öljylämmityksestä luopumiseksi (ympäristön avustukset ja korvaukset)	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

183 Avustukset

	Avustuslaji	Valtionavustuksen saaja	Valtionavustuksen myöntäjä
Avustus alueen pilaantuneisuuden selvittämiseen tai pilaantuneen alueen puhdistamiseen (ympäristön avustukset ja korvaukset)	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Korvaukset rauhoitettujen lajien aiheuttamista vahingoista (ympäristön avustukset ja korvaukset)	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Avustukset rakennuksille aiheutuvien vahinkojen ennaltaehkäisemiseen (ympäristön avustukset ja korvaukset)	Hankeavustus	Myös muu kuin luonnollinen henkilö	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue myöntää joitakin valtionavustuksia yksityishenkilöille. Pääsääntöisesti ne myönnetään kuitenkin yhteisöille.¹⁸⁴ ¹⁸⁵ Esimerkiksi Helmi-ohjelmasta myönnettiin yhteensä 3,5 miljoonaa euroa tukea kunnille ja järjestöille luonnon monimuotoisuutta vahvistaviin töihin.¹⁸⁶ Lisäksi ELY-keskukset myöntävät yksityishenkilöille muita yksittäisiä valtionavustuksia esimerkiksi yksityisomaisuuden tai yksityisomistuksen perusteella. Valtionavustuksia kalataloudelliseen kunnostukseen myönnetään vesialueen osakaskunnalle, muttei luonnollisille henkilöille.¹⁸⁷

184 Rahoitus ja avustukset – Ympäristövastuualue

185 ELY-keskukset: EU-rahoitus, maaseudun yritysrahoitus, kansalliset avustukset

186 Helmi-elin ympäristöohjelma

187 Harkinnanvaraiset valtionavustukset vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimenpiteiden toteuttamiseen

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala koskevia huomioita

Työmarkkinoiden toimivuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä edistetään Suomessa työllisyysperusteisin tuin. Esimerkiksi starttiraha ovat saajalleen suoraa rahallista tukea, jonka maksamiseen ja takaisinperintään sovelletaan valtionavustuslakia. Tätä työllisyysperusteista tukea voidaan luonnehtia henkilösidonnaiseksi tueksi ja sen myöntäminen on laaja-alaista. Tukea ei ole taulukoitu edellä.

Vähämerkityksisenä eli de minimis -tukena myönnettävä starttiraha edellyttää yritys- ja yhteisö- eli Y-tunnusta. Yhteisöille myönnetään työllisyysperusteisia valtionavustuksia. Järjestöt ja kunnat voivat esimerkiksi hakea ja saada työllisyyspoliittista avustusta palveluiden tuottamista varten.^{188 189}

188 Valtionavustustyöryhmän muistio

189 Työllisyyspoliittinen avustus

LÄHTEET

- Aineistot ja tuotokset. Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke. Luettavissa <https://vm.fi/valtionavustushankkeen-aineistot-ja-tuotokset> Luettu 24.1.2023.
- Apurahansaajat. Maatalousrittäjien eläkelaitos Mela. Luettavissa <https://www.mela.fi/apurahansaajat/> Luettu 27.10.2022.
- Apurahojen, stipendien ja tunnustuspalkintojen verotus. Verohallinto. Luettavissa <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48885/apurahojen-stipendien-ja-tunnustuspalkintojen-verotus5/> Luettu 27.10.2022.
- Avustukset. Palosuojelurahasto. Luettavissa <https://www.palosuojelurahasto.fi/avustukset> Luettu 27.10.2022.
- Digitalisoinnin periaatteet. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://vm.fi/digitalisoinnin-periaatteet> Luettu 27.10.2022.
- ELY-keskukset: EU-rahoitus, maaseudun yritysrahoitus, kansalliset avustukset. Luettavissa <https://www.biotalous.fi/rahoitus/ely-keskukset/> Luettu 21.1.2023.
- Erityisten henkilötietoryhmien käsittely. Tietosuojavaltuutettu. Luettavissa <https://tietosuoja.fi/erityisten-henkilötietoryhmien-kasittely> Luettu 27.10.2022.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) Luettavissa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679> Luettu 27.10.2022.
- Finnish Authenticator -tunnistuspalvelu. Luettavissa <https://www.suomi.fi/ohjeet-ja-tuki/tunnistus/nain-tunnistaudut-asiointipalveluun/finnish-authenticator-tunnistuspalvelu> Luettu 20.1.2023.
- Freelancer verotuksessa. Verohallinto. Luettavissa <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/66785/freelancer-verotuksessa6/> Luettu 27.10.2022.
- Haeavustuksia.fi. Valtiokonttori. Luettavissa <https://www.haeavustuksia.fi/> Luettu 27.10.2022.
- Hallintolaki 434/2003. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>
- Hallituksen esitys eduskunnalle valtioneuvoston eräiden säännösten muuttamisesta. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM014:00/2021> Luettu 27.10.2022.
- Harkinnanvaraiset valtioneuvoston vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimien toteuttamiseen. Elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskus. Luettavissa <https://www.ely-keskus.fi/avustukset-vesisto-ja-kalataloushankkeisiin> Luettu 27.10.2022.
- Harkinnanvaraisen valtioneuvoston tunnistaminen. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://vm.fi/valtionavustushankkeen-aineistot-ja-tuotokset> Luettu 27.10.2022.
- Harkinnanvaraiset maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen neuvontaa sekä 4H-toimintaa koskevat valtioneuvoston esitykset. Maa- ja metsätalousministeriö. Luettavissa <https://mmm.fi/maatalouden-ja-muiden-maaseutuelinkeinojen-neuvonta-seka-4h-toiminta> Luettu 21.1.2023.
- Harmaa talous ja rikollisuus. Verohallinto. Luettavissa <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/> Luettu 27.10.2022.
- HE 88/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtioneuvoston lain ja valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_88+2022.aspx
- HE 63/2001 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle valtioneuvoston asetuksella ja laeilla valtion talousarviosta annetun lain 7 c §:n muuttamisesta. <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiat&docid=he+63/2001>
- HE 123/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien kumoamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_123+2022.aspx
- Helmi-elinympäristöohjelma. Ympäristöministeriö. Luettavissa <https://ym.fi/helmi> Luettu 27.10.2022.
- Henkilöhakijajaoaston asettamiskirje. Valtiovarainministeriö.
- Huippu-urheilutuet. Suomen Olympiakomitea. Luettavissa <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/huippuvaiheen-ohjelma/valmennuksen-tukijarjestelma/> Luettu 27.10.2022.

- JHS 183 Julkisen hallinnon palvelujen tietomalli ja ryhmittely verkkopalveluissa Luettavissa <https://www.suomidigi.fi/ohjeet-ja-tuki/jhs-suositukset/jhs-183-julkisen-hallinnon-palvelujen-tietomalli-ja-ryhmittely-verkkopalveluissa> Luettu 27.10.2022.
- Julkisen hallinnon uudistamisen strategia. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://julkisenhallinnonstrategia.fi/> Luettu 27.10.2022
- Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt. Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Valtiovarainministeriön julkaisu 27:2021. Luettavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163145> Luettu 27.10.2022.
- Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki 34/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150034>
- Kiinteistöjärjestelmä ja maanmittaustoimitukset. Maa- ja metsätalousministeriö. Luettavissa <https://mmm.fi/maanmittaus-ja-paikkatiedot/kiinteistojarjestelma-ja-maanmittaustoimitukset> Luettu 27.10.2022.
- Kolttalaki 253/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950253>
- Korjausneuvonta. Vanhustyön keskusliitto. Luettavissa <https://vtkl.fi/toiminta/korjausneuvonta> Luettu 27.10.2022.
- Kuinka toimin asiamiehenä? Opas toisen puolesta asiointiin ARAn avustusten hakemisessa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Luettavissa [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Oppaat/Kuinka_toimin_asiamiehenä__opas_toisen_p\(59583\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Oppaat/Kuinka_toimin_asiamiehenä__opas_toisen_p(59583)) Luettu 27.10.2022.
- Kuntien valtionavustuskäytänteiden kehittäminen. Loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 2022:48. Luettavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164214> Luettu 27.10.2022.
- Kuntien valtionavustuskäytänteiden kehittäminen. Väliraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 2021:59. Luettavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163521> Luettu 27.10.2022.
- Lainvalmistelun vaikutusarviointiohje. Valtioneuvoston julkaisu 2022:66. Luettavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164423> Luettu 7.11.2022.
- Laki asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista 1087/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161087>
- Laki eräistä kääntäjille ja kirjailijoille suoritettavista apurahoista ja avustuksista (236/1961). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610236>
- Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160571>
- Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä 1207/2010. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101207>
- Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190906>
- Laki maatalouden rakennetuista 1476/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071476>
- Laki metsityksen määräaikaisesta tukemisesta 1114/2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201114>
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>
- Laki ruokahallinnon tietovarannosta 560/2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210560>
- Laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä 491/2011. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110419>
- Laki tulotietojärjestelmästä 53/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180053>
- Laki valtionavustuslain muuttamisesta 1075/2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20221075>
- Laki valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen 1174/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181174>
- Laki valtion talousarviosta 423/1998. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1988/19880423>
- Laki valtiokonttorista 305/1991. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910305>
- Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta 1076/2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20221076>
- Laki verotusmenettelystä 1558/1995. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951558>
- Luokitus: Sektoriluokitus 2012. Tilastokeskus. Luettavissa <https://www2.stat.fi/fi/luokitukset/sektoriluokitus/> Luettu 27.10.2022.
- Luonnollinen henkilö. Tilastokeskus. Luettavissa https://www.stat.fi/meta/kas/luonnollinen_he.html Luettu 27.10.2022.
- Luonnos valtionavustustoiminnan sanaston laajentamiseksi. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://vm.fi/valtionavustushankkeen-aineistot-ja-tuotokset> Luettu 27.10.2022.

- Maaseudun yritysrahoitus. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Luettavissa <https://www.ely-keskus.fi/maaseudun-yritysrahoitus> Luettu 21.1.2023.
- Maatalouden investointituet. Ruokavirasto. Luettavissa <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/maatalouden-investointituet/> Luettu 21.1.2023.
- Maatalousyrittäjien eläkelaki 1280/2006. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061280>
- Mahdollisesti kulttuurista? Valtion kulttuurirahoitus Suomessa vuonna 2019. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. Cuporen työpapereita 13. Luettavissa <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/tyopaperit/mahdollisesti-kulttuurista-valtion-kulttuurirahoitus-suomessa-vuonna-2019> Luettu 27.10.2022.
- Markkinajärjestelyt. Maa- ja metsätalousministeriö. Luettavissa <https://mmm.fi/ruoka-ja-maatalous/politiikka/markkinajarjestelyt> Luettu 21.1.2023.
- Metsämaan omistus-tilaston laatuseloste. Luonnonvarakeskus. Luettavissa <https://www.luke.fi/fi/tilastot/metsamaan-omistus/metsamaan-omistustilaston-laatuseloste> Luettu 22.1.2023.
- Metsätalouden kannustajajärjestelmä. Maa- ja metsätalousministeriö. Luettavissa <https://mmm.fi/kesta-van-metsatalouden-rahoituslain-kemera-muutosten-valmistelu> Luettu 27.10.2022.
- Ministeriöiden tulevaisuuskatsaus 2022. Yhteiskunnan tila ja päätöksiä vaativat kysymykset. Valtioneuvoston julkaisu 2022:58. Luettavissa <https://valtioneuvosto.fi/tulevaisuuskatsaus-2022#/> Luettu 27.10.2022.
- Myönnetty avustukset – STEA. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus. Luettavissa <https://www.stea.fi/avustusten-hakeminen/myonnetty-avustukset/> Luettu 27.10.2022.
- Omistajalaji. Tilastokeskus. Luettavissa <https://www.stat.fi/meta/kas/omistajalaji.html> Luettu 27.10.2022.
- Osakaskunnan sääntöjen vahvistaminen. Aluehallintovirasto. Luettavissa <https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/luvat-ilmoitukset-ja-hakemukset/rakentaminen-asuminen-ja-osakaskunnat/osakaskunnat> Luettu 27.10.2022.
- Osakaskuntia koskevia tietoja. Kalatalouden keskusliitto. Luettavissa <https://ahven.net/osakaskunnat/> Luettu 27.10.2022.
- Osakaskunnat. Aluehallintovirasto. Luettavissa <https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/luvat-ilmoitukset-ja-hakemukset/rakentaminen-asuminen-ja-osakaskunnat/osakaskunnat> Luettu 27.10.2022.
- Pakotteet maittain. Ulkoministeriö. Luettavissa <https://um.fi/pakotteet-maittain> Luettu 20.1.2023.
- Palvelutietovarannon ohjeet. Digi- ja väestövirasto. Luettavissa <https://palveluhallinta.suomi.fi/fi/sivut/palvelutietovaranto/kayttoohjeet> Luettu 27.10.2022.
- Palvelutietovaranto. Digi- ja väestövirasto. Luettavissa <https://dvv.fi/palvelutietovaranto> Luettu 27.10.2022.
- Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1940/19400378>
- Rahapelitoiminnan tuotoista myönnetty valtionavustukset. Hallinnoinnin asianmukaisuus ja tuloksellisuuden edellytykset. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 9/2022. Luettavissa <https://www.vtv.fi/julkaisut/rahapelitoiminnan-tuotoista-myonnetty-avustukset/> Luettu 27.10.2022.
- Rahapelitoiminnan tuotot kulttuurille vuonna 2019. Määrä ja kohdennukset. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. Cuporen työpapereita 14. Luettavissa <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/tyopaperit/rahapelitoiminnan-tuotot-kulttuurille-vuonna-2019> Luettu 27.10.2022.
- Rahoitus ja avustukset – Ympäristövastuualue. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Luettavissa <https://www.ely-keskus.fi/rahoitus-ja-avustukset-ymparistovastuualue> Luettu 27.10.2022.
- Rekisteröidyn suostumus. Tietosuojavaltuutettu. Luettavissa <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-suostumus> Luettu 27.10.2022.
- Riistavahinkolaki 105/2009. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090105>
- Rikoslaki 38/1889. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L47>
- Rikosrekisterilaki 770/1993. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930770>
- Suomen perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Taloudellinen toimija. Suomen Akatemia. Luettavissa <https://www.aka.fi/tutkimusrahoitus/hae-rahoitusta/nain-haet-rahoitusta/ohjehakemisto/taloudellinen-toimija/> Luettu 22.1.2023.
- Tietoa taiteilija-apurahasta. Taiteen edistämiskeskus. Luettavissa <https://www.taike.fi/fi/tietoa-taiteilija-apurahasta> Luettu 27.10.2022.
- Tietoa ulosotosta. Ulosottolaitos. Luettavissa <https://ulosottolaitos.fi/fi/index/tietoaulosotosta.html#> Luettu 27.10.2022.
- Tietosuojalaki 1050/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>

- Tietuekuvaukset. Verohallinto. Luettavissa <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/kehittaja/tietuekuvaukse/> Luettu 27.10.2022.
- Tilastokeskuksen käsitteet. Oikeudellinen muoto. Tilastokeskus. Luettavissa https://www.stat.fi/meta/kas/oik_muoto.html Luettu 27.10.2022.
- Toiminnan suunnittelun työvälineet. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://vm.fi/toiminnan-suunnittelun-tyovalineet> Luettu 27.10.2022.
- Tuet ja rahoitus – viljelijät. Ruokavirasto. Luettavissa <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/> Luettu 27.10.2022.
- Tulorekisteri tiedon käyttäjille. Luettavissa <https://www.vero.fi/tulorekisteri/yritykset-ja-organisaatiot/tiedon-k%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4t/> Luettu 23.1.2023.
- Tuloverolaki 1535/1992. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>
- Tutkimusjaosto. Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke. Luettavissa <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM092:00/2022> Luettu 20.1.2023.
- Työllisyyspoliittinen avustus. TE-palvelut. Luettavissa <https://toimistot.te-palvelut.fi/pirkanmaa/tyollisyyspoliittinen-avustus> Luettu 27.10.2022.
- Työsopimuslaki 55/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055#L11aP3>
- Ulkomaalaislaki 301/2004. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- Ulosottokaari 705/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070705>
- Ulosottotietojen julkisuus. Ulosottolaitos. Luettavissa <https://www.ulosottolaitos.fi/fi/index/ulosottolaitos/tietosuoja/ulosottotietojenjulkisuus.html> Luettu 27.10.2022.
- Urheilija-apurahat. Suomen Olympiakomitea. Luettavissa <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/huippuvaiheen-ohjelma/urheilijat/urheilija-apurahat/> Luettu 27.10.2022.
- Urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahat 2023. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettavissa <https://okm.fi/-/urheilijoiden-valmennus-ja-harjoitteluapurahat> Luettu 27.10.2022.
- Uudistuva ja kestävä Suomi: Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro 2022. Luettavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164480> Luettu 24.1.2023.
- Vahva tunnistautuminen verkkoasiointiin. Suomi.fi. Luettavissa <https://www.suomi.fi/ohjeet-ja-tuki/tietoa-tunnistuksesta/vahva-tunnistautuminen-verkkoasiointiin> Luettu 27.10.2022.
- Valtionapuviranomaiset. Valtionavustustoiminnan kehittäminen. Luettavissa <https://vm.fi/valtioneuvoston-avustustoiminnan-kehittaminen> Luettu 27.10.2022.
- Valtionavustushankkeessa toimivat jaostot. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://vm.fi/valtioneuvoston-avustustoiminnan-tyoryhmat-ja-jaostot> Luettu 27.10.2022.
- Valtionavustuslaki 688/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010688>
- Valtionavustuspalvelut. Valtiokonttori. Luettavissa <https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/muut-palvelut/valtioneuvoston-avustuspalvelut/> Luettu 27.10.2022.
- Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:46. Luettavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160362> Luettu 27.10.2022.
- Valtionavustusten tuottavuuspotentiaali. 2019. QPR Software Oyj. Luettavissa <https://vm.fi/valtioneuvoston-avustustoiminnan-kehittaminen> Luettu 27.10.2022.
- Valtionavustustoiminnan kehittäminen. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://vm.fi/valtioneuvoston-avustustoiminnan-kehittaminen> Luettu 27.10.2022.
- Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM212:00/2018> Luettu 27.10.2022
- Valtionavustustoiminnan sanasto. Valtiovarainministeriön julkaisu 2021:19. Luettavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163064> Luettu 27.10.2022.
- Valtionavustustoiminnan verkostomainen toimintamalli. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://vm.fi/valtioneuvoston-avustustoiminnan-kehittaminen> Luettu 27.10.2022.
- Valtionavustustyöryhmän mietintö. Valtiovarainministeriön julkaisu 2015:29. Luettavissa <https://vm.fi/valtioneuvoston-avustustoiminnan-kehittaminen> Luettu 27.10.2022.
- Valtioneuvoston asetus valtioneuvoston avustustoiminnan tietovarantoon tallennettavista vähimmäistiedoista sekä valtioneuvoston avustustietojen julkaisemisen ja käytön palvelussa julkaistavasta tietoaineistosta 1394/2022. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20221394>
- Valtionhallinnon tulosoikeusmallin arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:33. Luettavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163096> Luettu 20.1.2023.

- Valtionpalkinnot. Taiteen edistämiskeskus. Luettavissa <https://www.taike.fi/fi/valtionpalkinnot> Luettu 27.10.2022.
- Valtion aluehallinnon virastorakenteen ja tehtävienjaon selvityshankkeen loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:36. Luettavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164046> Luettu 22.1.2023.
- Valtion taidetoimikunnat. Taiteen edistämiskeskus. Luettavissa <https://www.taike.fi/fi/valtion-taidetoimikunnat> Luettu 27.10.2022.
- Valtion talousarvioesitys 2022: Avustukset taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille. Luettavissa <https://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2022&lang=fi&maindoc=/2022/tae/hallituksenEsitys/hallituksenEsitys.xml&id=/2022/tae/hallituksenEsitys/YksityiskohtaisetPerustelut/29/80/51/51.html> Luettu 27.10.2022.
- Valtion ylimääräinen urheilijaeläke. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettavissa <https://okm.fi/-/valtion-ylimääräinen-urheilijaeläke> Luettu 27.10.2022.
- Verohallinnon päätös yleisestä tiedonantovelvollisuudesta. Luettavissa <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/paatokset/47436/verohallinnon-paatos-yleisesta-tiedonantovelvollisuudesta5/> Luettu 27.10.2022.
- Vuodenvaihteen 2022–2023 muutoksia VM:n hallinnonalalla. Luettavissa <https://vm.fi/-/vuodenvaihteen-2022-2023-muutoksia-vm-n-hallinnonalalla> Luettu 24.1.2023.
- Väestötietojärjestelmä. Digi- ja väestövirasto. Luettavissa <https://dvv.fi/vaestotietojarjestelma> Luettu 27.10.2022.
- Yhteentoimivuusalusta. Digi- ja väestövirasto. Luettavissa <https://dvv.fi/yhteentoimivuusalusta> Luettu 27.10.2022.
- Yhteisaluelaki 758/1989. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890758>
- Yksityinen elinkeinonharjoittaja. Patentti- ja rekisterihallitus. Luettavissa <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh.html> Luettu 27.10.2022.
- Yksityistien hoito ja ylläpito. Maanmittauslaitos. Luettavissa <https://www.maanmittauslaitos.fi/kiinteistot/tieto-kiinteistoista/yksityistien-hoito-ja-yllapito> Luettu 27.10.2022.
- Yksityishenkilöille myönnettäviä valtionavustuksia koskeva selvitys. Valtiovarainministeriö. Luettavissa <https://www.otakantaa.fi/fi/hankkeet/767/> Luettu 27.10.2022.
- Yritysjaaosto. Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke. Luettavissa <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM157:00/2022> Luettu 20.1.2023.
- Yritys- ja yhteisötietolaki 244/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010244>

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-269-7 (pdf)

Helmikuu 2023